

SAK: VEDLIKEHOLDSPLAN KOMMUNALE BYGG OG ANLEGG 2013 - 2017

Behandlende organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark.nr.
Formannskap	04.02.2013	12/13	144
Kommunestyret	14.02.2013	9/13	144

Saksbehandler: Kjell Flenstad

1. HVA SAKEN GJELDER:

Forslag til Vedlikeholdsplan kommunale bygg og anlegg 2013 - 2017

2. RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

1. Vedlikeholdsplan Rømskog kommune 2013 – 2017 vedtas.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere kr 570 000 av avsatt vedlikeholdsfond i 2013 i tråd med planen.
3. Det bevilges kr 350 000 til investering i nytt sykesignalanlegg på eldresenteret. Beløpet dekkes over disposisjonsfond.

3. VEDTAK I KOMMUNESTYRET:

3.1 FORMANNSKAPETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

1. Vedlikeholdsplan Rømskog kommune 2013 – 2017 vedtas.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere kr 570 000 av avsatt vedlikeholdsfond i 2013 i tråd med planen.
3. Det bevilges kr 350 000 til investering i nytt sykesignalanlegg på eldresenteret. Beløpet dekkes over disposisjonsfond.
4. Kirken innarbeides i planen.

3.2 VEDTAK I KOMMUNESTYRET:

4. SAKENS FAKTA:

Administrasjonen har utarbeidet forslag til vedlikeholdsplan. Planen viser at det er behov for gjennomføring av en rekke tiltak i perioden. Det er kr 570 000 disponibelt på kommunens vedlikeholdsfond, som vil kunne dekke renovering av ett beboerrom, drenering av kommunehuset samt de mindre vedlikeholdstiltak som er påkrevd i 2013.

5. RÅDMANNENS VURDERING:

Planen gir en god oversikt over fremtidige vedlikeholdsbehov. Det er midler på vedlikeholdsfondet til å gjennomføre tiltakene som er foreslått i 2013. Planen bør legges til grunn ved utarbeidelse av fremtidige budsjett. Skal tiltakene kunne gjennomføres er det nødvendig å sette av nye midler av eventuelle fremtidige overskudd. Når det gjelder fritidsklubben så vil administrasjonen legge frem en egen sak som omhandler både lokaliteter, innhold og drift av klubben.

RØMSKOG KOMMUNE

Det er helt nødvendig at sykesignalet på eldresenteret byttes, og tiltaket er å regne som en investering.

6. AKTUELLE VEDLEGG:

- Vedlikeholdsplan

7. UTSKRIFT SENDES:

Revisjon
Kommunekasserer

Vedlikeholdsplan for kommunale bygninger og anlegg

Rømskog kommune

2013 -2017

Innholdsfortegnelse

1. Mål for virksomheten	2
2. Beskrivelse av eksisterende tjenesteyting	3
3. Tjenestestandard	4
4. Ansatte og tjenesteområder	4
5. utfordringer	4
6. Handlingsplan	4
Aktivitet	11
Aktivitet	12
Aktivitet	13
Aktivitet	14

1. Mål for virksomheten

Virksomheten skal sørge for god forvaltning, drift og vedlikehold av den kommunale bygningsmassen, veiene, idrettsanleggene, friområdene og annen kommunal eiendom, innenfor de økonomiske rammer man har til rådighet.

Det skal være et utstrakt samarbeid med brukerne av bygningsmassen. Virksomheten skal sørge for en god kvalitet på vaktmestertjenesten til de øvrige brukerne i kommunen. Man skal sørge for en mest mulig effektiv bruk av utstyr og personalressurser, slik at både innbyggerne og øvrige ansatte i kommunen føler at de får en god tjeneste.

2. Beskrivelse av eksisterende tjenesteyting

Virksomheten har forvaltning, drift- og vedlikeholdsansvar for følgende bygninger, veier, parker og idrettsanlegg:

- Rømskog skole og bibliotek
- Rømskog barnehage og SFO
- Rømskog kommune- og kulturhus
- Rømskog eldresenter og helse- og sosialsenter
- Omsorgsboliger
- Aldersboliger
- Eidet Renseanlegg
- Kloakkpumpestasjoner
- Haukenes kloakkrenseanlegg
- Utleiebolig Høgtun og Steinbyfeltet
- Rømskog bygdetun
- Trosterud skolemuseum
- Grøvik hytta
- Grøntanlegg
- Kommunale veler
- Gang- og sykkelveier
- Gatebelysning
- Idrettsplass
- Kirkeodden friområde
- Rømskog kirke

Vedlikehold av Idrettsplassen, omfatter klipping av ca. 10,5 daa gress. I tillegg klippes Engehagetoppen med ca. 15 daa og Kurøen med 6 daa plen. Gressklippingen er satt bort til ASVO Bjørkelangen AS. Ved Kurøen klippes 10 daa på dagnad.

8,5 km kommunal vei. Vedlikehold av veiene består i skraping, grusing, kantklipping og brøyting. Disse tjenestene kjøpes.

3. Tjenestestandard

Man har et jevnt tilsyn med bygningene slik at brukerne skal være fornøyd og for at man skal ha en kontroll med bygningene med tanke på vannlekkasjer, hærverk, nødvendig vedlikehold av tak, takrenner og vinduer etc.

Eldresenter, skolebygg og barnehage har tilsyn daglig. Alle andre bygg får tilsyn etter behov.

Renseanlegg har tilsyn hver dag og pumpestasjoner to ganger pr uke.

Veger, gater og parkeringsplasser skal være brøytet og strødd og vedlikeholdt slik at de til en hver tid framstår med best mulig kvalitet.
Rundt kommunehus og eldresenter brøytes det ved 4 cm og de kommunale veiene ved 7 cm.

4. Ansatte og tjenesteområder

Virksomheten disponerer 2,3 årsverk.

Navn	Hovedansvar
Kjell Flenstad	Tjenesteleder
Bo Jonas Tørnby	Vaktmester. Har i hovedtrekk ansvaret for: Skole, barnehage og SFO, kommune- og kulturhus.
Robert Lauritzen	Driftsoperatør og vaktmester. Har i hovedtrekk ansvaret for: Renseanlegg, pumpestasjoner, eldresenter, aldersboliger og omsorgsboliger.

5. utfordringer

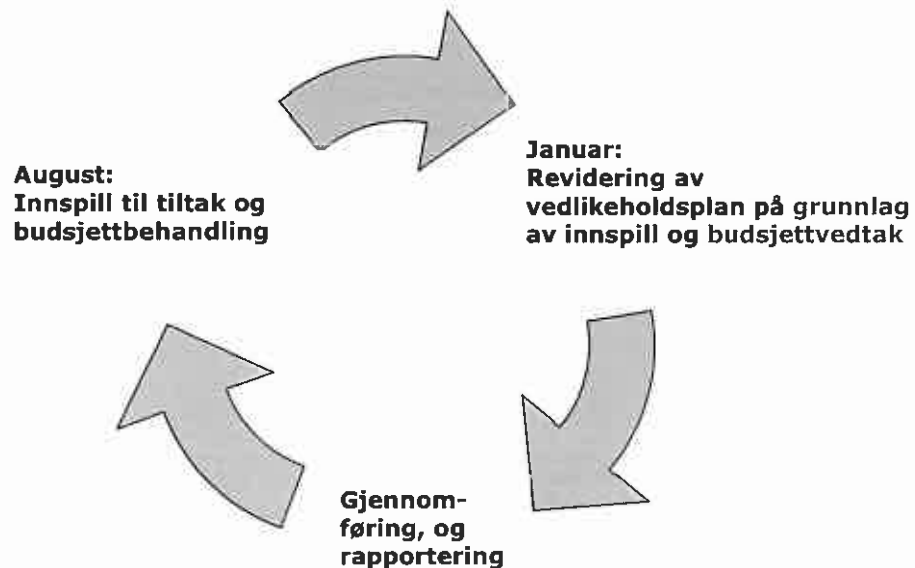
Bygg og eiendom
Kommunen forvalter ca. 9000 m² bygningsmasse. Det er behov for å kunne utføre løpende vedlikehold på beboerrom, utleieleiligheter og hus utover det kommunen kan utføre innenfor tjenestens rammer.

Parker og grøntområder
Gressklipping av fotballbanen har første prioritet. Det tar to dager pr uke. Det vil da til tider være problemer å få klippet tunet Kurøen. Jordet vest for tunet på Kurøen blir klippet på dugnad.
Vaktmestrene må innimellom bistå med gressklipping.
En utfordring er at området er mest ressurskrevende i den perioden hvor hoveddelen av ferien skal avvikles. Det er derfor nødvendig å leie inn en del sesonghjelp til grøntområdene.

6. Handlingsplan

Teknisk kommer med innspill til handlingsplanen i august. Dette tas med inn i budsjettbehandlingen.

Vedlikeholdsplan kommunale bygg

Beskrivelse av behov for tiltak:

Kommunehus:

Kommunehuset er bygd i 1968. "Gymsalen" i kommunehuset ble ombygd i 2000/2001 til kontorer og kommunestyresal. I 2010 ble det skiftet vinduer i 1 og 2 etasje. I resten av bygget er det utført ingen eller mindre utbedringer.

På den østre delen av kommunehuset er det behov for å bytte takstein, takrenner og vindskier.

Har inntrenging av vann ved garderober i vest og inn i spisesalen i øst. Det foreslås å drenere bygget mot vest, syd og øst.

Malingen flasser av på vegger og gulv. Årsaken er fukt i betongen. Ved drenering av bygget, blir det mulig å få dette bra ved ny maling, betongarbeider og utskifting av noen fliser.

Det er behov for rehabilitering av kjøkken i kjeller. Ny kjøkkeninnredning, nytt belegg, male rommet og ny kjøkkenvifte.

Varmtvann til kommunehuset må "hentes" helt fra fyrrommet i skolen. Ved å sette opp bereder i kjelleren på kommunehuset vil dette være et energisparende tiltak.

Utvendig maling ble utført i 2011. Malingen settes opp ved faste intervaller.

Skifer og rist løsner på trappen mot syd. Trapp bør rehabiliteres.

Det bør tas med i planleggingen en enkel vare/person heis. Dette kan bli lovpålagt.

Kulturhus: Bygget ble ferdigstilt i 2001. Bygget er godt vedlikeholdt.

Det er inventaret som har fått størst slitasje. Det er utført reparasjoner på stolene flere ganger, men det er fortsatt problemer med at de vil "skli" fra hverandre. Stoltypen som er benyttet til festsalen er utgått. Salongene er utslitte.

Hull i belegg og belegget er vanskelig å vedlikeholde. Her kan hull repareres eller at det kan legges et nytt parkettgulv.

Utvendig maling ble utført i 2011. Malingen settes opp ved faste intervaller.

"Vaktmesterbolig":

Bygget er fra 1970-tallet Det er lagt nytt tak og maling er utført i faste intervaller.

Her blir det straks behov for en større rehabilitering. Vinduer, bad og kjøkken.

Rømskog skole:

Opprinnelig et murbygg fra 1959 som siden er kledd med tømmermannspanel, og alle vinduer er skiftet. Bygget har innbruddsalarm og kun et manuelt brannvarslingssystem.

Nytt brannvarslingssystem er lagt inn i investerings budsjettet for 2013.

I 2010 ble det bygd om ei sikringstavle i kjelleren. Det finnes 4 små tavler igjen som må rehabiliteres. Inntaksskapet i kjeller bør også få en opprydding.

Vi har over flere år byttet ut til vedlikeholdsfrie belegg i klasserommene, slik at renholderne skal få en lettere arbeidshverdag. Utsiftingen er planlagt fra 2013 – 2016.

Hvert klasserom er ei branncelle. Dørene begynner å bli slitte og utette og bør derfor byttes.

Det gjennomføres jevnlig målinger av inneluft. Dagens målinger viser at det ikke er behov for tiltak.

For å imøtekomme kravet om universell utforming bør det vurderes heis. Dette kan bli lovpålagt.

Skiferen på hovedtrappa mot øst vil løsne. Trappa bør få en rehabilitering.

Utvendig maling ble utført i 2010. Malingen settes opp ved faste intervaller.

Bibliotek: Sikringsskap må utbedres.

Utvendig maling settes opp i faste intervaller.

Barnehage og SFO:

Nytt tilbygg ligger i investerings budsjettet for 2013.

Utvendig maling settes opp i faste intervaller.

Det er krav til rømningsvei fra 2.etg i SFO bygget. Rommet skal ikke brukes før rømningsvei er godkjent.

Utleiebygg (café):

Utvendig maling settes opp i faste intervaller.

Eldresenteret:

Sykesignalanlegget er gammelt, og det finnes nå ikke reservedeler å få til dette. Anlegget har ved enkelte tilfeller "jukset".

Det er et stort behov for rehabilitering av beboerrommene i den gamle delen av eldresenteret.

Utskifting av vindu og verandadør i de samme rommene vil være ett bra energiltak. Dagens verandadører har en lysåpning på 80 cm. Når dørene er utslitte og modne for utskifting, bør det velges dører med 90 cm lysåpning. Det vil være til fordel ved evakuering og for beboerne til å ta seg ut med rullestol.

I jordkjeller under den gamle delen av bygget er det veldig fuktig luft. Legge til rette for bedre lufting.

Utvendig takplater på "Nordkroken" løsner belegget og platene blir blanke i stedet for svarte. Det er ikke påkrevet å skifte platene.

Helse- og sosialsenter:

Kartlegging av inneklimate gjennomføres vinteren 2013. Denne legges til grunn for eventuelle tiltak. Utfordringer å finne den rette løsningen pga av at en del av rommene er lite i bruk.

Snøen har ødelagt en del av takrennene. Denne må skiftes. Må vurdere å sette opp snøfangere.

Utbedring av belegget i gangen.

Trygdebolig nr. 1 og 2:

Utvendig shingeltak er modent for utbedring.
Total rehabilitering av leilighet nr1 innvendig.
Utskifting av vinduer og verandadør i nr 1.

Leilighet nr 2 er rehabilitert i 2009.

Utvendig maling settes opp i faste intervaller.

Trygdebolig nr. 3 og 4:

Taket er rehabilitert i 2005. Mangler beslag rundt pipa.

Verandaene til begge leilighetene må rehabiliteres.

Innvendig rehabilitering av leilighet nr.4.
Leilighet nr.3 er rehabilitert.

Utvendig maling settes opp i faste intervaller.

Uthus/garasje:

Ryddes for å gi bedre plass.

Trygdebolig nr. 5 og 6:

Dagens snøfangere knekker takstein. Må kontrolleres.

Markiser må skiftes ut.

Viktig at det er tilgjengelige midler slik at begge leiligheter legges inn i en plan for total rehabilitering.

Deriblant bør også hev/skyvedør skiftes ut. Denne løsningen er ikke en god løsning for beboere som har mistet kraften i armene.

Utvendig maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2011.

Trygdebolig nr. 7 og 8:

Dagens snøfangere knekker takstein. Må kontrolleres.

Markiser må skiftes ut.

Viktig at det er tilgjengelige midler slik at begge leiligheter legges inn i en plan for total rehabilitering.

Deriblant bør også hev/skyvedør skiftes ut. Denne løsningen er ingen god løsning for beboere som har mistet kraften i armene.

Maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2011.

Trygdeboligen nr. 9 og 10.

Dagens snøfangere knekker takstein. Må kontrolleres.

Markiser må skiftes ut.

Viktig at det er tilgjengelige midler slik at begge leiligheter legges inn i en plan for total rehabilitering.

Deriblant bør også hev/skyvedør skiftes ut. Denne løsningen er ingen god løsning for beboere som har mistet kraften i armene.

Maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2011.

Omsorgsboliger:

Bygget i 2003 og ser helt og greit ut.

Maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2010.

Trygdebolig Steinbyfeltet:

Maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2009.

Ungdomsbolig nr. 1 og 2:

Viktig at det er tilgjengelige midler slik at begge leiligheter legges inn i en plan for total rehabilitering. Det kun utført maling og småreparasjoner innvendig når noen har flytta ut.

Verandaplatting og ytterdør må skiftes ut i nr.2

Maling settes opp i faste intervaller.

Utvendige persienner må skiftes.

Fritidsklubben:

Bygget er i dårlig forfatning, og det må vurderes total renovering eller rivning. Energibruken er altfor høy, og det er problemer med gnagere. Kjøkken bør total rehabiliteres, og det er kun ett toalett. Dette bør også rehabiliteres. Det vil bli svært kostbart å få restaurert bygget.

Høgtun: Noe maling er utført innvendig og utvendig maling er utført i 2009.

Her vil det være behov for total renovering.

- nytt utvendig tak
- nye vinduer
- bad og kjøkken
- kjelleren er fuktig
- gulv vegger
- garasje bør rives

Berg: Rives

Grøvik hytta: Plan for renovering er laget.

Trosterud skolemuseum:

Rehabilitering må utføres sammen med fylkeskonservator.

Maling settes opp i faste intervaller. Sist malt i 2007.

Kurøen: Maling av all bygningsmasse må settes opp i intervaller.

Hovedhus: Sist malt i 2003.

Noe utskiftning av utvendig panel må påberegnes.

Vinduer i kjeller.

Store problemer med gnagere vinterstid på kjøkkenet. Bekjempelse er prøvd uten å lykkes.

Tinghus: Nytt Innvendig tak skal gjennomføres 2013.

Maling utført 2007.

Toalett bygg: Maling utført 2007.

Stabbur: Maling utført?

Smie: Maling/tjære utført?

Låve: Maling/tjære utført?
Utbedring av underlåven

Branntårnet: DNT har ansvaret?

Renseanlegg og pumpestasjoner:

Her vil det komme et forslag når hovedplan for vann og avløp foreligger.

Det er et par ting som vil være fint å få tidlig inn i planen er ny kvern og prøvetaker. Kverna begynner å se forfallen ut og skulle den ryke er det 3-4 ukers leveringstid.

Det vil være behov for å anlegge veg til to av pumpestasjonene, Tørnby og vest for Braaten hovedgård. Her må det gjøres noen avklaringer med vegvesenet og grunneier.

Nytt tak på renseanlegg.

Kirkodden friområde:

Arealet eies av Direktoratet for Naturforvaltning. Her er det laget en vedlikeholdsplan for området.

Rømskog kirke:

Det utføres en befaring av bygningene i løpet av våren 2013. Vedlikehold av disse bygningene settes inn i revidering av handlingsplanen høsten 2013.

Område	Aktivitet	Dekning	Gjennomføring				Utført
			2013	2014	2015	2016	
Kommunehus	Takstein, takrenner og vindskyer					150000	
	Drenere langs vest og sydvegg						
	Male garderober til gym	Ramme		20000			
	Montere varmtvannsbereidere				50000		
	Maling utvendig					50000	
	Rehab trapp mot syd	Ramme			25000		
	Montere heis						
Rehabilitering kjøkken					150000		
Kulturhus	Nye stoler i festsal			150000			
	Maling utvendig					50000	
	Nytt belegg i festsal						
"Vaktmesterbolig"	Utskifting vinduer						
	Bad						
	Kjøkken						
	Maling(2009)				30000		
Rømskog skole	Brannvarsling	Inv.budsjett	320000				
	Sikringsskap	Ramme	10000	10000	10000	10000	
	Utskifting av belegg	Ramme	30000	30000	30000	30000	
	Maling utvendig(2009)			100000			
	Nye dører til klasserom	Ramme	15000	15000	15000	15000	
Ventilasjon							
Heis							
Utvendig trapp, øst	Ramme		15000				
Bibliotek	Maling utvendig(2009)						
	Sikringsskap	Ramme		10000			
Barnehage og SFO	Maling utvendig				80000		
	Nytt tilbygg	Inv.budsjett	324000				
	Rømningsvei fra 2 etg			50000			
Utleiebygg (Café)							
	Maling(2010)					10000	

Område	Aktivitet	Dekning	Gjennomføring				Utført
			2013	2014	2015	2016	
Eldresenteret	Rehabilitering av beboerrom		120000	120000		120000	120000
	Vinduer og verandaedører						
	Sykesignal		350000				
	Etterisolering						
	Lufting jordkjeller	Ramme	15000				70000
	Utvendig takplater nordkroken						
	Maling utvendig						
Helse- og sosialsenter	Ventilasjon						
	Utskifting av takrenner.	Ramme		20000			
	Maling utvendig						
Trygdebolig nr 1 og 2	Nytt tak				70000		
	Nye verandaer	Ramme			25000		200000
	Rehabilitering innvendig nr.1						
Trygdebolig nr.3 og 4	Maling utvendig		30000				
	Beslag rund pipa	Ramme		15000			
	Nye verandaer	Ramme				25000	
	Rehabilitering innvendig nr.4						
	Maling utvendig			30000			
Uthus/garasje	Rydding	Ramme	5000				
Trygdebolig nr. 5 og 6	Snøfangere	Ramme	5000				
	Markiser	Ramme		20000			
	Rehabilitering av leiligheter						
	Utskifting av hev/skyvedør						
Trygdebolig nr. 7 og 8	Maling(2011)						
	Snøfangere	Ramme	5000				
	Markiser	Ramme		20000			
	Rehabilitering av leiligheter						
	Utskifting av hev/skyvedør						
	Maling(2011)						

Område	Aktivitet	Dekning	Gjennomføring				Utført
			2013	2014	2015	2016	
Trygdebolig nr. 9 og 10	Snøfangere	Ramme	5000				
	Markiser	Ramme	20000				
	Rehabilitering av leiligheter						
	Utskifting av hev/skyvedør						
	Maling(2011)						
	Belegningsstein	Ramme	20000				
	Maling(2010)					50000	
Omsorgsboliger							
Trygdebolig Steinbyfeltet	Maling			30000			
Ungdomsbolig 1 og 2	Maling		30000				
	Rehabilitering invendig			100000			
	Persienner						
	Platting nr.2	Ramme	15000				
	Ny inngangsdør nr.2	Ramme	10000				
Ungdomsbolig 2 og 3	Selges						
Fritidsklubben	Nye vinduer						
	Rehab kjøkken						
	Rehab toalett						
	Tiltak mot gnagere						
	Etterisolering						
	Nytt tak utvendig - skytelokalet						
Utleiebolig, Høgtun	Total renovering						
Berg	Rives						
	Plan finnes		50000	50000			
Trosterud skolemuseum	Maling						
	Vedlikehold av uteareal	Ramme	10000	10000	10000	25000	10000

Område	Aktivitet	Dekning	Gjennomføring				Utført
			2013	2014	2015	2016	
Kurøen,	Maling			100000			
	Utskifting av kledning			10000			
Tinghuset	Nytt innvendig tak	Inv.budsjett	300000		50000		
	Maling(2007)						
Toalett	Maling(2007)			20000			
Stabbur	Maling				10000		
Smie	Tjæring				10000		
Låve	Utbedring av underlåven		?				
	Tjæring			100000			
	Gressklipping	Ramme	50000	50000	50000	50000	50000
Branntårnet	DNT har ansvaret						
Renseanlegg Haukenes	Maling	Ramme			15000		
Renseanlegg Eidet	Tilbygg	Inv.budsjett	100000				
	Ny kvern			100000			
	Nytt tak						
	Prøvetager			50000			
Pumpestasjoner	Maling						
	Anlegge vei			?			
Utearealer	Skoletoppen				100000	100000	
Kirkodden friområde	Plan finnes						
Rømskog kirke	(Settes inn høsten 2013)		570000,-	550000,-	770000,-	645000,-	650000,-

SAK: PLANSTRATEGI 2012 - 2016

Behandlende organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark.nr.
Formannskap	04.02.2013	13/13	&37
Kommunestyret	14.02.2013	10/13	&37

Saksbehandler: Vidar Østenby

1.HVA SAKEN GJELDER:

Felles planstrategi for Aremark, Marker og Rømskog 2012 – 2016.

2. RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

Felles planstrategi for Aremark Marker og Rømskog 2012 – 2016 vedtas.

3. VEDTAK:

3.1 FORMANNSKAPETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

Felles planstrategi for Aremark Marker og Rømskog 2012 – 2016 vedtas.

3.2 VEDTAK I KOMMUNESTYRET:

4. SAKENS FAKTA:

Sammendrag

Marker, Rømskog og Aremark har vedtatt utarbeiding av felles planstrategi for de tre kommunene.

Halden Arkitektkontor har vært innleid for å lede prosessen, og det har vært gjennomført felles samlinger for de tre kommunene og samlinger i den enkelte kommune. Planstrategien skal beskrive fremtidige utfordringer i kommunen og hvordan kommunen gjennom sin planlegging skal møte disse. Strategien skal gi anbefalinger om planarbeidet i kommende periode.

Grensekommunene har utarbeidet en felles planstrategi som gir føringer både for det interkommunale samarbeidet og arbeidet i den enkelte kommune.

Formannskapets vedtak gjøres offentlig i minst 30 dager før behandling i kommunestyret, og det er i denne perioden mulig å komme med innspill til planstrategien.

Bakgrunn:

Planstrategien skal sette fokus på de planoppgaver kommunen skal starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen. Minst én gang i hver valgperiode, og senest ett år etter konstituering, skal kommunestyret utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Dokumentet bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Videre skal det i strategien tas stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Det kan også tas stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Den nye fylkesplanen for Østfold og statlige rammer og føringer har betydning for utarbeidelse av den kommunale planstrategien. Det forventes at kommunene i sine planprioriteringer følger opp statlige og regionale forutsetninger, retningslinjer og øvrige føringer.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (plan- og bygningslovens §6-1) er utarbeidet i form av et forventningsdokument fra Miljøverndepartementet med følgende tema:

- Nasjonale forventningers rolle i plansystemet
- Viktige utviklingstrekk
- Klima og energi
- By- og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Hensikten med det nasjonale forventningsdokumentet er å fremme en bærekraftig utvikling, regionalt og lokalt.

Det skal i arbeidet innhentes synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner, og det bør legges opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være en del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen.

De mest sentrale forutsetningene for kommunal planstrategi er gjengitt i punktene under:

- kommunal planstrategi er ikke en plantype, men et hjelpemiddel for å prioritere planarbeidet
- nye mål og strategier for kommunen vedtas ikke i kommunal planstrategi, men i kommuneplanen når den revideres.
- kommunen skal utarbeide kommunal planstrategi minst én gang i hver valgperiode.
- planstrategien skal vedtas innen ett år etter kommunestyrets konstituering.

Grensekommunene klarer ikke å få vedtatt sin planstrategi innen fristen, noe som skyldes at prosessen med utarbeiding ble omtrent ett år forsinket på grunn av manglende leveranse fra det firmaet vi først gjorde avtale med om bistand til utarbeiding.

5. RÅDMANNENS VURDERING:

Forslaget til planstrategi for Grensekommunene er utformet slik at det legges opp til felles planer og oppgaveløsning på de områder hvor det er mulig, og at en i tillegg ser på hvilke områder kommunene selv må ta ansvar for.

Planstrategien skal være et verktøy for:

- politisk prioritering av plan- og utviklingsoppgaver.
- samfunnsutvikling og utvikling av kommunens tjenester.
- helhet, langsiktighet og forutsigbarhet.
- et godt lokaldemokrati gjennom dialog om politiske visjoner, mål og strategier

Fylkesplanen for Østfold – Østfold mot 2050, har fokus på områdene levekår og helse, miljø og verdiskaping. Planstrategien for grensekommunene tar utgangspunkt i disse, selv om det kanskje ikke klart fremgår av prioriteringene.

Planstrategien for de tre grensekommunene konkluderer med at det er behov for rullering av kommuneplanen i alle de tre kommunene, og det anbefales at dette gjøres i en felles prosess. Videre anbefales et fokus på Regionalpark Haldenkanalen og Utviklingsavtalene med de satsingsområdene som fremgår der, samt et felles arbeid innen kommunikasjon og IKT.

Konklusjon

Rådmannen anbefaler forslaget til planstrategi for grensekommunene, legges til grunn for det videre planarbeidet i Rømskog kommune og i det videre samarbeidet i grenseregionen.

Forslaget legges ut til høring med høringsfrist 1.mars 2013.

6. AKTUELLE VEDLEGG:

- Planstrategi

7. UTSKRIFT SENDES:

Revisjon

Tjenestene

Marker kommune

Aremark kommune

Aurskog-Høland kommune

Østfold fylkeskommune

Fylkesmannen i Østfold

Halden Arkitektkontor

Felles planstrategi RAM 2012 - 2016

21.11.2012

Innhold

1. INNLEDNING	3
1.1 Bakgrunn.....	3
1.2 Målsetting for planstrategi RAM.....	3
1.3 Lovens krav til innhold/ tema i kommunal planstrategi	3
1.4 Temaer som er vurdert/ lagt til grunn i planstrategien.....	3
1.5 Inndeling av interkommunal planstrategi RAM	4
1.6 Organisering	5
1.7 Prosess og fremdrift.....	5
1.8 Resultat og oppfølging.....	6
2. INTERKOMMUNAL FELLES PLANSTRATEGI	7
2.1 Regionale utfordringer.....	7
2.2 Regional planstrategi for Østfold.....	7
2.2.1 Samferdsel og infrastruktur	8
2.2.2 By- og tettstedsutvikling	8
2.2.3 Verdiskapning og næringsutvikling	8
2.2.4 Klima, natur, kulturmiljø og landskap	8
2.2.5 Kultur	8
2.2.6 Grunnopplæring og kompetanse	9
2.2.7 Oppvekst, levekår og folkehelse	9
2.3 Felles fokus.....	9
2.3.1 Utviklingsavtalen.....	10
2.3.2 Kommunikasjon og IKT	11
2.3.3 Felles planbehov i perioden 2012 - 2016.....	11
3. KOMMUNEVISE PLANSTRATEGIER	13
3.1 Rømskog.....	13
3.1.1 Utfordringer og strategier Rømskog.....	13
3.1.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Rømskog	14
3.1.3 Planstatus Rømskog	17
3.1.4 Planbehov for Rømskog i perioden 2012 – 20	18
3.2 Aremark	19
3.2.1 Utfordringer og strategier Aremark.....	19
3.2.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Aremark	20
3.2.3 Planstatus Aremark	23
3.2.4 Planbehov for Aremark i perioden 2012 - 2016.....	24
3.3 Marker	25
3.3.1 Utfordringer og strategier Marker	25
3.3.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Marker.....	26
3.3.3 Planstatus Marker.....	28
3.3.4 Planbehov for Marker i perioden 2012 – 2016.....	31

Felles kommunal planstrategi for Rømskog, Marker og Aremark kommuner

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Det er etablert en felles prosess for de tre kommunene (jf PBL kap. 9), der de tre kommunene har stilt med sine respektive fagpersoner og kommunale ledere med beslutningsmyndighet. Som styre (jf PBL § 9-2) for utarbeidelsen av felles planstrategi, ble Grenserådet oppnevnt Rømskog, Marker, Aremark).

Hver kommune har hatt ansvar for at saksbehandlingsreglene følges innenfor sitt område. Kommunene har levert nødvendig bakgrunnsdokumentasjon som har gitt grunnlag for arbeidene (vedtak, saker, notater, møtereferater og gjeldende kommuneplaner, samt annen aktuell informasjon).

Felles planstrategi behandles og vedtas av de respektive kommunestyre.

1.2 Målsetting for planstrategi RAM

Overordnet målsetting:

Øke regionens konkurransekraft i forhold til næringsutvikling, opplevelser og bosetting.

Uttrykt slik:

Gjennom engasjement og deltakelse vil vi arbeide for å utvikle en attraktiv region der folk finner seg til rette og trives, og der menneskene og de naturgitte ressursene er i sentrum.

1.3 Lovens krav til innhold/ tema i kommunal planstrategi

Drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunenes planbehov i valgperioden.

1.4 Temaer som er vurdert/ lagt til grunn i planstrategien

- Stedsutvikling
- Levende bygder
- Næringsutvikling
- Infrastruktur
- Klima (henvisning til foreliggende felles Energi- og klimaplan for Indre Østfold: 50 konkrete tiltak i kommende periode)
- Folkehelse
- Internasjonalt samarbeid
- Regionalpark Haldenkanalen
- Ungdom
- Utvikling av landbruket

1.5 Inndeling av interkommunal planstrategi RAM

Todelt inndeling:

1. Interkommunal felles planstrategi

Omfatter fellesområdene og overordnede planstrategier for kommunene i grenseregionen.

2. Kommunale planstrategier

- Rømskog
- Areamark
- Marker

Tema arbeidene med felles interkommunal planstrategi (1):

- Langsiktig arealbruk og utviklingsretninger
 - Stedsutvikling
 - Levende bygder
 - Næringsutvikling
 - Infrastruktur
 - Landbruk
- Miljøutfordringer (bygge på miljøstatus og utvikling siste 4 år, KOSTRA)
 - Klima, støy og utslipp
 - Avfall og energibruk
 - Folkehelse
 - Natur og landskap, biologisk mangfold
 - Kultur og kulturminner
 - Universell utforming
- Befolkning
 - Bosetting
 - Ungdom
 - Arbeid
 - Opplevelser (turisme og fritid)

Tema for arbeidene med kommunevis planstrategi (2):

- Sektorenes virksomhet
 - Helse og sosial
 - Kultur og idrett
 - Beredskap
 - Teknisk
- Kommunalt planbehov
 - Kommunedelplaner (areal)
 - Tematiske kommunedelplaner
 - Virksomhetsområder
 - Reguleringsplaner
- Befolkning
 - Bosetting
 - Ungdom
 - Arbeid
 - Opplevelser (turisme og fritid)
 - Omdømmebygging

1.6 Organisering

- Innleid prosjektleder (Halden Arkitektkontor AS)
- Administrativ prosjektgruppe
- Politisk styringsgruppe
- De respektive kommunestyrene fatter vedtak

1.7 Prosess og fremdrift

- Februar 2012: Oppstartsmøte, formell konstituering/ oppnevning av arbeidsgruppe og styringsgruppe. Beslutning om prosess og fremdrift.
- 12. mars 2012: Fylkeskommunal workshop for kommunene om tema og innhold i den regionale planstrategien (Adm. prosjektgruppe og politisk styringsgruppe deltar etter behov/ ønske).
- 16.mars 2012: Work-shop i styringsgruppa (Grenserådet). Metode Spin (organisering av kreativ prosess) og SWOT (styrke, svakhet, mulighet, begrensning). Adm. prosjektgruppe og politisk styringsgruppe. *Vedlegg 4*.
- 7.mai 2012: Work-shop Rømskog. SWOT-analyse.
- 21.mai 2012: Work-shop Marker. SWOT-analyse.
- 29.mai 2012: Work-shop Aremark. SWOT-analyse.
- August 2012: Kommunen utarbeider:
 - En samlet oversikt over de gjeldende vedtatte planer og utredninger/ rapporter man har pr. dato.
 - En oversikt over planer/ utredninger/ rapporter som er under utarbeidelse, eller planlagt igangsatt på det nærmeste.
 - En oversikt over eventuelle lovpålagte planer/ utredninger som mangler/ skulle ha vært laget.
 - En ønskeliste over eventuelle planer eller utredninger man kunne tenke seg å ha hatt.
- 20.september 2012: Behandling av utkast til felles planstrategi i styringsgruppa (Grenserådet).
- 19.oktober 2012: Vedtak av Østfold fylkeskommunens regionale planstrategi – innsendelse til regjering for godkjenning.
- 14. november 2012: Felles formannskapsmøte som behandler forslaget til felles planstrategi. Oversendelse til fylkeskommunens regionale planmøte (orientering, gjennomgang og tilbakemeldinger).
- 20. november 2012: Behandling av forslaget i regionalt planmøte – Østfold fylkeskommune. Påfølgende revisjoner etter tilbakemeldinger.
- Desember 2012: Siste behandling i styringsgruppen/ formannskapene, med påfølgende kunngjøring/ annonse av kommunestyrets behandling (30 dager i forkant).
- Februar 2013: Endelig vedtak av planstrategien i de 3 kommunestyrene. (Fylkesmyndighetene har ikke anledning til å fremme innsigelse til planstrategien – men det forutsettes samarbeid og tilslutning. Planstrategien har heller ikke direkte

rettsvirkning i forhold til innbyggerne.) Ved behandlingen skal de respektive kommuner ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

1.8 Resultat og oppfølging

Kommunal planstrategi vedtas i de respektive kommunestyrer (skal skje hver valgperiode – hvert 4.år) i henhold til PBL § 10-1.

Legges til grunn for fremstilling (rullering) av kommuneplanens samfunnsdel.

Legges til grunn for fremstilling (rullering) av kommuneplanens arealdel.

Legges til grunn for igangsetting av tematiske kommunedelplaner, eller kommunedelplaner for utvalgte områder (kan også være kommunegrense-overskridende).

Legges til grunn for planrevisjon/ oppheving av gjeldende reguleringsplaner, samt behov for nyregulering.

Legges til grunn for videreføring av samarbeidsprosjekter de tre kommunene imellom.

2. INTERKOMMUNAL FELLES PLANSTRATEGI

2.1 Regionale utfordringer

Etableringen av Grenserådet dokumenterer erkjennelsen av at de tre kommunene står sterkere sammen som region - der man ser arealutvikling, arbeidsmarked, bosetting, infrastruktur, turisme og offentlige tjenester samlet - enn om de tre relativt små kommunene skulle operere hver for seg. Imidlertid må man også ta inn over seg at Marker i denne sammenheng relativt sett er "storebror", og at Rømskog er "lillebror".

Det kan også være en utfordring for dette samarbeidet at Rømskog i praksis på en del områder har tettere samarbeid med Aurskog-Høland/ Bjørkelangen enn til Marker/ Ørje tettsted, og til dels at Aremark samarbeider på en del områder med Halden kommune. Imidlertid er dette ikke til hinder for videreføring av det etablerte RAM-samarbeidet, ledet av Grenserådet. Slik sett er det viktig å innta en praktisk og økonomisk holdning, der samarbeid både mot nord og syd kan benyttes videre.

For RAM-kommunene blir det sentralt å stå samlet, også i forhold til den fylkeskommunale senterstrukturen, og hvordan man opptrer i forhold til statlige og fylkeskommunale myndigheter og bevilgninger.

Arbeidet med å fremstå som en RAM-region videreføres og styrkes. Ørje må rendyrkes videre som et region-senter, også i forhold til Østfolds senterstruktur. Dette er i tråd med sentrale ATP-prinsipper, og det må arbeides for å øke bevisstheten om dette på statlig og fylkeskommunalt nivå. Arbeidet med RAM-planstrategien har vist at de tre kommunene holder et høyt nivå på service, tilbud til befolkningen, boforhold og tilrettelegging for næringsutvikling.

Det er en utfordring at dette er en "bevart hemmelighet" som må kommuniseres bedre, også i forhold til å få i gang en sårt tiltrengt utbygging av infrastrukturen. På grunn av et relativt beskjedent befolkningstall i forhold til andre press-kommuner, kommer regionen ofte til kort. Det må en bevisstgjøring til for å få frem for statlige og fylkeskommunale bevilgende myndigheter at satsing og vekst i regionen vil dempe det samlede press som Oslofjordregionen opplever.

Utvikling er et resultat av valg og beslutninger, ikke et ubønnhørlig resultat av fremskrivning av trender.

2.2 Regional planstrategi for Østfold

Østfold fylkeskommunen har planlagt vedtak av sin regionale planstrategi for Østfold den 19. oktober 2012 – med påfølgende oversendelse til regjering for godkjenning.

Disse nedenstående målene/ utfordringene er hentet fra den fylkeskommunale strategien og legges til grunn for felles planstrategi RAM. Det forutsettes at fylkeskommunen følger dette opp i samarbeid med kommunen, og at dette også legges til grunn ved revisjonen av fylkesplanen, og øvrige fylkeskommunale planer. Spesielt viktig blir det å få RAM-regionen inn i regional transportplan, som fylkeskommunen har under utarbeidelse – planlagt ferdig 2012. Her fremgår det av regional planstrategi at fylkeskommunen utarbeider denne i samarbeid med en rekke etater og organisasjoner, dog uten at kommunene er nevnt her.

2.2.1 Samferdsel og infrastruktur

- Et moderne transportnett som sørger for en god integrasjon med resten av Osloregionen og gode forbindelser til Sverige.
- Gode interne forbindelser innenfor fylket.
- Et samferdselssystem, som sammen med arealbruken i fylket, legger til rette for mindre bruk av personbil og at en større andel av godstransport skjer på sjø og jernbane, slik at de samlede CO2 utslippene fra sektoren reduseres.
- Tilstrekkelig kapasitet til å ivareta befolkningsveksten i fylket.
- Krav til standard på infrastrukturen som ivaretar hensyn til fremkommelighet for alle og trafiksikkerhet.
- Sykkel- og gangveier som legger til rette for mer fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse.

2.2.2 By- og tettstedsutvikling

- Behovet for å skape gode boområder og attraktive områder for næringsvirksomhet for å møte befolkningsvekst og utvikling innenfor næringslivet.
- Helhetlig arealplanlegging på tvers av kommunegrenser med effektiv arealbruk og fortetting med kvalitet, for å ivareta en bærekraftig by- og tettstedsutvikling og gode bo- og oppvekstmiljøer.
- Ivaretagelse av kulturlandskap, kulturmiljøer i byene, kulturminner, jordressurser og rekreasjonsområder.
- Sammenhengen mellom eksisterende infrastruktur, fremtidig infrastruktur og fremtidig by- og tettstedsutvikling.

2.2.3 Verdiskapning og næringsutvikling

- Behovet for å møte kravene til kompetanse i næringslivet både innenfor de nye kunnskapsintensive næringer og økende krav til kunnskap innenfor eksisterende næringer.
- Være attraktiv for den mest kompetente delen av arbeidsmarkedet ("de gode hodene"), og dermed tiltrekke flere bedriftsetableringer.
- Utnytte Østfolds strategiske plassering som en del av Osloregionen, og som en port til Sverige og resten av Europa.
- Omstilling innenfor tradisjonell industri og landbruk for å møte tøffere krav til produktivitet.

2.2.4 Klima, natur, kulturmiljø og landskap

- Legge til rette for et transportmønster som innebærer mindre utslipp av CO2 og annen forurensning fra transportsektoren.
- Øke andelen avfall som resirkuleres.
- Beskytte artsmangfold og opprettholde tilgang til friluftsområder ved å begrense inngrep i utmark og uberørt natur.
- Fortsette arbeidet med å redusere avrenning til vassdrag.
- Ta vare på kulturminner og kulturlandskap, ikke minst i pressområdene.

2.2.5 Kultur

- Styrke kvaliteten og innholdet i kulturtilbudet
- Styrke formidlingen av kunst og annen kultur
- Bidra til utvikling av kunst
- Etablere nye åpne kulturarenaer
- Legge til rette for opplevelsesbasert og kulturbasert næring

2.2.6 Grunnopplæring og kompetanse

- Økt satsing på kvalitetsfremmende samarbeid i grunnopplæringen
- Øke andelen som tar videregående opplæring.
- Øke andelen som gjennomfører videregående opplæring på normert tid.
- Øke kvaliteten i utdanningstilbudet slik at standpunktkarakterene forbedres.
- Øke kvaliteten på fagopplæring og opplæring i bedrift.
- Øke andelen elever som tar høyere utdanning.
- Styrke høyere utdanning og forskning i Østfold.

2.2.7 Oppvekst, levekår og folkehelse

- Over tid redusere andelen i befolkningen som er uføretrygdet.
- Redusere sykefravær.
- Redusere forekomsten av livsstilssykdommer og medisinbruk.
- Andre tiltak for å forlenge levealderen blant innbyggerne.
- Styrke tannhelsetjenesten i takt med økende befolkning og som en del av arbeidet for å forbedre folkehelse og levekår.

2.3 Felles fokus

Kommunenes felles work-shop 16.mars 2012 viste at de tre kommunene har stort felles fokus på næringsutvikling og infrastruktur. Ungdom og skole, stedsutvikling, folkehelse, landbruk, turisme og innflytting er også sentrale tema.

I de tre kommunene har man arealer nok, og byggeklare tomter som venter på å bli brukt.

Kommunene har Fv21 og E18, og nærhet til både Sverige, Oslo og Gardermoen/Rygge. Det er styrker, men det er en utfordring å konkurrere med Sverige som har lavere lønnsnivå og lavere priser. Fv21 har dårlig standard, noe som er en begrensning for pendlere og bedrifter som er avhengige av gode transportmuligheter.

En annen viktig utfordring er at utdanningsnivået er lavt i de tre kommunene, og man ønsker å få de som flytter ut for å ta høyere utdanning tilbake til kommunene etter endt utdanning. I perioden 2011-2013 har kommunene et felles Bolyst-prosjekt hvor dette er en av målsettingene. Mange av de som flytter tilbake etter endt utdanning blir avhengige av å pendle, bl.a fordi det er få kompetanse-arbeidsplasser i nærmiljøet.

Fra Aremark pendles det i hovedsak sørover til Halden og nedre Glommaregionen, fra Rømskog vestover til bl.a Skedsmo og Oslo, og fra Marker til Askim og videre innover til Follo og Osloreionen. Det må legges til rette for pendlere og arbeides for opprettelse av flere lokale arbeidsplasser. Kollektivtilbud ut av regionen må styrkes, og det må vurderes koordinert pendling og bestillingsruter. Dette må skje i samarbeid med fylkeskommunen. For Rømskog er det en stor utfordring at strømtilførselen må økes. Det er ikke mye reservestrøm ledig.

Man ikke har gode nok bredbåndsforbindelser i de tre kommunene. Aremark og Marker har god nok dekning, men for lav hastighet og kvalitet. I Rømskog er det fortsatt "hvite felt" uten dekning og områder med for dårlig dekning. Dette hemmer utviklingen. Bedrifter som vil etablere seg, pendlere som har hjemmekontor og privatpersoner er helt avhengig av god og stabil nettilgang.

Gode bredbåndsforbindelser kan være med å redusere pendlingen.

De tre kommunene har organisert et godt felles opplegg for raskt å ivareta henvendelser fra potensielle etablerere. Et annet fortrinn i forhold til raske beslutningsprosesser er at byråkratiseringen

og saksbehandlingstid er lavere enn i press- og bykommuner, og avstanden til beslutningstakerne kortere.

2.3.1 Utviklingsavtalen

Utviklingsavtalen er et strategisk samarbeid mellom de tre grensekommunene og Østfold fylkeskommune for å bidra til utvikling og vekst i regionen.

Arbeidet skal øke regionens konkurransekraft i forhold til næringsutvikling, opplevelser og bosetting ved å utnytte, videreutvikle og markedsføre regionens komparative fortrinn i form av:

- beliggenhet nær de store befolkningsskonsentrasjonene i Osloregionen og ved en av landets viktigste grenseoverganger (E18 mellom Oslo og Stockholm)
- natur- og kulturkvalitetene langs og i tilknytning til Haldenkanalen
- trygge, gode og rimelige boområder med tilgang til store, sammenhengende natur- og friluftsområder

Fokusområder i arbeidet

- infrastruktur
- næringsutvikling
- levende bygder
- internasjonalt samarbeid

Infrastruktur

Kommunenes beliggenhet i forhold til sentrale veier som riksvei 21 og E18 gjør at veistandarden på disse er av betydning for kommunene i forhold til vekst og utvikling av næringsliv og bosetting. I denne sammenheng er det også viktig at det legges til rette med nødvendige raste- og informasjonsanlegg. Også forholdene knyttet til vannveiene og grenseovergangene er prioriterte satsingsområder for oss. Mulighet for bruk av kollektivtransport bør forbedres.

Næringsutvikling

Grensekommunene ønsker å bli oppfattet som næringsvennlige kommuner, som legger forholdene til rette for vekst og utvikling. Utvikling av opplevelsesbasert næring, miljøengasjement i næringslivet, samt tilrettelegging for tradisjonelle og nye næringer knyttet til landbruket.

Levende bygder

For de tre kommunene er det viktig å videreutvikle opplegget til rette for kulturelle aktiviteter, kanskje særlig med utgangspunkt i områdene Bøenssætre/Strømsfoss, Ørje Brug/Kanalmuseet og Kurøen. Samarbeid med frivillige lag og foreningen vil være viktig for at vi i fremtiden skal kunne oppfattes som attraktive kommuner.

Estetisk og funksjonell utforming, herunder skilting og belysning, vil være viktig i forhold til tettstedene. Bosettingen er viktig for at bygdene skal være levende. Gjennom kommuneplanleggingen ønsker vi i stor grad å legge til rette for at folk skal kunne få bo der de ønsker. Spredt bosetting er ønskelig hos oss, men i kontrollerte former. Aktiviteter i forhold til å øke folketallet skal prioriteres.

Internasjonal samarbeid

Som grensekommune mot Sverige er et tett samarbeid med vår naboer i øst både naturlig og hensiktsmessig. Gjennom en rekke Interreg-prosjekter har vi utviklet relasjoner på mange områder. Dette ønsker vi å bygge videre på i fremtiden. Kommunene har også et aktivt samarbeid med et område i Latvia, og dette samarbeidet må konkretiseres om målrette i det kommende arbeidet.

Kommunene har gjennom utviklingsavtalen samordnet det meste av sine utviklingsaktiviteter, og dette er vil være fokus også i neste planperiode og i videreføring av avtalen.

Regionalpark Haldenkanalen er det siste, og kanskje viktigste utviklingsprosjektet. Her skal det jobbes med stedsutvikling, merkevarebygging, primærnæring og opplevelsesutvikling. Det meste av det videre utviklingsarbeidet skal bygge oppunder regionalparkarbeidet. Regionalparkarbeidet vil ta opp i seg behovet for kommunale strategier og planer knyttet til næringsutvikling.

2.3.2 Kommunikasjon og IKT

Det er behov for å utvikle en kommunikasjonsstrategi for å kunne markedsføre kommunens fortrinn som gode bokommuner og mulighetene for næringsetablering. I tillegg bør en slik plan omhandle hvordan kommunen skal informere innbyggerne og oppnå mer dialog med brukerne. Det er behov for å få full og bedre bredbåndsdekningen, og en kommunikasjonsplan bør inkludere utvikling av kommunens elektroniske selvbetjeningsløsninger.

2.3.3 Felles planbehov i perioden 2012 - 2016

Planstrategi er en politisk arena, hvor hovedhensikten er prioritering/rangering av innsats og planlegging i 4-års-perioden. I de tilfeller hvor konklusjonen er at det skal igangsettes arbeid med kommuneplanen, kan Planstrategien gjøres enkel. Utfordringer beskrevet i planstrategisammenheng kan da løftes inn som tema i samfunnsdelen og/eller arealdelen.

De tre kommunene har så langt ikke hatt sammenfallende rullering av sine kommuneplaner. Behovet for oppdateringer er også ulikt, blant annet har Rømskogs kommuneplan ingen samfunnsdel. Som følge av felles planstrategi, videreføres prosessen med en felles rulleringsprosess av kommuneplanen for de tre samarbeidende kommunene.

Det er nærliggende å se for seg at Grenserådet er styringsgruppe for dette arbeidet. Organisering av prosessen kan starte i 2013, med mål om ferdig utkast 2014. Prosessen bør organiseres i en felles RAM-del, der tekstdelen er felles, men med tre kommunevise plankart og tilhørende utfyllende bestemmelser. Samordning og felles bestemmelser utarbeides så langt dette er mulig. Fellesdelen bør inneholde en samordnet ATP- og senterstruktur-strategi som ligger til grunn for de tre kommunenes arealplaner. Med en slik modell vil de tre kommunene være i stand til, både økonomisk og praktisk å få etablert fullverdige og helhetlige kommuneplaner.

Det tas også sikte på å videreføre dette fremover ved fremtidige rulleringer.

Landbruk er viktig tema i alle kommunene. Dette er et selvfølgelig tema i kommuneplansammenheng. Primærnæring er eget tema i regionalpark Haldenkanalen. Dette er viktig underlag for kommuneplanprosessen.

Kommunenes utfordringer i forhold til befolkningsutvikling, alderssammensetning og levekår/folkehelse, barn- og unge og kompetanse og folkehelse behandles i samfunnsdelen.

Rømskog og Marker har kulturminneplaner som viser lokale prioriteringer. Aremark har så langt ikke slik plan, og det er foreløpig ikke planlagt igangsatt et slikt arbeid.

Det er et nytt krav i Folkehelseloven, som sier at kommunene skal offentliggjøre skriftlig dokumentasjon på helseutfordringer (6 tema). Folkehelseprofilen og Østfold helseprofil er tilgjengelig data som vil benyttes, og offentliggjøres som vedlegg sammen med forslag til planstrategi.

Kommunene vil foreta en evaluering av plansystemet med sammenhengene mellom kommuneplan og handlingsplan med økonomiplan (ev årsmelding). Det vurderes om det finnes forbedringspunkter.

Felles planbehov:

- Felles kommuneplanprosess – både samfunnsdel og arealdel
- Kommunale strategier for næringsutvikling i samarbeid med Regionalpark Haldenkanalen
- Plan for friluftsliv og friområder innarbeides som del av kommuneplan
- Felles vassdragsplan innarbeides som del av kommuneplan

3. KOMMUNEVISE PLANSTRATEGIER

Arbeidene med planstrategiene har vist at det i tillegg til felles planstrategi også er formålstjenelig å utforme kommune-spesifikke strategier. Dette blir ikke minst viktig i forhold til å fastsette hvilket plan- og utredningsbehov den enkelte kommune har ut over felles planlegging.

3.1 Rømskog

3.1.1 Utfordringer og strategier Rømskog

Innbyggerundersøkelsen som er gjennomført i 2012 viste at på de aller fleste områdene er innbyggerne mer tilfreds med Rømskog som kommune, enn landsgjennomsnittet for de øvrige kommuner i undersøkelsen.

Undersøkelsen (standardundersøkelse fra Kommuneforlaget (bedre kommune.no) ble sendt ut til alle innbyggere over 18 år, i alt 544 innbyggere. Svarprosenten lå på 31 % (snitt Norge, 9 kommuner, er 23 %).

Rømskog scorer langt over snittet på temaene klima, natur, landskap og levekår. Spesielt synes tilbudet til eldre og hjelpetrequende å være godt, og også oppvekstmiljø for barn og unge. Innbyggerne er også godt fornøyd med renhold og ryddighet på offentlige steder.

Innbyggerne er tilfreds med Rømskog som bosted, og vil også anbefale andre å flytte dit. Innbyggerne opplever også møtet med kommunen som forvaltnings- og serviceorgan som godt (godt over landsgjennomsnittet på samtlige tema). Dette stemmer godt overens med kommunens egen evaluering av seg selv i work-shopen. Videre stemmer det også godt med Telemarksforskning Attraktivitetsbarometer 2011, der Rømskog er rangert som den 10. mest attraktive kommune i Norge. Aurskog-Høland, Rømskog nabokommune i Akershus, som det samarbeides med om en rekke tjenester, er rangert som 12. mest attraktive kommune på sikt. Slik sett må Rømskog anses for å være et svært godt sted å bo/ vokse opp. Dette må profileres mer systematisk.

Rømskog scorer desidert langt under landsgjennomsnittet på områdene kollektivtilbud inn og ut av kommunen og butikktilbud. Øvrige tema der man også ligger under snittet er: Standard på veier, arbeidsmulighet innen rimelig avstand fra hjemmet, tilrettelegging for fotgjengere og syklister. I forhold til trafikksikkerheten på skoletoppen, boligutvikling og tilrettelegging av naturlige møteplasser bør det utarbeides en sentrumsplan.

Plan for næringsutvikling mangler i Rømskog. Næringsutvikling er et satsningsområde, og det er grunn til å tro at det i arbeidet med Haldenkanalen regionalpark vil bli utviklet en handlingsplan med konkrete tiltak.

Kommunen mangler en hovedplan for vann- og avløp, og den bør utarbeides. Det er behov for kloakksanering, men det må skje planmessig.

Mulighet for å skaffe seg byggetomt vurderes som god, mens mulighet for leilighet er dårlig. Kommunen er den største utleieren, og det er god dekningsgrad ifht trygdeboliger og andre utleieboliger for eldre. Det er mest eneboliger og få leiligheter til salg. Det er lav omsetning i boligmarkedet, og det er behov for å utarbeide en boligsosial handlingsplan som kan gi svar på fremtidig boligbehov.

I tråd med den nye folkehelseloven bør det utarbeides en folkehelseplan for kommunen. Folkehelseutfordringene skal kartlegges og tiltak utvikles i samarbeid med lag og foreninger. Lag og foreninger gjør en uvurderlig innsats for å gi innbyggernes idretts- og aktivitetstilbud og

kulturarrangementer. Dette skaper helse og trivsel. Kommunen har ulike støtteordninger for lag- og foreninger, og frivillige utfører en del tjenester for kommunen og motsatt. Samhandling og partnerskap med lag og foreninger bør sees i en større sammenheng og det bør utarbeides en folkehelse- og frivillighetsplan.

Plan for statlige friområder og kommunedelplan for idrett og friluftsliv er planer som skal rulleres årlig.

3.1.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Rømskog

Næringsutvikling og infrastruktur Rømskog

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • God oppfølging/ oppbacking fra kommunen • Ordfører-besøk hver 14-dag • Støtteordninger • Rask saksbehandling og kommunal velvilje • Lokalt eierskap • Ledige næringsarealer (ferdig regulert) • Variert næringsliv • Stabil arbeidskraft, lavt sykefravær 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen tilgjengelige/ ledige næringsbygg • Dårlig vei • Usentral beliggenhet • Spredt lokalisering av bedriftene • Lav inntjening/ små marginer • Vanskelig å få innpendlende arbeidskraft til å bosette seg i kommunen • Lite foredling av råvarer fra primærnæringen

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle nærings-/ kontor-bygg for utleie/ fellesskap • Kursing og veiledning • Rømskog næringselskap kan utvide sitt arbeidsfelt (fra næringslokale) til også å omfatte næringsutvikling • Østfold bedriftssenter • Arbeidskraft fra Sverige og Aurskog Høland • Samlet lokalisering: Sentrumsutvikling, sentrumsavgrensning • Ny butikk • Treffpunkt og næringslivsforening 	<ul style="list-style-type: none"> • Rømsinger er forsiktige • Liten risikovillighet • Lav arbeidsledighet • Vanskelig for gründere • Liten gjennomslagskraft/ lav forståelse hos overordnede myndigheter • Dårlig bredbånd/ internettforbindelse

Omdømme og turisme Rømskog

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Vakker natur • 2 campingplasser, DNT-turisthytte • Kanoutleie, Kurøen, branntårn • Spa • Sykkeltrasé, Villmarksveien • Kunstsamling, galleri, Trosterud skolemuseum • Avisa Grenseland • Aurskog Høland reiselivslag • Indre Østfold reiselivslag • Kulturarrangementer • Unions-marathon • Rulleskirenn • Åpent skytterstevne - Elgbane • God hjemmeside • Medvirkning • Rømsinger er stolte og gode ambassadører 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangler gang- og sykkelveier • Mangler toalett på Storøya • Ingen tar helhetsansvaret • Kan være vanskelig å bli integrert i lokalmiljøet

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Halden-kanalen, tilknytning • Villmarksveien (Fv-21) • Kartverk • Tiltak for å få folk til å stoppe • Markedsføring, reklamering • Bygdedag • Sykkelritt – kombinert med Unions-marathon • Plassere ansvar • NM-runder/ skyttestevner • Oversikt for kjøp av jakt- og fiskekort • Samarbeid over kommunegrensene • Bolyst • Arbeidsgruppe som kan lage kommunikasjonsstrategi rettet mot nye innflyttere + næringliv 	<ul style="list-style-type: none"> • Økonomi • Liten administrasjon i kommunen • Få som kan ta ansvar for arrangementer (krevende – kan bli utbrente) • Vanskelig for gründere • Mangler samlet oversikt over planer, mål, strategier og prosjekter • Dårlig bredbånd/ internettforbindelse

Oppvekst Rømskog

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Trygt og oversiktlig • Fleksibel barnehage – tilpassede åpningstider • Barnehageplass og SFO på dagen • Fine lokaler – nær naturen, kvalifisert personale, god pedagogitet • Videreutdanning tilbys • Kulturskole • Bredt fritidstilbud – lave priser • Små klasser (4 – 12 elever) • Bra PC-tilbud • Gratis frukt og melk (i barnehage og skole) • 6. – 7.klasse- elgjakt • Ungdomsskole på Bjørkelangen (kan benytte kulturskoletilbud i Aurskog Høland) • Fritidsklubb (lokaler, leder) • Trygt gjeng-miljø, lite kriminalitet • Festivaler, Kurøen, B&U-festival, UKM • Bygdekino • Motorsport: Endurobane (regulert) • Småbarnskafé – mødregruppe • Mulig å søke VGS-opptak både i Mysen og Aurskog Høland 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan være få elever i hver årsklasse • Lang vei, mye foreldrekjøring • Litt kaotiske tilstander i kommunesenteret om morgenen, trafikkfarlig • Mangler gang- og sykkelveg • Manko på tilbud til de over 13- 15 år – må til Bjørkelangen (håndball etc.) • Har ofte omgangskrets på Bjørkelangen, pga ungdomsskole og VGS

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid mot Ørje, turer til ungdommens kulturhus • Konfirmanter til Ørje • Styrke interkommunalt samarbeid • Offensiv boligpolitikk: Øke innbyggertallet, stimulere til innflytting • Bygge utleieboliger (tilrettelegging) • Synliggjøring/ lobbyvirksomhet overfor fylkesmyndighetene • Brannfakkel: Nabo er Setskog – bytte fylke ? 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangler uteieboliger (få ledige) • Kan risikere å bli marginalisert • Lave elevtall • Blir ikke prioritert av fylkesmyndighetene – når ikke gjennom • Mangler beolkningsvekst

3.1.3 Planstatus Rømskog

Plan	Vedtatt av	Saknr.	Dato
Personalpolitisk plan	K	46/97	11.12.97
Revidert	K		10.11.11
Opplæringsplan	K	61/96	14.11.96
Evaluering og oppdatering	Adm.utv.	08/97	05.05.97
Plan for kompetanseutvikling i skolen	K		19.04.12
Seniorpolitisk plan	K	50/08	25.09.08
IA-avtalen	Administrativt		01.05.04
Revidert	”		15.12.10
Beredskapsplan streik	Administrativt		1.4.12
Kommuneplan 2008 – 2019	K	56/08	25.09.08
Skogbruksplan			1999/2000
Kriseplan for katastrofer i fredstid	K	02/02	14.02.02
Risiko- og sårbarhetsanalyse	K	01/02	14.02.02
Helse- og sosial – Beredskapsplan i Rømskog kommune	Utarbeidet av Kommunelege		2004
Pandemi	Administrativt		05.06.09
Kompetanseplan i helse- og omsorg inkludert			Mars -11
Delplan for idrett- og friluftsliv	K	08/09	12.02.09
Klima- og energiplan	K	17/11	2011
Strategisk Næringsplan Indre Østfold 2010-2013	K	44/10	11.11.10
Natur- og viltkartlegging i Rømskog	K	52/10	11.11.10
Beredskapsplan avløp	Administrativt		2011
Handlingsplan 2012 og økonomiplan 2012-2015	K		16.12.11
Bolyst- handlingsplan	K		2011
Årsplaner barnehage og SFO 2012	Administrativt		2011
Plan for statlige friområder	K	Saknr.	Dato
Plan for idrett og kulturanlegg	K		UA
Demens- og omsorgsplan			UA
Trafikksikkerhetsplan			UA

Rusplan			UA
Kompetanseplan barnehage			UA
Kulturminneplan			UA
Vedlikeholdsplan			UA
Kommunikasjonsstrategi			UA
Boligsosialhandlingsplan			Ønsket
Frivillighetsplan			Ønsket
Folkehelseplan			Ønsket
Plan for næringsutvikling			Ønsket
Hovedplan vann og avløp			Ønsket
IKT-plan			Ønsket

3.1.4 Planbehov for Rømskog i perioden 2012 – 20

Kommuneplanens arealdel for Rømskog er vedtatt 25.09.2008. Kommuneplanen skal rulleres hvert 4.år. Det er lagt opp til en felles kommuneplanprosess med oppstart i 2013, og høringsutkast 2014. Selv om man da formelt overskrider rulleringsfristen, må dette være akseptabelt pga gevinsten man får ved en samordnet RAM-prosess. Samfunnsdelen til kommuneplan inngår i felles kommuneplanrevisjon.

I dette inngår også plan for friluftsliv og friområder samt felles vassdragsplan som del av kommuneplanen. Kommunen vil også delta i felles kommunale strategier for næringsutvikling.

<u>Lokalt planbehov</u>	<u>Ferdig</u>
• Boligsosial handlingsplan	2014
• Folkehelse- og frivillighetsplan	2013
• Hovedplan for vann og avløp	2013- 14
• Sentrumsplan (Områderegulering)	2013-14
• Kommunedelplan for idrett og kulturanlegg	2013

3.2 Aremark

3.2.1 Utfordringer og strategier Aremark

Aremark har et godt utbygget kommunalt tjenestetilbud. Det gjelder på alle områder av kommunens drift. Det er liten eller ingen ventetid på for eksempel barnehageplass og sykehjemsplass. Ved Aremark skole finnes det skolefritidstilbud. Kommunen har idrettshall og ungdomsklubb. Det kommunale tjenestetilbudet er således godt tilrettelagt for barnefamilier. Kommunen har alle forutsetninger for å bli en god bokommune.

Kommunen samarbeider med kommunene Marker og Rømskog om fagkompetanse på områdene skog, byggesak, spredt avløp, plansaker og oppmåling/eiendomsregistrering.

Spesialiserte tjenester på områdene skole og helse kjøpes av Halden kommune.

Når det gjelder privat tjenestetilbud er tilbudet i kommunen begrenset. Det er Halden som er senteret for private tjenester og service i Aremark. Halden dekker behovet for slike tjenester på alle områder.

Aremark kommune har i dag en godkjent arealdel til kommuneplanen som ble sluttbehandlet av kommunestyret etter megling med fylkesmyndighetene i 2010.

Samfunnsdelen er fra 1999. Den skal som kjent revideres i fellesskap med Marker og Rømskog.

Kommunens utfordringer de kommende årene.

Opprettholde og skape grunnlag for en befolkningsvekst. Etablere et fortettet kommunesenter (Fosby) som ikke medfører vesentlig nedbygging av jordbruksareal. I tillegg opprettholde spredt bosetting i kommunen der det er ønskelig.

I tillegg må det kommunale tjenestetilbudet opprettholdes og helst forbedres for at kommunen skal være attraktiv som bokommune.

Tjenestetilbud i kommunen som ikke kan endres.

En fullverdig skole, barnehage og et godt fungerende sykehjem er tjenestetilbud som bør opprettholdes uendret i kommunen.

Et kommunalt tjenestetilbud vil alltid endres i form og innhold forhold til forutsetninger som økonomi, samarbeidsløsninger, personellsituasjon, fagkompetanse og statlige rammebetingelser.

Forholdet til fylkesplanen med hensyn til jordvern, fortetting og andre planforhold.

Forutsetningene i fylkesplanens arealdel passer dårlig til en kommune som Aremark med et stort areal til rådighet, lavt innbyggertall og behov for å kunne opprettholde et spredt bosettingsmønster.

Samtidig bør vi følge opp fylkesplanens målsetting om ikke å bygge ned jordbruksarealet. Vi har krav på oss til å fortette befolkningsmønsteret. Dette vil det være mulig å gjøre noe med i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel. Dette gjelder spesielt for kommunesenteret.

Det skal blant annet tas stilling til senterets avgrensning og utstrekning samt utarbeides en sentrumsplan og stedsutviklingsprosjekt (Trans in Form-prosjektet).

Det er viktig for Aremark kommune å bygge opp et kommunesenter. Første steg vil være å legge et reguleringsmessig grunnlag for blant annet å kunne bygge opp et tilbud av leilighetsbygg, muligens kombinert med næringslokaler og møtesteder/plasser for publikum. Dette er selvfølgelig noe som må sees i et 50 års perspektiv, men grunnlaget må nok legges nå.

Det bør i planperioden utarbeides en kommunedelplan for arealer i tilknytning til vassdraget som beskriver arealanvendelse av slike områder.

Det er i denne forbindelse viktig med et tett samarbeid med nabokommuner, fylkeskommunen og forståelse fra statlige myndigheter.

3.2.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Aremark

Landbruk Aremark

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Naturgitte forutsetninger • Nærhet til foredling og konsumenter • Østfold er sterke på landbruk • Levende gårdsmiljø (beitende dyr) • Stedbunden næring 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanskelig å komme i gang med nye tiltak i landbruket • Kunne vært bedre oppfølging fra kommunens side

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Større satsing/ ambisjoner • Bedre og mer offensiv oppfølging og tilrettelegging fra kommunens side • Levende bygd, gir synergi-effekter på all annen virksomhet • Mer foredling lokalt • Kortreist mat 	<ul style="list-style-type: none"> • Økonomi • Fristende å leie ut jorda, lett å få jobb andre steder (Nexans) • Dalende idealisme • Rovdyr

Turisme og reiseliv Aremark

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Haldenkanalen regionalpark • Samarbeid mellom kommuner og fylke • Kirkeng Camping • Stora Lee Camping • Hytter • Elgfestivalen • Strømsfossdagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sesongbetont • Lav risikovillighet

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Knoppskyting/ alternative og ny næringer i tilknytning til Haldenkanalen regionalpark • Fullføre områderegulering Strømsfoss • Forskjønnelse og utvikling i sentrum, reguleringsplan for sentrum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kapitalkrevende • Vassdragsplan (mangler) – samordning nødvendig

Bosetting Aremark

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none">• Lave tomtepriser• Idyllisk beliggenhet og omgivelser	<ul style="list-style-type: none">• Kort vei til Halden• Vanskelig å få nye folk til å bosette seg• Få/ingen leiligheter• For lite utviklet sentrum
Mulighet	Begrensning/ hindrer
<ul style="list-style-type: none">• Legge ut flere boligtomter• Tilrettelegge for leiligheter• Flere boliger i sentrum• Lage reguleringsplan for sentrum av Aremark	<ul style="list-style-type: none">• Dårligere tilbud enn i byer i nærheten – vanskelig å konkurrere• Dårlig tilgang til uteleiligheter (lav standard)

Næringsliv og sysselsetting Aremark

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none">• Rask saksbehandling og beslutninger• Ledige ferdig regulerte industritomter• Rimelige tomter (40 kr/ m²)• Østfold bedriftssenter• Aremark næringsforum• Innovasjon Norge• Beliggenhet mellom E6 og E18• Lokalt næringsfond	<ul style="list-style-type: none">• Logistikk• For små/ lav produksjon/ lite kvantum• Konkurransen fra Halden og Ørje• Mangel på arbeidsplasser - utpendling
Mulighet	Begrensning/ hindrer
<ul style="list-style-type: none">• Få orden på industrifeltet (oppdydding og markedsføring)• Oppgradere hastighet/ stabilitet på bredbåndet• Ledige kontorlokaler i Bank-bygget	<ul style="list-style-type: none">• Dårlig markedsføring/ ingen profilering• Ikke ledige industribygg/ lokaler• Lett å få jobb i Halden – passiviserer• Noe innpendling av arbeidskraft (svenske helsearbeidere)

Oppvekst Aremark

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none">• Trygg oppvekst – stabilt miljø• Idrettshall, svømmebasseng, ballbaner, ballbinge, allbrukshus, bygdekino• BMX-bane• NMK Aremark - Brekka• Bra med gang- og sykkelveger• Full barnehagedekning (beredskap for tilbygg)• Én skole – samler/ binder bygda sammen• Mange lag og foreninger	<ul style="list-style-type: none">• Færre tilbud enn tilliggende byer og tettsteder• Fritidsklubben stenger 1.mai• Mye foreldrekjøring• Mangler barnehagetilbud syd i kommunen
Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none">• Bygge fotgjengerovergang i sentrum - trafiksikkerhet• Ny (privat?) barnehage syd i kommunen• Naturbarnehage	<ul style="list-style-type: none">• Nærhet til Halden• Økonomi/ drift• Mangler fotgjengerkryssing i sentrum

3.2.3 Planstatus Aremark

Plan	Vedtatt av	Saknr.	Dato
Personalpolitisk plan	Adm.utv.	4/12	15.3.12
Plan for kompetanseutvikling i skolen	K	22/12	26.4.12
IA-avtalen	Adm.utv.		10.2.11
Kommuneplan 1999 – 2012			1999
Kommuneplanens arealdel - revidert	K		2011
Skogbruksplan	Administrativt		2000/2001
Kriseplan for katastrofer i fredstid	K		2004
Revidert	Administrativt		6.8.2009
Risiko- og sårbarhetsanalyse	K	62/04	16.12.04
Plan for helsemessig og sosial beredskap	K	39/04	17.6.04
Revidert	Administrativt		2005
Pandemi	Administrativt		2009
Klima- og energiplan	K	4/11	2011
Strategisk Næringsplan Indre Østfold 2010-2013	K		2010
Natur- og viltkartlegging i Aremark	Administrativt		
Budsjett 2012 og økonomiplan 2012-2015	K	76/11	8.12.11
Bolyst- handlingsplan	K ?		2011
Årsplan barnehage 2012	Administrativt		2011
Trafikksikkerhetsplan	K		1999
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	K	20/11	2011
Boligsosial handlingsplan			Ønsket
Frivillighetsplan			Ønsket
Plan for næringsutvikling			Ønsket
Plan for idrett og kulturanlegg			Ønsket
Handlingsplan inkluderende arbeidsliv			Ønsket
Omsorgs- demensplan			Ønsket

3.2.4 Planbehov for Aremark i perioden 2012 - 2016

Kommuneplanens arealdel for Aremark er vedtatt 29.10.2009 – revidert 02.09.2010.

Kommuneplanen skal rulleres hvert 4.år. Det er lagt opp til en felles planprosess med oppstart i 2013, og høringsutkast 2014. I dette inngår også plan for friluftsliv og friområder samt felles vassdragsplan som del av kommuneplanen. Kommunen vil også delta i felles kommunale strategier for næringsutvikling i samarbeid med Regionalpark Haldenkanalen.

Lokalt planbehov:

- Frivillighetsplan
- Kommunedelplan for idrett og kulturanlegg
- Sentrumsplan (områderegulering) – basert på sentrumsanalyse 2011 Trans-in-form, kunngjort igangsatt
- Reguleringsplan Strømsfoss – igangværende, slutføres

3.3 Marker

3.3.1 utfordringer og strategier Marker

Virksomhetene i Marker kommune styres gjennom et system kalt Balansert Målstyring, der vi har valt å fokusere på tre strategiske fokusområder; brukere/tjenester, medarbeiderer/organisasjon og økonomi. Resultatmåling skjer via brukerundersøkelser og medarbeiderundersøkelser, og konkrete resultatmål er angitt for hvert område. I tillegg har vi arbeidet med et fjerde fokusområde, samfunn. Dette området skal bevisstgjøre virksomhetene i forhold til følgende områder:

- miljø og klima
- folkehelse og livskvalitet
- levende lokalsamfunn
- befolkningsutvikling
- verdiskaping
- med ungdom i fokus

Marker kommune scorer generelt godt både på brukerundersøkelse og medarbeiderundersøkelser, og kommer i forhold til attraktivitet godt ut når det gjelder bosetting. Kommunen har gjennom mange år lagt vekt på at tjenestetilbudene inne pleie og omsorg og innen skole skal være så gode som mulig. På begge disse områdene er tjenestene godt utbygd og store investeringer er foretatt. 10 nye omsorgsboliger er planlagt, og med det er

Med en alderssammensetning og befolkningsutvikling som skiller seg en hel del fra resten av Indre Østfold, er det nå viktig for kommunen å arbeide for at familier i yrkesaktiv alder etablerer seg. Marker er den av kommunene i Østfold med lavest skatteinngang, bare 73% av landsgjennomsnittet, noe som sier noe om alders og inntektssammensetningen. Kommunen har godt tilbud i forhold til tomter og leiligheter for salg, men lite for utleie. Også i forhold til næringsutvikling har kommunen en utfordring, da nedgangen i antall arbeidsplasser har vært stor de siste årene. Stimulering til satsing innen opplevelse og reiseliv er derfor viktig.

Kommunen har de siste årene bevilget penger til sentrumsutvikling og til ungdomssatsing. Ved å tilrettelegg for et aktivt og trivelig sentrum, samt fortetting av boliger, kan sentrum utvikles med de funksjoner våre innbyggere i dag krever. Det vil på dette området være viktig å følge opp de anbefalinger som er kommet gjennom arbeidet med Transinform.

Ungdommens Kulturhus og MOT-engasjementet skiller Marker fra gjennomsnittet når det gjelder ungdomssatsing. Vi har i dag et tilbud for de fleste, både innen idrett og kulturaktiviteter. Kommunen ønsker i framtiden å forsterke sitt engasjement og sin profil knyttet ungdom.

Arbeidet i Regionalpark Haldenkanalen vil for kommunen i fremtiden være av stor betydning, både knyttet til stedsutvikling og utvikling av opplevelsesnæringen. Kommunen har også et aktivt landbruk der investeringsviljen er stor, og muligheten til videre utvikling gode.

Videre vil arbeidet med klima og miljø være viktige områder framover, både i forhold til forurensningssituasjonen i vassdraget, men ikke minst i forhold til gjennomføring og måloppnåelse av kommunens energi og klimaplan.

3.3.2 Resultater fra Swot-analyse/ work-shop i Marker

Næringsutvikling Marker

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Har etablert system for å ta imot nye bedrifter/ etableringer • Systemet fungerer godt, flere å spille på • Beliggenhet ved E18 • Lett å få arbeidskraft (Årjäng) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanskelig å få nye etableringer – nærhet til Sverige • Bedre rammebetingelser i Sverige • For stor avstand til Oslo

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Regionalt samarbeid (det viktigste er at ny næring kommer til regionen, og ikke hvilken kommune det er) • Felles administrasjon for flere områder, der dette er mulig (kostnadsdeling, muligheter for hele stillinger og "spesialister") • Kan få etableringer pga nærhet til grensen (Svenske bedrifter har som praktisk ordning også postadresse på Ørje) • Øke markedsføringen/ salgsjobb • Utbygging av E18 • Høyhastighetstog med stasjon på Ørje • Internasjonalt samarbeid 	<ul style="list-style-type: none"> • For dårlig markedsføring (Marker må bli kjent for å være en etableringsvennlig kommune) • Lav arbeidsledighet • Grensegjengerordningen: Spesielt skattesystem for grensekommunene

Reiseliv og opplevelser Marker

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Felles selskap – har ført til dobling av reiseaktiviteter • Regionalplark Haldenkanalen – store forventninger og midler til rådighet <ul style="list-style-type: none"> - Opplevelsesutvikling - Stedsutvikling - Merkevarer/ omdømme - Primærnæring 	

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Langsiktighet (ikke gå inn i kortsiktige "stunt") • Utvikling av Ørje Sentrum • Enighet i grenseregionen om samarbeid 	<ul style="list-style-type: none"> • Er hver kommune er "seg selv nærmest"? Er vilje til samarbeid reell? • Er Marker en "bevart hemmelighet"?

Bosetting Marker

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none">• Rimelig boligmarked	<ul style="list-style-type: none">• Dårlig utleiemarked (må kjøpe)• Stramt arbeidsmarked

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none">• Nærhet til Sverige• Innvandring. Nederlandske innflyttere• Mål: 1000 nye innbygger i 12-årsperioden• Få mer oppmerksomhet i media om Marker og tilbudene	<ul style="list-style-type: none">• Det er ikke fødselsoverskudd• Lav innvandring• Lav arbeidsledighet

Oppvekst og ungdom Marker

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none">• Ungdommens kulturhus UKH – med eget VIP-rom for de over 18 år• Har bredt tilbud – også til de mellom 13 og 22 år• Ungdommen holder seg i Ørje på fritiden• Stolte over å være fra kommunen ("Ørje-gjengen")• Godt sosialt fellesskap	<ul style="list-style-type: none">• Ikke VGS i kommunen – 80% på Mysen VGS, ellers i Halden og Askim• Kan være vanskelig å komme fra en annen kultur/ utenfra

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none">• Satse på ungdommen• Stipend• Internasjonalt samarbeid (Sverige, Latvia og Etiopia)• MOT-kommune (opplæring av ambassadører)• Fange opp de som faller utenfor	<ul style="list-style-type: none">• Manglende kunnskap/ oppmerksomhet rundt hvor bra ungdomssatsingen er i kommunen

Ørje Sentrum (felles)

Styrke	Svakhet
<ul style="list-style-type: none"> • Skjer mye positivt: Nye butikker, forskjønnelse/ tiltak, opphøyde gangfelt, utsiktsplattning, fontene, belysning på Tangen, tribune ved slusene • Postive holdninger • Storgata har blitt fin • Slusene og Brugsområdet • Båtkafé 	<ul style="list-style-type: none"> • For få som stopper/ kommer innom sentrum – drar forbi til Sverige (ca 5.000 biler passerer pr dag) • Kunne vært flere attraksjoner

Mulighet	Begrensning/ hinder
<ul style="list-style-type: none"> • Sentrum som eget besøksmål – opplevelser i sentrum • Kommunen har ervervet Torget – lage utviklingsplan for Torget • Utbygging i privat regi – utbyggere står klare • Etablere dagligvare og Post på Torget • Skape mer liv på Torget • Mulig flytting av biblioteket til Torget ? • Tiltak for å få forbigående inn i Sentrum • Lage samlet utviklingsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • For få innbyggere • Stygt område på gamle Torget – trekker ned miljøkarakteren

3.3.3 Planstatus Marker

Plan	Status
Kommuneplan 2005 – 2017	Vedtatt
Kommunedelplan Ørje Sentrum	Vedtatt
Kommunedelplan for kulturbygg og fysisk aktivitet 2012 – 2022	Vedtatt
Kommunedelplan for kulturminner 2009 – 2012	Vedtatt
Kommunedelplan for trafiksikkerhet	Vedtatt
Utviklingsplan omsorg 2010 – 2013	Vedtatt
Tjenesteanalyse og kompetanseplan omsorg	Vedtatt
Klima og energiplan	Vedtatt
Regionalt miljøprogram 2009-2012	Vedtatt

Barnehageplan 2011-2014	Vedtatt
Handlingsplan for psykisk helse	Vedtatt
Handlingsplan for psykisk helse hos barn og unge	Vedtatt
Folkehelseplan	Vedtatt
Plan for helsestasjon og skolehelsetjenesten	Vedtatt
Oppvekstplan for barn og unge	Vedtatt
Smittevernplan	Vedtatt
Plan for vedlikehold av kommunale bygninger og anlegg	Vedtatt
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	Vedtatt
Plan for biologisk mangfold og vilt	Vedtatt
Kriseplan	Vedtatt
Risiko og sårbarhetsanalyse	Vedtatt
Saneringsplan VA, Ørje sentrum	Vedtatt
33 reguleringsplaner	Vedtatt
Charter for Regionalpark Haldenkanalen	Vedtatt
Tiltaksstrategi for SMIL-midler	Vedtatt
Strategisk næringsplan Indre Østfold	Vedtatt
Kompetanse og bemanningsplan brann og redning	Vedtatt
Regional miljøprogram 2013 – 2016	Under arbeid
Plan for statlig sikrede friområder	Under arbeid
Kompetanseplan for overgang barnehage til skole	Under arbeid
Kompetanseplane for barnehagene	Under arbeid
Omsorgsplan	Under arbeid
Regional plan for vindkraft	Under arbeid
Reguleringsplan E18, Sentrum – riksgrensen	Under arbeid
Plan for vedlikehold av kommunale bygninger og anlegg	Ønskes rullert
IKT-plan	Ønskes
”Markeds”-plan	Ønskes
Diverse reglement:	
Økonomireglement 2011 – 2013	

Finansreglement 2011 – 2013	
Ansettelsesreglement	
Retningslinjer for AKAN-arbeidet	
Arbeidsreglement	
Delegeringsreglement	
Reglement for erstatning ved materielle skader på ansattes eiendeler på arbeidsplassen	
Regler for fleksibel arbeidstid i Marker Rådhus	
Handlingsplan for likestilling	
Permisjonsreglement	
Reglement for tjenestetelefoni	
Retningslinjer for oppmerksomhet/påskjønnelse til ansatte	
Retningslinjer for kommunal påskjønnelser og gaver til lag og foreninger	
Reglement for tildeling av gaver og stipend fra Marker kommune	
Retningslinjer for introduksjon og oppfølging av nyansatte	
Retningslinjer for synsundersøkelse og refusjon av utgifter til databriller	
Retningslinjer for utdanningsstipend	
Personalpolitisk plan (inneholder flere av ovennevnte reglement)	
Sanitærreglement	

3.3.4 Planbehov for Marker i perioden 2012 – 2016

Kommuneplanens arealdel for Marker er vedtatt 22.11.2005. Kommuneplanen skal rulleres hvert 4.år. Det er lagt opp til en felles planprosess med oppstart i 2013, og høringsutkast 2014. Selv om man da formelt overskrider rulleringsfristen, må dette være akseptabelt ved gevinsten man får ved en samordnet RAM-prosess.

I dette inngår også plan for friluftsliv og friområder samt felles vassdragsplan som del av kommuneplanen. Kommunen vil også delta i felles kommunale strategier for næringsutvikling i samarbeid med Regionalpark Haldenkanalen.

Lokalt planbehov:

- Rullering av kommunedelplan for Ørje Sentrum 2007 – 2019
- Sentrumsplan i form av områderegulering – Ørjes indre sentrum, mindre planområde enn kommunedelplanen. Jf. Trans-in-form og Stedsanalyse 2005.
- Plan for vedlikehold av kommunale bygninger og anlegg 2006 – rullering
- Kommunedelplan for idrett og kulturanlegg

VEDLEGG

Til planprogrammet hører en vedleggsdel.

Her inngår bakgrunnsdokumentasjon, lovgrunnlag, reguleringsplanoversikt, felles workshop og gjeldende kommuneplankart.

VEDLEGG TIL

Felles planstrategi RAM

2012 - 2016

02.11.2012

Innhold

VEDLEGG 1: Oversikt over reguleringsplaner i Rømskog	3
VEDLEGG 2: Oversikt over reguleringsplaner i Aremark	4
VEDLEGG 3: Oversikt over reguleringsplaner i Marker.....	7
VEDLEGG 4 Felles work-shop	10
VEDLEGG 5 Lovgrunnlag og kommentarer	13
VEDLEGG 6 Kommuneplankart.....	16
6.1 Kommuneplankart Rømskog 2008 - 2019.....	16
6.2 Kommuneplankart Aremark 2007- 2019.....	17
6.3 Kommuneplankart Marker 2005 – 2017.....	18
6.4 Kommunedelplan Ørje 2007 - 2019	19
VEDLEGG 7 Relevant lovverk, planer, veiledningsmateriale, utredninger og avtaler	20

VEDLEGG 1: Oversikt over reguleringsplaner i Rømskog

Plan navn	Ny plan-id	Plantype	Planstatus	Form - digital plan - kun arealformålene er digitalisert - analog plan - plan som skal utgå	Vedtaksdato (IKRAFT)
Brøttumfeltet	121197801		ikke vedtatt	kommer til å utgå	
Østtukkan hytteområde	121197301	Disposisjonsplan	vedtatt	vi mangler kart	22.11.1973
Hellnefeltet	121198101	Reg.plan	egengodkjent	vi mangler kart	05.10.1981
Del av Rompa	121198301	Reg.plan	stadfestet/egengodkjent	pdf	08.07.1983
Steinbyfeltet	121198501	Reg.plan	egengodkjent	pdf, men i fire deler..	00.00.1985
Dritarbekkvika, hytteområde	121198801	Reg.plan	egengodkjent	pdf	26.10.1988
Haukenes	121200001	Reg.plan	egengodkjent	pdf	14.12.2000
Haukenesfjellet (Tårnåsen)	121200501	Reg.plan	egengodkjent	pdf	16.06.2005
Rømskog industriområde med utvidelse	121200502	Reg.plan	egengodkjent	pdf kan greit fås i rett SOSI versjon	22.09.2005
Spa-hotellet med hyttefelt	121200601	Reg.plan	egengodkjent	kan greit fås i rett SOSI versjon	15.06.2006
Skuråsfeltet	121200801	Reg.plan	egengodkjent	pdf har i rett SOSI versjon	06.11.2008
Hyttefelt Vortungen	121200901	Reg.plan	egengodkjent	pdf kan greit fås i rett SOSI versjon	16.04.2009
Båtbrygge Høgebøl	121200902	Reg.plan	egengodkjent	pdf kan greit fås i rett SOSI versjon	05.11.2009
Lortbrua messeuttak	121201001	Reg.plan	egengodkjent	pdf	15.04.2010
Motorsportanlegg ved Karsby	121201002	Reg.plan	egengodkjent	pdf kan greit fås i rett SOSI versjon	17.05.2010
Sandumfeltet	121201003	Reg.plan	egengodkjent	pdf har i rett SOSI versjon	17.05.2010
Bergtomta	121201101	Reg.plan	egengodkjent	pdf kan greit fås i rett SOSI versjon	16.06.2011

VEDLEGG 2: Oversikt over reguleringsplaner i Aremark

Plan navn	Ny plan-id	Plantype	Planstatus	Form - digital plan - kun arealformålene er digitalisert - analog plan - plan som skal utgå	Vedtaksdato (JKRAFT)
Lillebyfeltet	118197001	Disposisjonsplan	godkjent	papirformat	26.09.1970
Skodsbergåsen hyttefelt I	118197101	Disposisjonsplan	godkjent	papirformat	19.08.1971
Aarbu hyttefelt	118197201	Disposisjonsplan	godkjent	pdf	00.03.1972
Mosviken	118197401	Disposisjonsplan	godkjent	papirformat	00.10.1974
Lillebyåsen	118197501	Disposisjonsplan	Erstattet	Utgår - erstattet av en nyere	29.05.1975
Buer	118197502	Disposisjonsplan	Erstattet	Utgår - erstattet av en nyere	05.02.1975
Lillebyåsen	118197701	Reguleringsplan	godkjent	pdf	08.08.1977
Listeberg	118198001	Disposisjonsplan	godkjent		16.02.1980
Tolsby camping	118198901	Reguleringsplan	Erstattet	utgår - erstattet av nyere. Har kun på papirformat	09.02.1989
Tolsby hyttefelt	118198902	Reguleringsplan	Erstattet	utgår - erstattet av nyere. Har kun på papirformat	27.04.1989
Bjørkebekk boligfelt	118199001	Reguleringsplan	godkjent	pdf	31.01.1990
Reguleringsplan for Tolsby campingområde	118199401	Reguleringsplan	godkjent	pdf	28.04.1994
Skodsbergåsen hyttefelt II	118199402	Reguleringsplan	Erstattet	pdf	11.07.1994

Kvisler skytepark	118199601	Reguleringsplan	godkjent	pdf	16.01.1996
Strømsfoss	118199901	Reguleringsplan	godkjent	papirformat	09.09.1999
Skodsbergåsen småbåthavn	118200001	Reguleringsplan	godkjent	pdf	22.06.2000
Utvidelse av Skodsbergåsen hyttefelt	118200002	Reguleringsplan	godkjent	pdf	22.06.2000
Fladebyåsen	118200101	Reguleringsplan	godkjent	pdf	21.06.2001
Aarbu hyttefelt II	118200102	Reguleringsplan	godkjent	pdf	21.06.2001
Kolleås-Danes hytteområde	118200301	Reguleringsplan	godkjent	pdf	06.03.2003
Skjulstad hytteområde	118200302	Reguleringsplan	godkjent	pdf	18.12.2003
Fangekasa	118200501	Reguleringsplan	godkjent	pdf	16.06.2005
Fangebukta	118200601	Reguleringsplan	godkjent	pdf	28.06.2006
Buer hyttefelt	118200701	Reguleringsplan	godkjent	pdf shape	17.09.2007
Kirkeng/Sjøvik	118200801	Reguleringsplan	godkjent	pdf dwg	14.02.2008
Mo hyttefelt	118200802	Reguleringsplan	godkjent	pdf SOSI 3.4	11.06.2008
Steinbrudd med pukkerk, Strømsfoss	118200901	Reguleringsplan	godkjent	pdf SOSI	12.02.2009
Sommerro industrifelt	118200902	Reguleringsplan	godkjent	pdf SOSI	11.05.2009

Aremark flerbrukshall	118201001	Reguleringsplan	godkjent	pdf SOSI	11.02.2010
Arebekken hytteområde	118201101	Reguleringsplan	godkjent	pdf SOSI 4.3	15.09.2011

VEDLEGG 3: Oversikt over reguleringsplaner i Marker

Plan navn	Ny plan-id	Plantype	Planstatus	Form: - digital plan - kun arealformålene er digitalisert - analog plan - plan som skal utgå	Vedtaksdato (JK2,4F)
Torpåsen øst	119197001	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	27.10.1970
Lhammeren	119197301	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	06.08.1973
Helgetjern øst	119197901	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	27.08.1979
Helgetjern øst, gnr. 90 bnr. 279	119198301	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	21.11.1983
Kilebu	119198501	reg. plan	gjeldende, men delvis erstattet av ny plan for boligområde på Kilebu	pdf	23.04.1985
E-18 gjennom Ørje	119198601	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	06.08.1986
Slette	119198701	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	23.03.1987

Del av Ørje sentrum Hovleromza	119198702	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	30.06.1987
Østre Otteid	119198703	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	30.06.1987
Ørje tollstedområde, E- 18/Filsgrensen	119198801	reg.plan	erstattet	pdf	20.12.1988
Del av Ørje sentrum Syd for Storgata	119199001	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	30.10.1990
Krogstad	119199002	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	04.12.1990
Ørje kontrollstasjon	119199101	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	30.04.1991
Gang- og sykkelsti langs RV.21	119199201	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	01.12.1992
Omregulering for del av Foshaug	119199301	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	16.03.1993
Rørvik camping	119199501	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	27.06.1995
Nordre Botten Vilmarksaenter	119199502	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	27.06.1995
Fosnes prestegård	119199503	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	19.11.1995
E-18 Ørje - Eidsberg grense	119199701	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	05.12.1997
Masseuttak Holo	119199801	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	15.12.1998
Otteid	119199901	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	24.06.1999
Brautdiprødet	119200001	reg.plan	gjeldende	Sosi 3.4	06.02.2000

Gråbølsedegård	119200201	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	12.03.2002
Aaseby camping	119200301	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	11.02.2003
Brårudtangen	119200302	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	11.02.2003
Hyttefelt Eng	119200401	reg. plan	gjeldende	papir	30.05.2004
Joval camping	119200402	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	11.05.2004
Bebyggelsesplan Nebba	119200403	bebyggelsesplan	gjeldende	Sosi 3.4	17.06.2004
Fortan/gang- og rykkevei Lhammeran-Ørje	119200501	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	22.11.2005
Massaustøl Ørje Sakke	119200502	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	13.12.2005
Kilebu boligområde	119200601	reg. plan	gjeldende	Sosi 3.4	14.02.2006
Hyttefelt Spjødnes	119200602	reg. plan	gjeldende	Under retting av Askim kommune	03.04.2006
Mosebymeset	119200701	reg. plan	gjeldende	Mangler kart etter endring	18.09.2007
Ørje tollstasjon - riksgrensen	119200801	reg. plan	gjeldende	Se kommentar...	17.06.2008
Hyttefelt Botten	119201001	reg. plan	gjeldende	Sosi 4.2	29.03.2010
Ytterbøl hytteområde	119201002	reg. plan	gjeldende	pdf	28.09.2010

VEDLEGG 4 Felles work-shop

Resultater fra felles RAM- workshop 16.mars 2012

Det ble gjennomført SWOT-analyser av de ulike temaene. Deltakerne kunne selv velge tema, slik at man i etterkant kan se hvilke temaer som er mest interessante for kommunene.

Vi fikk klarhet i hvilke temaer kommunene er opptatt av, hvilke styrker området har, og hvilke utfordringer man har i området. Resultatene av SWOT-analysen skal vi ta med oss inn i idé-prosessen, og bruke som utgangspunkt for det videre arbeidet.

SWOT-analysene viser at næringsutvikling og infrastruktur er noe man er opptatt av.

Ungdom og skole, stedsutvikling, folkehelse, landbruk, turisme og innflytting var temaer også temaer som kom opp.

Næringsutvikling og infrastruktur

Det kom fram at man i de tre kommunene har arealer nok, og byggeklare tomter som venter på å bli brukt. Man har også Fv-21 og E18, og nærhet til både Sverige og Oslo. Det ble sett på som både en styrke og svakhet. Det er en utfordring å konkurrere med Sverige som har lavere lønnsnivå og lavere priser. Det kom også fram at Fv-21 har dårlig standard og derfor blir vanskelig å bruke for bedrifter som er avhengige av gode transportmuligheter og pendlere.

Et annet viktig punkt var at utdanningsnivået er lavt i kommunene, og at man ønsker å få de som flytter ut for å ta høyere utdanning tilbake i kommunene etter endt utdanning. Mange av dem blir avhengig av å pendle, og man var opptatt av å legge til rette for pendlere og jobbe for dempe pendlingen. Man mente man ikke hadde et godt nok kollektivtilbud ut av regionen, og det ble blant annet foreslått å se på koordinert pendling og bestillingsruter.

Det kom også fram at man ikke har gode nok bredbåndsforbindelser i de tre kommunene. Man har god nok dekning, men for lav hastighet og kvalitet. Dette er et svært viktig poeng. Bedrifter som vil etablere seg, pendlere som har hjemmekontor og privatpersoner er helt avhengig av god og stabil nett-tilgang. Gode bredbåndsforbindelser kan være med å dempe pendlingen.

Utgangspunkt for videre arbeid:

Hva kan man gjøre for å tilrettelegge for unge med høy utdanning som ønsker å flytte tilbake?

Hva kan man gjøre for pendlere?

Hva kan man gjøre for å dempe pendlingen?

Hva kan man gjøre for bedrifter som ønsker å etablere seg?

Bør det lages en egen plan for bredbånd?

Ungdom og skole

Trygge oppvekstvilkår ble trukket fram som en av områdets største styrker. De tre kommunene har et rikt og godt foreningsliv med idrettsklubber og kulturhus, men samtidig mente man at det manglet et tilbud til de ungdommene som ikke finner seg til rette i foreningene. Et manglende kollektivtilbud og store avstander ble også sett på som en utfordring. Man ønsket seg et bredere kollektivtilbud så ungdommen kan komme seg enkelt og trygt til byene og tilbake igjen. «Hjem for 50» var et av forslagene.

Man må også flytte ut eller reise langt for å få utdanning. Rømskog har ikke egen ungdomsskole, ingen av kommunene har VGS eller høyere utdanningsinstitusjoner. Man så det som positivt at de unge må ut og oppleve verden, men man så det som en utfordring å få

dem til å komme tilbake igjen. «Dannelsesreisen» kom opp som et begrep, og det er et godt utgangspunkt for arbeidet med en «tilbakeflytter-kampanje».

Det kom fram at man var opptatt av å få skole inn som en egen del av planstrategien, og legge en egen strategi for innhold i skolen. Man var opptatt av å få en naturlig overgang mellom de forskjellige trinnene.

Analysen viste at man oppfatter det som positivt at man har skoler som er små og oversiktlige. Det er trygt for elevene. Problemet er at man bare har én skole i hver kommune. Man kan ikke velge å bytte skole hvis man skulle få problemer. Faller barna utenfor, må man evt flytte til en annen kommune for å løse problemet.

Utgangspunkt for videre arbeid:

Kollektivtilbud for unge. Hva kan man gjøre? Hjem for 50?

Hvordan får man unge til å flytte tilbake til hjemkommunen igjen? Dannelsesreise-kampanje?

Hva skal inn i skoleplanen? Hvem skal arbeide med dette?

Hvordan kan man tilrettelegge for de som faller utenfor i skolen og blir presset til å flytte?

Bør man ha en helt egen plan for dem?

Folkehelse

Under tema folkehelse kom frivillighet fram som det klart sterkeste kortet. Man har frivillighetssentraler i både Marker og Aremark som fungerer som et lim i bygda. De gjør mye positivt for både den fysiske og psykiske helsen, og tilrettelegger for lokale lag og foreninger. De utgjør en stor ressurs.

Utgangspunkt for videre arbeid:

Et godt poeng som kom fram er at frivillighet dør ved tvang og lever under lyst. Hvordan kan man styrke de frivillige organisasjonene uten å drepe frivilligheten?

Hvilke andre utfordringer har man på folkehelse?

Landbruk

Under tema landbruk kom det fram at man har store naturgitte ressurser, men en ensidig utnyttning av arealet. Man er en stor råvareprodusent men driver lite foredling selv.

Utgangspunkt for videre arbeid:

Hvordan kan man styrke produsentene som allerede finnes?

Hvordan kan man utvikle nye typer produksjon og nye næringer?

Og hvordan kan man tilrettelegge for at man også kan drive med foredling av råvarene i egen kommune?

Turisme

Under tema turisme ble selvfølgelig Haldenvassdraget trukket fram. Krepsepest er en utfordring som gjør at man ikke får utnyttet vassdraget maksimalt og må stenge slusene.

Utgangspunkt for videre arbeid:

Hvordan kan man utnytte alt man allerede har? Hvordan kan man videreutvikle tilbudet?

Hvilke tilbud kan man gi turistene så de får en helhetlig opplevelse? (Overnatting, mat, shopping, attraksjoner, andre aktiviteter).

Rømskog

Rømskog var den eneste kommunen som gjorde en SWOT-analyse av seg selv.

Det kom fram at man hadde Fv-21 som innfartsåre, og at man så det som en styrke at det er en asfaltert vei med mye fin natur rundt. Den er dessverre i dårlig stand, og det begrenser tursime og tilflytting.

Det kom også fram at man mangler avløp, og trenger å utvide og få kontroll over utslippene. Det er spredt boligbygging og spredte utslipp. Man mangler økonomien til å gjøre noe med dette.

VIDERE ARBEID

1. Det ble avtalt at konsulentene nå avtaler besøk i hver enkelt kommune, for å gjøre mer utdypende kommunevise SWOT-analyser – jf inndelingen i grunnlag og fremdriftsplan for felles planstrategi s. 2 (vedlagt).
2. Deretter vil konsulentene utarbeide et første forslag til felles planstrategi, og sende dette til de 3 kommunene for gjennomgang og kommentarer. Eventuelle justeringer/ revisjoner foretas.
3. Forslaget behandles av styringsgruppen, og meldes deretter som sak til fylkeskommunens regionale planforum (orientering, gjennomgang og tilbakemeldinger).
4. De respektive formannskap i kommunene behandler forslaget til felles planstrategi – med påfølgende åpent informasjonsmøte med befolkningen.
5. Endelig forslag settes opp som orienteringssak i de respektive formannskapene, og det foretas en eventuell samordning med fylkeskommunens forslag til vedtak av regional planstrategi (Fylkeskommunen har planlagt vedtak og innsending til godkjenning av regjeringen i september/ oktober.)
6. Siste behandling i styringsgruppen, med påfølgende kunngjøring/ annonse av kommunestyrets behandling (30 dager i forkant).
7. Endelig vedtak av planstrategien i de 3 kommunestyrene.

VEDLEGG 5 Lovgrunnlag og kommentarer

§ 10-1 Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

Lovkommentar til kommunal planstrategi

Formålet med den kommunale planstrategien er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen.

Kommunal planstrategi er ikke en plantype, men et hjelpemiddel for kommunen til å fastlegge det videre planarbeidet.

Kommunen har nå fått plikt til å utarbeide kommunal planstrategi minst én gang i hver valgperiode og vedta den senest innen ett år etter kommunestyrets konstituering. Det er viktig at dette arbeidet starter tidlig etter at kommunestyret er konstituert. Det gir det nye kommunestyret mulighet for å vurdere og ta stilling til hvilke planoppgaver som er viktige å arbeide med i kommunestyreperioden.

Kommunal planstrategi skal omfatte kommunens strategiske valg knyttet til utviklingen av kommunesamfunnet. Det gjelder både langsiktig arealbruk, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunenes planbehov i valgperioden. Strategien bør inneholde:

- redegjørelse for utviklingstrekk og utfordringer knyttet til samfunnsutvikling og miljø,
- drøfting av hovedtrekkene i en langsiktig arealstrategi (prinsipper for romlig utvikling), både for å ivareta samordning, utbygging og vern av områder),
- vurdering av sektorenes planbehov, og
- vurdering av prioriterte planoppgaver og behovet for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Retningslinjer for langsiktig arealbruk skal inngå som del av strategien og danne basis for det mer konkrete arbeidet med kommuneplanens arealdel. Den langsiktige arealstrategien skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk, og angi langsiktige utviklingsretninger i kommunen og områder for særlig utvikling og vern for å ivareta de arealhensynene som framgår av [§ 3-1](#).

Beskrivelsen av miljøutfordringene skal vise hva som er status og hva som er utviklingen de siste fire år, og drøfte kommunens miljøutfordringer i dette perspektivet. Beskrivelsen skal gi en omtale av utslipp av klimagasser, støy og lokal luftforurensning, avfall og energiforbruk, biologisk mangfold og kultur og kulturminner. Den enkelte kommune kan tilpasse beskrivelsen ut fra lokale forhold. I arbeidet med planstrategien kan kommunen bygge på kommunenes miljøstatus og indikatorer som rapporteres gjennom KOSTRA, samt sektorenes kunnskap om helse og miljøforhold, jf. § 1-4 i [kommunehelsetjenesteloven](#). Planstrategien kan også inneholde en beskrivelse av status for universell utforming i kommunen. Også på dette området vil kommunen kunne bygge på data fra KOSTRA. Det er i hovedsak opp til den enkelte kommune å bestemme hvor omfattende og detaljert planstrategien skal være, ut fra de behov som foreligger. Omfanget og detaljeringsgraden skal ikke være mer omfattende enn nødvendig for å ta stilling til om gjeldende kommuneplan fortsatt skal gjelde uten endringer, eller om den skal revideres helt eller delvis. Det betyr at innholdet av strategien vil være forskjellig fra kommune til kommune, avhengig av forholdene på stedet og hva som er gjort av planarbeid tidligere. I praksis vil derfor vedtaket om planstrategien måtte angi hovedrammer og viktigste satsinger, og det må legges opp til en fleksibilitet i forhold til endrede behov og forutsetninger underveis.

Dersom situasjonen er oversiktlig, kan planstrategien gis et innhold og en behandling som tilfredsstiller kravene til planprogram for kommuneplanen. Strategien må i slike tilfeller følge behandlingsreglene for planprogram i bestemmelsene om kommuneplan, jf. [§ 11-13](#).

For å få en bred forankring av strategien vil det være av betydning at synspunkter fra statlige og regionale organer, nabokommuner og befolkning på vurderingene og prioriteringene i strategien er kjent når kommunestyret skal fatte sitt vedtak. Det er derfor plikt til å innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Det gir også statlige og regionale myndigheter mulighet til å spille inn sine behov for kommunale planavklaringer i perioden. Det er opp til kommunen selv å bestemme hvordan synspunktene skal innhentes, men disse myndighetene bør ha reell mulighet til å fremme sine syn. Det er ikke adgang til å fremme innsigelse mot forslag til kommunal planstrategi. Det vil i praksis være viktig for kommunen å oppnå tilslutning til den kommunale planstrategien fra andre myndigheter, fordi det ellers lett kan oppstå problemer i senere planlegging.

Av loven framgår det også at kommunen bør legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Dette vil være i samsvar med retningslinjene i lovens [kapittel 1](#). Det er særlig fornuftig hvis kommunen f.eks. står overfor vanskelige strategiske valg som befolkningen har engasjert seg sterkt i, eller kommunen er i en fase med store forandringer. Men kommunen har ikke en rettslig plikt til dette. Det eneste rettslige krav til saksbehandlingen er at forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager

før kommunestyrets behandling. Hensikten er å sikre en mulighet for alle interesserte å fremme synspunkter før sluttbehandlingen.

Proessen rundt planstrategien må ses i sammenheng med om kommunen ønsker å legge opp til revisjon av kommuneplanen eller ikke. Dersom kommunen beslutter å videreføre gjeldende kommuneplan, vil det være naturlig å legge opp til en mer omfattende diskusjon rundt kommunal planstrategi, siden dette da blir den eneste anledningen til å få fram synspunkter rundt kommunens prioriteringer og utfordringer. Tilsvarende vil en kommune som legger opp til en kommuneplanrevisjon, kunne bruke kommuneplanprosessen til grundigere diskusjoner og medvirkning.

Et vedtak om kommunal planstrategi bør omfatte kommunens eget planarbeid, og bistand til og oppfølging av private planer. Vedtaket kan gjelde igangsetting av en fullstendig kommuneplanrevisjon eller begrense seg til revisjon av arealdelen og revidering eller utarbeiding av kommunedelplaner for bestemte sektorer eller tema. Det kan også gjelde igangsetting av viktige reguleringsplaner som oppfølging av strategien. Planstrategien kan bidra til forutberegnelighet om hvilke private planinitiativ som kan forventes å få positiv mottagelse. Private planinitiativ vil likevel kunne fremmes uavhengig av planstrategien, og kan ikke avvises utelukkende med henvisning til denne. I praksis vil vedtaket om planlegging i planstrategien måtte angi hoveddrømmer og viktigste satsinger, og det må legges opp til en fleksibilitet i forhold til endrede behov og forutsetninger undervegs.

Kommunal planstrategi har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunens innbyggere, men gir føringer for det videre planarbeidet i kommunen. Selv om planstrategien f.eks. sier at en del av kommuneplanens arealdel skal tas opp til revisjon, kan grunneiere fortsette å bygge i medhold av gjeldende arealdel eller reguleringsplan i den utstrekning disse planene gir grunnlag for det. Kommunen må ev. legge ned midlertidig forbud mot tiltak etter § 13-1 for å hindre dette. Gjennom vedtak av kommunal planstrategi kan kommunen også ta stilling til om det er reguleringsplaner som bør oppheves eller endres i planperioden. Dette er et foreløpig varsel om slik oppheving; endelig vedtak må gjøres for den enkelte plan etter reglene i kapittel 12. Det kan gjelde gamle planer som er i strid med nasjonale føringer, for eksempel planer som åpner for uheldig bygging i strandsonen.

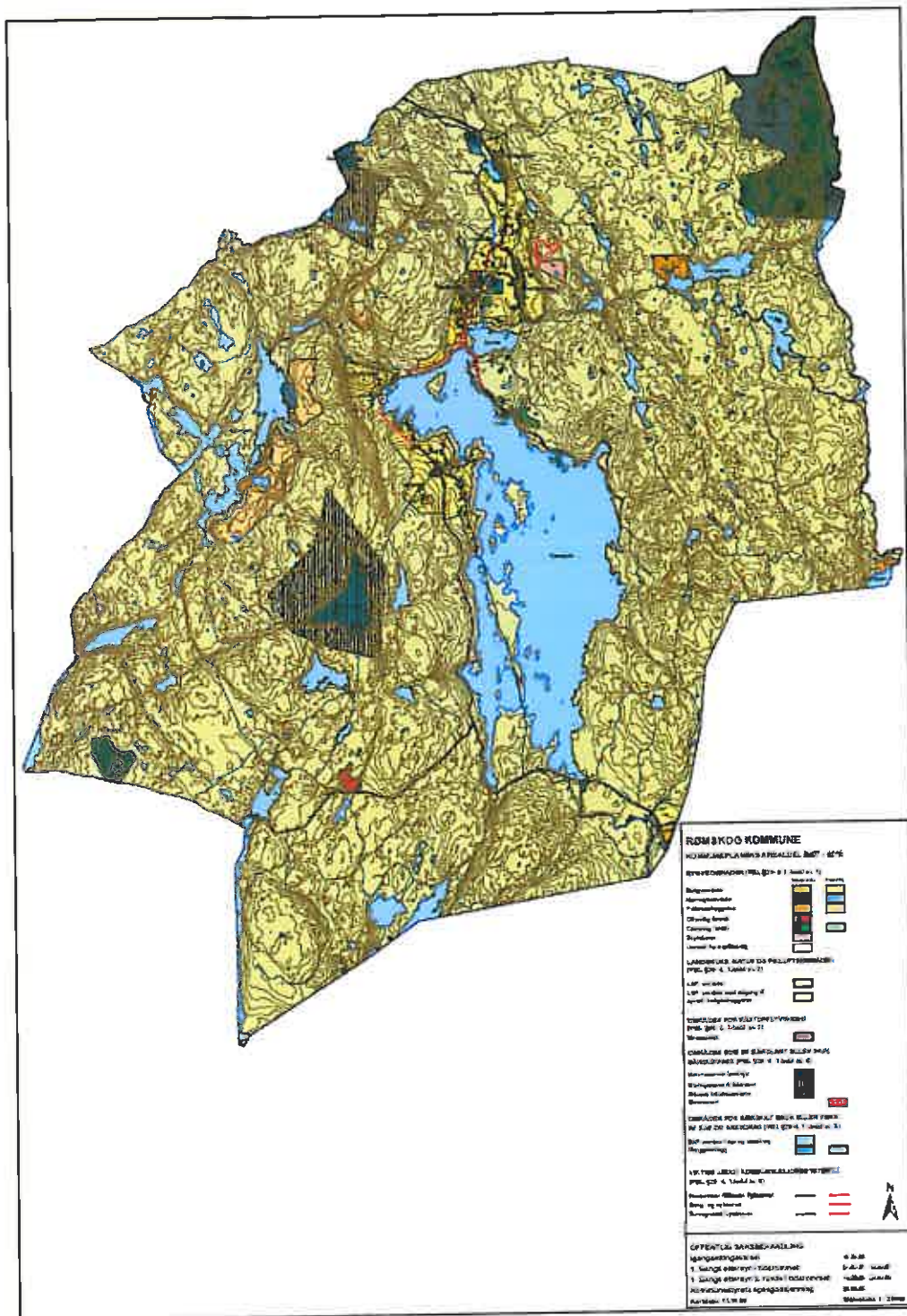
Kommunen kan revidere planstrategien i løpet av perioden etter behov. Planstrategien er ikke formelt bindende for kommunen og kan fravikes hvis det er gode grunner for det. Dersom kommunen ønsker å avlyse eller utsette en større planoppgave som inngår i planstrategien, bør dette skje gjennom endring av planstrategien der de ordinære prosessregler følges. Det er imidlertid ingen plikt til å foreta slik endring.

Kommunen kan likevel når som helst sette i gang nytt planarbeid ut over planstrategien.

Avklaring av planbehovet vil da skje gjennom den ordinære planprosessen.

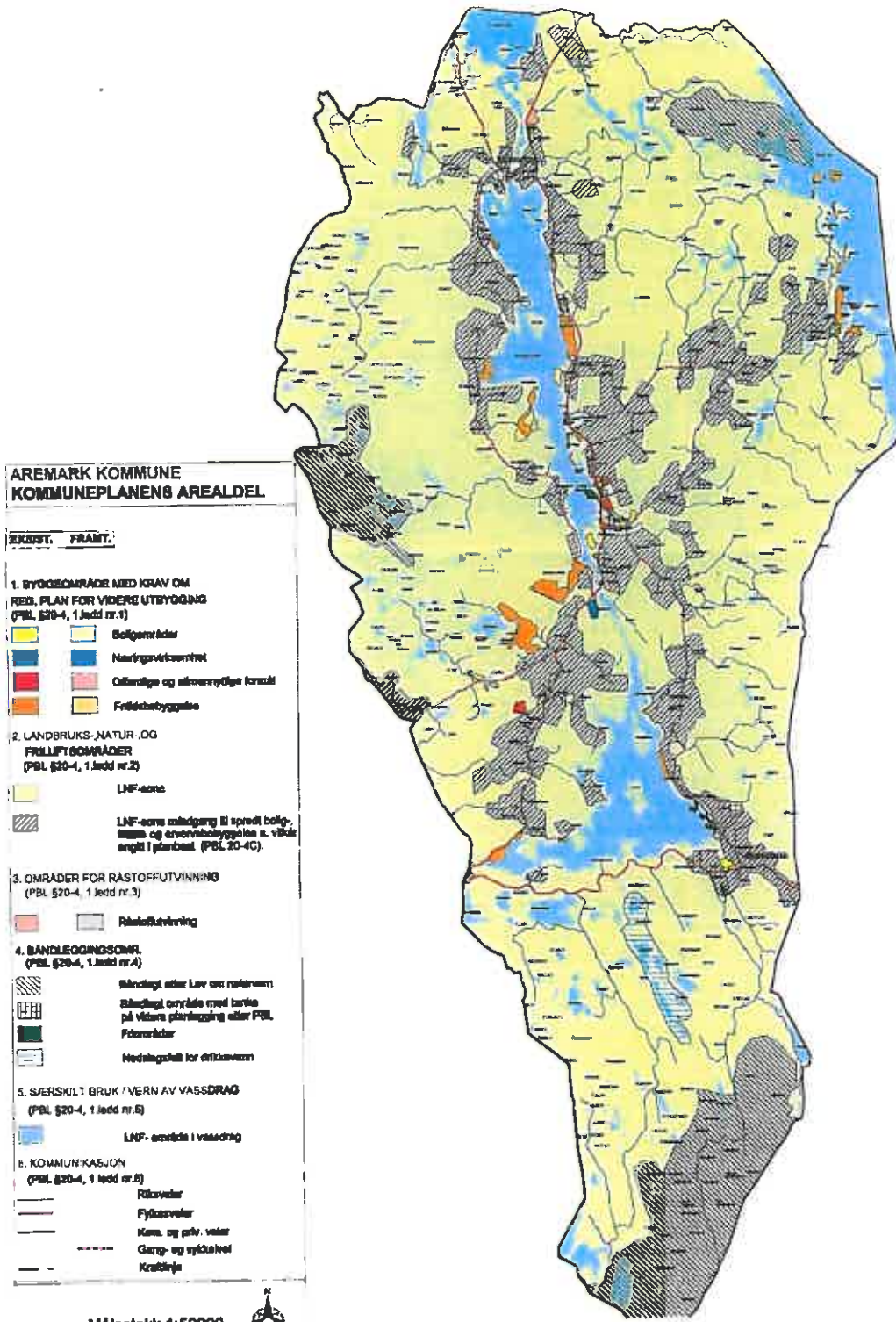
VEDLEGG 6 Kommuneplankart

6.1 Kommuneplankart Rømskog 2008 - 2019

6.2 Kommuneplankart Aremark 2007- 2019

AREMARK

VEDLEGG 7 Relevant lovverk, planer, veiledningsmateriale, utredninger og avtaler

- Miljøverndepartementet: T-1497, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Kongelig resolusjon 24.06.2011) – jf PBL § 6-1.
- Plan- og bygningsloven: § 10-1 Kommunal planstrategi
- Plan- og bygningsloven: Kap. 9 Interkommunalt samarbeid
- Miljøverndepartementet: Veileder kommunal planstrategi, september 2011.
- Statistikkgrunnlag 2011 – Østfold analyse, grunnlag for fylkeskommunens planstrategi
- Idégrunnlag: Trans In Form (idéer til sentrumsutvikling)
- Kommuneplanene, arealdel og samfunnsdel
- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning: Evaluering av kommunenes felles arbeid
- Regionalpark Halden
- Felles energi- og klimaplan
- Utviklingsavtale – Mål og satsningsområder
- Oppsummering av felles formannskapsmøter
- Strategisk næringsplan Indre Østfold 2010- 2013
- Telemarksforskning: Reisen til Indre Østfold – Presentasjon av et scenarieprosjekt
- Telemarksforskning: Aktivitetsbarometeret 2011
- Østlandsforskning: Indre Skandinavia i et Florida-perspektiv (ØF-notat nr 01/2012)
- KS: Inspirasjonshefte om kommunale planstrategier

SAK: ANNENGANGS BEHANDLING – EGENGODKJENNING AV TRAFIKKSIKKERHETSPLAN FOR RØMSKOG KOMMUNE 2013 – 2024

Behandlende organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark. nr.
Det faste planutvalg	24.01.2013	03/13	Q8
Kommunestyret	14.02.2013	11/13	Q8

Saksbehandler: Eva Karina Johansen Riiser

1. HVA SAKEN GJELDER:

Annengangs behandling – Egengodkjenning av kommunedelplanen Trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune 2013 - 2024.

2. RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

Kommunedelplanen Trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune 2013-2024 foreslås egengodkjent, med hjemmel i plan- og bygningslovens § 11-15.

3. VEDTAK:

3.1 PLANUTVALGETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

Kommunedelplanen for Trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune 2013-2024 foreslås egengodkjent, med hjemmel i plan- og bygningslovens § 11-15.

3.2 VEDTAK I KOMMUNESTYRET:

4. SAKENS FAKTA:

En tverrfaglig administrativ arbeidsgruppe med representant for barn og unge, har utformet forslag til trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune.

Vegtrafikkloven pålegger staten, fylkeskommunene og kommunene å bære utgiftene til planlegging, bygging og vedlikehold av henholdsvis riks-, fylkes- og kommunale veier. Kommunale veier er ofte skoleveier og veier som brukes til og fra fritidsaktiviteter, familie og venner.

Kommunens ansvar for trafikksikkerhet er også knyttet til vårt ansvar som skole- og barnehageeier, som transportør og som arbeidsgiver.

Det er ingen formell lovhjemmel eller prosedyre for hvordan kommunene skal drive sitt trafikksikkerhetsarbeid. Kommunens ansvar for trafikksikkerhet går hovedsakelig via forskrift

om miljørettet helsevern, Opplæringsloven, Folkehelseloven i kommunene og Plan- og bygningslovens påbud om konsekvensutredninger.

Helse og omsorgstjenesteloven pålegger kommunene å holde oversikt over helseskadelige forhold i kommunen, og å gi råd og opplysninger til andre offentlige etater om forhold som kan bedre helsetilstanden.

Forslag til trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune ble i det faste planutvalg vedtatt lagt ut til offentlig ettersyn 13.09.12, sak 05/12.

Etter offentlig ettersyn fikk kommunen inn fire uttalelser til planen, og disse ble gjennomgått, kommentert og vurdert tatt inn i planen. Planen er revidert der det syntes nødvendig.

Under følger et kort sammendrag, samt kommentarer til punktene:

<p>Fau Datert 28.10.2012</p>	<ul style="list-style-type: none">- Fau ønsker at gangveier blir brøytet hver morgen, før skolebarna er på vei til skolen. <i>Kommentar: dagens brøytemannskap har ingen beredskap, og dette blir ett økonomisk spørsmål.</i> - Gangvei til Skuråsfeltet benyttes ofte som bilvei, og parkerte biler på hjørnet av kommunehuset medfører dårlig sikt for barn. Ønsker tiltak mot dette. <i>Kommentar: Dette blir ivaretatt gjennom trafikksikkerhetsplanens handlingsplan.</i> - Aldersgrense for sykling til skolen. <i>Kommentar: Dette blir opp til skolen å vurdere.</i>
<p>Barnerepresentanten Datert 24.10.2012</p>	<ul style="list-style-type: none">- Sikring av barn i bil. <i>Kommentar: Innspillet tas til etterretning.</i> - Refleks. <i>Kommentar: Innspillet tas til orientering.</i> - Ungdom (14 – 19 år). <i>Kommentar: Innspillet tas til orientering.</i> - Utbedring av trafikale forhold på skoletoppen. <i>Kommentar: Viser til tidligere kommentar til Faus innspill.</i>
<p>Rømskog skole v/ rektor Rune Jørgensen Datert 18.10.2012</p>	<ul style="list-style-type: none">- Ordlyd bør endre på side 10 i TS planen (3. siste avsnitt). <i>Kommentar: Tas til etterretning.</i> - Feil henvisning på side 11 i TS planen (1 avsnitt). <i>Kommentar: Tas til etterretning.</i> - Side 10 i TS planen (Nest siste avsnitt). <i>Kommentar: Viser til tidligere kommentar til Faus innspill.</i>

	<ul style="list-style-type: none">- Tiltak som allerede er igangsatt, side 10 i TS planen. <i>Kommentar: Tas delvis til etterretning.</i>- Tiltak for å redusere ulykkesrisikoen ved skolen pkt a, b, og c. <i>Kommentar: Viser til tidligere kommentar til Faus innspill.</i>- Rygge når man parkerer bilen, pkt d. <i>Kommentar: Arbeides inn i HMS planen.</i>
Statens Vegvesen v/ Jørn Claudius Datert: 26.10.2012	<ul style="list-style-type: none">- Sammendrag/konklusjoner pkt 3. <i>Kommentar: Tas til orientering.</i>- Sammendrag/konklusjoner pkt 4. <i>Kommentar: Tas til etterretning.</i>

Uttalelsene i sin helhet følger vedlagt.

Det er verdt å merke seg at det ikke kom inn uttalelser til planen verken fra politiet, fylkesmannen i Østfold eller Østfold fylkeskommune.

Etter at kommunen har revidert planen etter offentlig ettersyn har Statens vegvesen hatt planen til gjennomlesning, og de foreslår at planen legges frem til egengodkjenning.

5. RÅDMANNENS VURDERING:

Trafikksikkerhetsplanens handlingsplan sier hvilke tiltak kommunen må prioritere, og hvilke tiltak vi kan velge å prioritere. Tiltakene er delt i kontinuerlig tiltak og investeringer, og prioritert i fem kategorier.

Av forslag til handlingsplanen går det fram hvem som er hovedansvarlig for å gjennomføre og finansiere tiltakene. Oppstartsår for de enkelte tiltak er også presentert. Finansiering av tiltakene må ivaretas gjennom ordinær budsjettprosess.

Medvirkning fra barn- og unges talsperson er lovhjemlet i Plan- og bygningslovens § 5-1. For å få kraft i arbeidet med å ivareta barn og unges interesser i plansaker er det nødvendig å sikre dette gjennom en administrativ ressurs.

Mange tiltak krever ikke ekstra kostnader, men kan integreres i annet kommunalt arbeid.

Offentlig ettersyn av kommunedelplanen er gjennomført, planen er endret i henhold til de uttalelser som har innkommet, og planen tas derfor opp til avsluttende behandling.

Rådmannen anbefaler at planen vedtas slik den foreligger.

6. AKTUELLE VEDLEGG:

- Kommunedelplan – Trafikksikkerhetsplan for Rømskog kommune 2013-2024
- Uttalelser innkommet etter offentlig ettersyn

7. UTSKRIFT SENDES:

TRAFIKKSIKKERHETSPLAN FOR RØMSKOG

Innholdsfortegnelse

	Side
1. Innledning	3
2. Lovgrunnlag	3
2.1. Vegtrafikkloven	3
2.2. Vegloven	4
2.3. Folkehelseloven	4
2.4. Plan- og bygningsloven	5
3. Prosess	5
4. Status	6
4.1. Trafikksituasjonen	6
4.2. Ulykkessituasjonen	7
4.3. Relevante planer	8
4.4. Trafikksikkerhetsarbeidet i dag	8
5. Utfordringer, visjon og målsetninger	9
5.1. Utfordringer	9
5.2. Visjon	9
5.3. Mål	10
6. Aktuelle tiltak 2012-2023	10
6.1. Tiltak av organisatorisk karakter	10
6.2. Adferds rettede tiltak	10
6.3. Aktuelle fysiske tiltak	13
7. Handlingsplan	16

1. Innledning

Trafikantene og myndighetene har et delt ansvar for trafikksikkerheten. Trafikantene har ansvar for sin egen Adferd; de skal være aktsomme og unngå bevisste regelbrudd. Myndighetene har ansvar for å tilby et vegsystem som tilrettelegger for mest mulig sikker Adferd og beskytter mot fatale konsekvenser av ubevisste feilhandlinger. Ethvert menneske er unikt og uerstattelig, og vi kan ikke akseptere at mellom 200 - 300 mennesker mister livet i trafikken hvert år.

Formålet med å utarbeide en trafikksikkerhetsplan er:

- Å analysere behovet for tiltak: Hvor er behovet for trafikksikkerhetstiltak størst?
- Å målrette ressursbruken til de viktigste prosjektene
- Å sette fokus på trafikksikkerhet både internt i kommunen, skoler og barnehager og overfor befolkning og øvrige myndigheter
- Å samle flere aktører om samarbeidsprosjekter, og lette oppfølgingen av disse og andre prosjekter nevnt i planen.

Rømskog kommune ønsker gode holdninger som fremmer god adferd i trafikken.

2 Lovgrunnlag

Kommunen forholder seg til og benytter seg av ulike lover i sitt arbeid.

Dette er:

- Vegtrafikkloven
- Vegloven
- Folkehelseloven
- Plan- og bygningsloven

2.1 Vegtrafikkloven.

Vegtrafikkloven gjelder for all trafikk med motorvogn. Den gjelder også annen ferdsel, men da bare på veg eller på område som har alminnelig trafikk med motorvogn.

I loven heter det at enhver skal ferdes hensynsfullt og varsomt så det ikke kan oppstå skade eller voldes skade og slik at annen trafikk ikke unødig blir hindret eller forstyrret. Loven med tilhørende forskrifter og utfyllende bestemmelser danner grunnlaget for tiltak som skilting, parkering, trafikkontroller, trafikkopplæring, trafikkregler, krav til kjøretøy, personlig verneutstyr, straffebestemmelser osv.

Fylkeskommunen har et ansvar for å tilrå og samordne tiltak for å fremme trafikksikkerheten i fylket, jfr. VTL 40a.

Skiltforskriften

Skiltforskriften av 2005 hjemler bruk av offentlige trafikkskilt, vegoppmerking, trafikksignaler og anvisninger. Hovedregelen er at regionvegkontoret kan treffe vedtak om å sette opp eller ta ned offentlige trafikkskilt for riksveg, fylkesveg og privat veg. Kommunen har slik myndighet for kommunal veg. Det fins enkelte unntak.

2.2 Vegloven

Formålet med loven er å trygge planlegging, bygging, vedlikehold og drift av offentlige og private veier, slik at trafikken på veiene kan gå på et vis som trafikantene og samfunnet til enhver tid er tjent med.

Vegloven omfatter mange generelle forhold som er knyttet til trafikksikkerhet, og gir hjemmel til å fastsette vegnettets standard, både på hovedveier og lokalveier. Lovens §20 pålegger bl.a. kommunen å bære utgiftene til planlegging, bygging og vedlikehold av kommunale veier.

På kommunale veier er det kommunen som forvalter vegloven, mens fylkeskommunen er forvalter på fylkesveiene. På riksveg er vegdirektoratet sentralmakta, og kan etter nærmere regler fastsatt av departementet delegere myndighet til fylkeskommune, vegkontor og kommune.

2.3 Folkehelseloven

Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom §§ 4, 5, 6 og 7 i Folkehelseloven henviser til dette.

2.4 Plan- og bygningsloven

Loven er viktig i forbindelse med gjennomføring av fysiske tiltak i kommunen.

Loven inneholder et generelt pålegg til kommunene om å lage planer for en fremtidsrettet arealbruk. Plan- og bygningsloven legger sterk vekt på barns interesser og muligheten for medvirkning.

Plan- og bygningslovens § 3-3 stiller for eksempel krav om at kommunestyret sørger for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.

Representanten skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalget etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer. forhold til skoler, butikker etc har stor betydning for trafiksikkerheten.

Folkehelseperspektivet skal være sentralt i all kommunal planlegging.

Gangvei fra Steinbyfeltet til Rømskog skole

3 Prosess.

Planarbeidet ble annonsert som oppstart av kommunedelplan i Indre Akershus Blad og kommunens hjemmeside 4. januar 2012. Det kom inn 1 innspill.

Det faste utvalget for plansaker vedtok 13.09 2012, sak 05/12, at planen sendes på høring med høringsfrist 02.11 2012. Det kom inn 4 høringssvar.

Endelig plan ble vedtatt av kommunestyret xx.xx.xx, sak xx/xx.

4 STATUS

4.1 Trafikksituasjonen

Rømskog kommune er blant annet kjennetegnet med en spredt bosetting. Den spredte bosettingen og et redusert kollektivtilbud gjør at bilen er et mye brukt fremkomstmiddel i kommunen, og gjør også sitt til at biltrafikken er relativt høy tatt i betraktning befolkningstallet.

Tungtransporten gjennom bygda har tatt seg betydelig opp de senere år. Ved bruk av gps, velges FV 21 som førstevalg dersom du skal fra Halden til Kongsvinger. Denne veien ligger også utenom bomring. Veien gjennom bygda er også blitt en gjennomfarts vei til kjøpesenteret i Tøcksfors.

Fylkesvei 21 som går gjennom kommunesenteret er hovedveien gjennom bygda, sammen med Fv 126 som starter ved Bekkenga og går til Trosterud.

I nord krysser Fv 21 fylkesgrensen til Akershus og knytter kommunen til Aurskog Høland. I syd krysser Fv 21 grensen til Marker og i syd/ øst knytter Fv 126 kommunen til Sverige.

Kollektivtransporten i kommunen er knyttet opp til skoleskysordningen til Rømskog skole og til ungdoms- og videregående skole i Aurskog Høland, samt en bussrute på formiddagen på ukedagene. Det er ikke fast kollektivtransport i helgene. I ferietiden er kollektivtilbudet ytterligere innskrenket. Kollektivtilbudet er redusert i forhold til hva det var for noen år siden, og må betegnes som dårlig.

Årsdøgntrafikk

Årsdøgntrafikk forkortes ÅDT og er trafikkmengden i et snitt på veien i et år fordelt på 365.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i årsdøgntrafikken fra 2000 -2012. Tallene er sum av alle kjøretøyer.					
	2000	2003	2007	2009	2012
Bekkenga FV 21	320	327	320		333
Mortegropa FV 21	499	527	529		
Tukun FV 813				300	
Trandem FV 813				201	
Rømskog Rådhus FV 21					834

Tabellen viser at det er størst økning på antall kjøretøyer inn og ut fra Rømskog mot nord. Og at målingen ved rådhuset viser at mange bruker kjøretøy for å forflytte seg internt i bygda.

De siste trafikkmålingene er utført ved Rømskog rådhus 11. juni til og med 24. juni 2012. Fartssonen er 60 km/t på målepunktet og i måleperioden viser gjennomsnittsfarten seg å være 61 km/t.

4.2 Ulykkessituasjonen

Til beskrivelsen av ulykkessituasjonen i kommunen benyttes politirapporterte personskadeulykker (PPU). Dette er ulykker i trafikken hvor kjøretøy er innblandet og hvor det oppstår ikke-ubetydelig personskader. Denne type ulykker skal uten unntak rapporteres til politiet, som da rykker ut til åstedet og skriver en rapport. Kopi av rapporten sendes inn til Statens vegvesen Østfold, hvor den registreres og inngår i diverse statistikker og som grunnlagsmateriale for tiltak på veinettet.

I løpet av årene fra og med 2002 til og med 2011 har det funnet sted 6 PPU på veinettet i Rømskog kommune, noe som gir et gjennomsnitt på 0,6 ulykker årlig. Antall ulykker for det enkelte år i perioden har variert mellom 0 og 2. Totalt er 7 personer lettere skadet i disse ulykkene og en er drept.

Personskadeulykker i Rømskog kommune 2002 – 2011						
År	Antall ulykker	Antall drepte / skadde	Antall drepte	Antall meget alv	Antall alvorlig	Antall lettere skadde
2002	1	1	0	0	0	1
2003	1	2	0	0	0	2
2007	2	2	0	0	0	2
2008	2	2	1	0	0	1
Sum	6	7	1	0	0	6

Kilde: Statens vegvesen

Personskadeulykker i Østfold 2002 - 2011						
År	Antall ulykker	Antall drepte / skadde	Antall drepte	Antall meget alv	Antall alvorlig	Antall lettere skadde
2002	551	839	26	8	54	751
2003	541	779	26	4	53	696
2004	550	788	17	5	45	721
2005	486	717	10	9	43	655
2006	572	814	10	10	43	751
2007	570	802	15	6	41	740
2008	485	660	12	3	41	604
2009	442	635	12	2	32	589
2010	417	581	13	2	31	535
2011	343	447	6	2	19	420
Sum	4957	7062	147	51	402	6462

Kilde: Statens vegvesen

Det varierer hvor alvorlige konsekvenser den enkelte PPU har. Derfor benyttes et system til kategorisering av ulykkene som tar utgangspunkt i tilstanden til den mest skadde personen innblandet i ulykken. Antall ulykker i de ulike kategoriene sier da noe om ulykkestilstanden på veinettet. Den mest skadde personen kan da inngå i en av fire kategorier, som drept, som meget alvorlig skadd, som alvorlig skadd og som lettere skadd.

Begrepene som benyttes ved definisjon av omfang av ulykkene bør forklares nærmere. Som drept i trafikken regnes personer som dør middelbart eller innen 30 dager som følge av uhellet. Meget alvorlige skade er definert som en skade som fører til varig men av betydelig omfang (30 – 100 % invaliditet) eller som ei tid truer pasientens liv, alvorlig skade er definert som skade som krever sykehusinnleggelse og lengre behandling, men som ikke fører til varig men av betydelig omfang (< 30 % invaliditet). Lettere personskade kan være mindre sårskader og bruddskader som krever legebehandling, men som ikke medfører innleggelse på sykehus.

Skadestistikk hentet fra Finansnæringens fellesorganisasjon, trafikkskadestatistikk (TRAST).

Innrapportert skade påført ved rygging i Rømskog kommune								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Personbil m.v (under 3,5t)	5	8	3	2	9	0	10	10

4.3 Relevante planer

Nasjonalt:

- Nasjonal handlingsplan for trafikksikkerhet på veg
- Nasjonal Transportplan (NTP)

Regionalt:

- Regional Transportplan for Østfold mot 2050

Lokalt:

- Kommuneplan for Rømskog 2008 – 2019
- Folkehelseplan

4.4 Trafikksikkerhetsarbeidet i dag

Tekniske tjenester:

I kommunen har virksomheten tekniske tjenester hovedansvaret, mens barnehager, skoler og helsestasjon driver ulike adferdsrettede tiltak. Tekniske tjenester har ansvaret for prioritering blant de aktuelle prosjektene. I tillegg utfører sektoren trafikksikkerhetsarbeid som brøyting, strøing, siktrydding med mer.

Mye av dagens arbeid på trafikksikkerhetssiden er basert på enkelthenvendelser og på enkeltsaker.

Adferdsrettet arbeid utføres først og fremst på den enkelte barnehage / skole.

Kommunen arbeider via tekniske tjenester i flere samarbeidsgrupper i forbindelse med større og mindre utbyggingssaker, det være seg saker initiert av Statens vegvesen, private utbyggere eller andre.

Kommunen har også utarbeidet innspill til Norsk Transportplan samt prioriteringslister for tiltak som ønskes utført på det overordnede veinettet.

Barnehager:

Opplæringstilbudet i barnehagen er i stor grad basert på opplæring av barna i der-og-da situasjoner når de er ute i trafikken. De er også opptatt av refleksbruk.

Skoler:

Kunnskapsløftet er grunnlagsdokumentet for all aktivitet i skolen. Der skal et tema som trafiksikkerhet inngå som en integrert del av andre fag der hvor dette naturlig hører hjemme. Det er med andre ord ikke et eget undervisningsopplegg rettet mot trafikk og trafiksikkerhet i grunnskolen, noe som gjør at omfanget av undervisning på dette området er helt avhengig av engasjement fra klassens lærer / skolens rektor.

Av den grunn har hver skole et eget opplegg for sin undervisning på dette området.

Undervisningstilbudet til elever på videregående skoler i området er generelt sett lavt når det gjelder temaet trafiksikkerhet.

Hver høst kjøres det i gang et samarbeidsprosjekt mellom politiet, Statens vegvesen, barneskolen som kalles Aksjon skolestart.

5 UTFORDRINGER, VISJON OG MÅLSETTINGER.

5.1 utfordringer.

Rømskogs utfordring på trafiksikkerhetssiden er at hoveddelen av bosetting er todelt. Hoveddelen av bosettingen er fordelt nord og vest for Rømsjøen. Vest for Rømsjøen og langs fylkesveien frem til nordenden av Rømsjøen mangler fullverdig tilbud til gående/syklende.

På den fysiske siden er det spesielt Fv 21 som gir utfordringer med tanke på økt tungtransport gjennom kommunen.

5.2 Visjon.

Nasjonalt nivå.

I forbindelse med behandlingen av St.meld.16 (2008-2009) NTP 2010-2019 ble det besluttet at nullvisjonens ordlyd skulle endres.

I NTP 2010-2019 kap.5.1 står det følgende:

“Transportpolitikken skal bygge på en visjon om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i transportsektoren.

Antall personer som blir drept eller hardt skadde i trafikken skal reduseres med minst en tredjedel innen 2020”.

Kommunalt nivå.

En visjon er en ledestjerne som viser vei og retning som i dag er uopnåelig. Statistikken for Rømskog viser at i 2002, 2003 og 2007 var det 0 drepte og 0 hardt skadde, mens det i 2008 var 1 drept og 0 hardt skadde.

Rømskog kommunes visjon er derfor 0 trafikkulykker. Dette er en strategi som i tillegg til 0 visjonen, retter seg mot ulykker og hverdagsuhell i trafikken.

5.3 Mål.

Det er satt følgende mål for trafikksikkerhetsarbeidet i Rømskog:

1. Antall trafikkuulykker skal reduseres innen 2015.
2. Alle elever skal ha en trygg og sikker skolevei.
3. Boligfeltene skal være trafikksikre for alle beboere, både små og store.

6 AKTUELLE TILTAK 2012 – 2023.

Aktuelle tiltak fungerer som en idebank for handlingsplanen. Tiltakene bygger blant annet på innspill fra enkeltpersoner, myndigheter og andre.

Tiltakene er inndelt i 3 ulike hovedgrener, organisatoriske tiltak, tiltak på veinettet og adferdsrettede tiltak.

Tiltakene er nummerert i henhold til om det er adferdsrettede tiltak eller tiltak av fysisk karakter. I tillegg er det noen tiltak som er av organisatorisk karakter. Adferdsrettede tiltak har bokstaven A foran tiltaksnummeret, fysiske tiltak bokstaven F og organisatoriske tiltak bokstaven O.

6.1 Tiltak av organisatoriske karakter 2012 – 2023.

Kommunedelplan for trafikksikkerhet rulleres hvert 4.år, en gang pr kommunestyreperiode.

Trafikksikkerhetsplanens handlingsplan bør rulleres en gang hvert år og skal vise hvilke tiltak Rømskog kommune vil prioritere i den kommende 4 års perioden. Handlingsplanen rulleres samtidig med at kommunen søker Statens vegvesen om tilskudd til trafikksikkerhetstiltak, vanligvis i første kvartal hvert år. Det bør samtidig gjennomføres en årlig runde for å vurdere trafikksikkerheten ved skoler og andre steder hvor dette er påkrevet.

6.2 Aktuelle adferds rettede tiltak.

Tilskudds muligheter:

Statens vegvesen har egne poster for trafikksikkerhetstiltak på riksveger. I tillegg forvalter Statens vegvesen fylkeskommunale midler for tiltak på fylkesveger. Kommunen kan komme med innspill/ønsker/behov for tiltak på riks- og fylkesveger- Alle slike innspill vurderes av Statens vegvesen i forhold til prioritering av tiltak.

Østfold fylkeskommune har tilskuddsordninger som forvaltes av Fylkestrafikksikkerhetsutvalget (FTU). Det omfatter:

- Skolevegtiltak, gjelder tiltak på kommunale veger for sikring av skoleveg eller andre veger hvor barn ferdes.
- Lokale TS-tiltak, gjelder adferds rettede tiltak for barnehager, skoler og lag og foreninger i privat- og offentlig regi.
- Spesielle TS-tiltak, gjelder tiltak og prosjekter i samarbeid med FTU.

BARN FRAM TIL SKOLEALDER (0-5 ÅR)

Sikring i bil

Riktig sikring av barn i bil er viktig. Det gjelder både å ha alderstilpasset utstyr og å kunne bruke det riktig. Helsestasjonen er et viktig treffpunkt for å nå ut med informasjon til de aller fleste familier.

Informasjon om barneseter gis i dag og vil få økt fokus for alle alderstrinn 0 – 6 år.

Foreldremøter i skole og barnehage kan benyttes til å informere om mulige konsekvenser av og ikke sikre barn og voksne i bilen.

Det bør legges til rette for et metodisk opplegg om trafikk for de største i barnehagen.

Det er viktig å holde kontroller, gjerne utenfor skole/barnehage i en eller flere perioder med mye transport av barn.

Gå trening i trafikken

Framfor å holde barna borte fra trafikken, bør de få god opplæring i å forstå trafikken både i barnehage, skole og hjemmefra. Ikke minst gjelder det skoleveien.

Barna i barnehagen bør gå på turer og læres opp i såkalte ”der-og-da”- situasjoner i trafikken. Formålet må være å lære riktig adferd. 1. klassingene på skolen og avgangskullet i barnehagen kan gjerne øve på skoleveien. På helsestasjonens 6-års kontroll bør skolevei være et tema.

Refleks

Statistikk viser at risikoen for fotgjengere for å bli påkjørt i mørket reduseres med 85 % ved bruk av refleks. Å påvirke til økt refleksbruk kan gjøres blant annet gjennom reflekskampanjer i barnehagen der foreldrene deltar.

SKOLEBARN (6-13 ÅR)

Aksjon skolestart

De siste 4-5 årene har kampanjen Aksjon skolestart blitt gjennomført ved barneskolen i kommunen. Hensikten med kampanjen er å gjøre bilførerne oppmerksomme på at 6-åringene kommer som en fersk gruppe fotgjengere ut på veiene. Aksjon skolestart markeres ved at det settes opp skilt syd og nord for skolen. Førsteklassingene får også utdelt en oransje skolesekk.

Ved skolestart får alle elever et informasjonshefte med seg hjem, der det blant annet står at elever som skysses til skolen med bil skal settes av i busslomma. Dette for å redusere antall biler inne på området i ”rushtiden” ved skoledagens begynnelse.

Trafikkopplæring i skolen

Trafikk, trafikkregler og skolevei er tema hvert år i alle klasser, fra det å gå langs vei i 1. klasse til ferdighetssykling i 6./7. klasse.

”Kunnskapsløftet” har følgende kompetansemål:

Etter 4.: ”Eleven skal kunne følge trafikkreglar for fotgjengarar og syklistar.”

Etter 7.: ”Praktisere trygg bruk av sykkel som framkomstmiddel.”

For å sikre god progresjon og tilnærming til trafikkopplæringen er www.trafikkogskole.no med tilhørende materiell fra Trygg Trafikk tatt i bruk fra og med skoleåret 2012/2013.

Det vil være opp til skolen å vurdere om det kun er barn over en viss alder som får lov til å sykle til skolen pga av de trafikale forhold, samt tiltak som fremmer folkehelse, klima og miljø for eksempel "gå/sykle-til-skolen-tiltak"

Refleks

Statistikk viser at risikoen for fotgjengere for å bli påkjørt i mørket reduseres med 85 % ved bruk av refleks. Å påvirke til økt refleksbruk kan gjøres blant annet gjennom reflekskampanjer i barnehagen, skole og fritidsklubb der foreldrene deltar.

Refleksvester

1. klassinger får utdelt refleksvester.

Utdeling av sykkelhjelm

Gjensidige deler ut sykkelhjelm til alle barn i fjerde klassetrinn hvert år.

UNGDOM (14 – 19 ÅR)

Refleks

Statistikk viser at risikoen for fotgjengere for å bli påkjørt i mørket reduseres med 85 % ved bruk av refleks. Å påvirke til økt refleksbruk kan gjøres blant annet gjennom reflekskampanjer i fritidsklubb der foreldrene deltar.

Skolene er de arenaene der vi treffer de fleste ungdommene. Trygg Trafikk tilbyr undervisningsmateriell. Andre arenaer er skolehelsetjenesten, fritidsklubben og lag og foreninger.

Rømskog kommune bør påvirke Bjørkelangen ungdomsskole til å kjøre kampanjen "Ikke tøft å være død!"

VOKSNE

Informasjon

Det er vanskeligere å finne arenaer og metoder for å nå ut med trafiksikkerhetsinformasjon til de voksne. Informasjonskampanje bør ha mer fokus på at det er viktig å bry seg. Det må være aksept på at man forsøker å hindre farlig adferd. En metode kan være å informere lokalbefolkningen om ulykkessituasjonen i Rømskog. Hvor skjer det flest ulykker, hvilken type ulykker er vanligst osv. Med denne kunnskapen håper en å redusere risiko adferden.

Trafikksikkerhet i HMS-arbeidet

Kommunen er en stor arbeidsplass i kommunen. Mange av de ansatte har ofte eller i blant behov for bil i arbeidstida. Trafikksikkerhetsarbeidet må innarbeides i kommunens HMS-plan.

40 færre ville blitt drept i trafikken i Norge hvert år, hvis alle brukte bilbelte - alltid. (Kilde: Statens vegvesen)

Senke farten

Farten dreper. En liten økning i farten, gir langt dårligere utfall ved en kollisjon. Å få senket farten til tillatt fartsgrense er derfor et effektivt tiltak. Overraskende radarkontroller på ulykkes strekninger vil også være et godt fartsdempende tiltak.

6.3 Aktuell fysiske tiltak 2012 – 2023

Standarden på fylkesvei 21 er dårlig.

Vegskuldra er for høy, noe som medfører stor fare fordi vannet blir i kjørebanelen.

Hver vår er veien gjennom bygda preget av mange telehiv.

Fylkesveiene er asfaltert, men asfalten er flere steder ferd med å gå i oppløsning.

Noen steder er også asfalten borte. Veibanen er også til tider preget av hull og store sprekker.

På grunn av manglende gang- og sykkelvei har kommunen i mange år bekostet skoleskyss. Dette gjelder også for de elevene som ikke har krav på det i henhold til sentralt regelverk.

Kommunestyret i Rømskog har følgende vedtak:

1. Elever som benytter fylkesvei 21, der det ikke er gang/sykkelvei, får fri skyss til skolen.
2. Elever som bor øst for Sundbrua får fri skyss.
3. Alle 6-åringene får tilbud om skoleskyss fra offentlig vei.
4. Det må påregnes en akseptabel gangavstand fram til oppsamlingsplass eller stoppested.
5. Ved ekstraordinære forhold kan foresatte søke om skoleskyss fra hjemmet. Rådmannen delegeres myndighet til å forhandle og avgjøre saken.

Tilskudds muligheter

Fylkestrafikksikkerhetsutvalget utlyser årlig Skolevegsmidler som kan anvendes til fysiske tiltak på skoleveg eller annen veg der barn ferdes i kommunene. Tilskudd til fordeling i Østfold er årlig i størrelsesorden ca. 5 mill. kroner. Tiltaket skal være forankret i trafikksikkerhetsplanen.

RIKS- OG FYLKESVEIER

Det mange konkrete forslag til forbedringer langs riks- og fylkesveier. Da det er Statens vegvesen som har ansvaret for disse veiene, blir de fysiske tiltakene som foreslås i denne kommunale planen for ønsker å regne. Kommunen vil bruke handlingsplanen til å argumentere for tiltak langs disse veiene ved behandling av nasjonal veitrafikkplan, ved fordeling av sidevegsmidler og ved alle andre anledninger.

Det er behov for mange tiltak for å bedre trafikksikkerheten, først og fremst langs FV 21. Her må det ideelle veies mot det realistiske. Det er ønsket om gang og sykkelveier langs FV 21. Gang- og sykkelveier er kostbart og i konkurranse med andre trafikkerte veier i fylket er det ikke realistisk å få mange strekninger med gang- og sykkelvei. I planen er det derfor kun tatt med de strekningene og tiltakene som vurderes som de høyest prioriterte.

Gang- og sykkelveier

Forlengt gang- og sykkelvei helt til Eidet i syd (kryss mellom Fv.21 og 812). Også videreføring fra veikrysset, Fv.21 – 813(“lokal brua”), og nordover. Det må også legges til rette for ei busslomme ve Eidet.

Bussholdeplass

Ved videreføring av gang- og sykkelvei til Eidet må det opparbeides en bussholdeplass.

Veibelysning

I tillegg til vedtak K12/10 er det ønske om at veibelysning forlenges fra Skjønnhaug til Ramberg og fra Klubbekroken til Lund.

Bygging av veitrasé

Statens vegvesen oppfordres til å få gjennomført(planlagt utbedring av vegvesenet) bygging av ny veitrasé fra Leirvik til Engabakka.

60-sone fra Nord Trandem til Lund

Forlenge 60-sonen til Lund.

50- sone fra Eidet til “Lokalbrua”

Fartsgrensen senkes til 50 km/t på strekningen.

Endring av kjøremønsteret på skoletoppen

Det må settes ned en arbeidsgruppe for å se på kjøremønsteret inn- og ut av skoletoppen.

Fv 126 som forkjørsvai

Fv 126 endres til forkjørsvai.

KOMMUNALE- OG PRIVATE VEIER

Utbygging av gatelys på byggefelt

Utbygging av gatelys må utføres i henhold til kommunestyres vedtak K12/10.

Skilting av 50 km/t på kommunale veier

Kommunen har et vedtak på at alle kommunale veier skal ha 50 km/t. Bedre skilting må utføres.

Utbedring av trafikale forhold på skoletoppen

Mulig at kjøremønsteret bør endres slik at det blir tryggere for barn å krysse veien fra skole og til barnehage/sfo. Det er også kryssing av veien for å komme til garderobes og gymsal.

30 km/t på byggefelt

Ved regulering av byggefelt settes en bestemmelse for 30 km/t. Dette innføres også på eksisterende byggefelt.

Siktrydding

På samme måte som på fylkesveier er det viktig med årlig rydding for sikt i veikryss langs kommunale veier. Det bør tas en risikovurdering av de kommunale veiene. I vegloven § 31 står det at trær, busker og annen plantevekst innenfor byggegrenser kan kreves fjernet eller skåret ned i den grad det blir funnet nødvendig av hensyn til ferdsel og veivedlikehold.

I risikovurderingen bør også lagring av snø tas med.

7 Handlingsplan

Handlingsplanen ble vedtatt xx.xx.xxxx, K-sak xx/xx.

Organisatoriske tiltak

Tiltak	Beskrivelse	Inkluderer	Ansvarlig
O - 1	Handlingsplanen rulleres en gang hvert år.	Kommunen, SvØ, Politiet	Tekniske tjenester
O - 2	Trafikksikkerhetsplanen rulleres en gang hver kommunestyreperiode.	Kommunen	Tekniske tjenester

Adferdrettede tiltak BARN 0-5 ÅR

Tiltak	Beskrivelse	Inkluderer	Ansvarlig	Ressurskrav
A - 1	Samtale om sikring av barn i bil før fødsel og ved ulike alderstrinn.	Kommunen	Helsestasjon	Gjennomføres i dag
A - 2	Barna i barnehagen skal på turer lærer opp i såkalte "der-og-da"-situasjoner i trafikken. Formål: Lære riktig adferd.	Kommunen	Barnehagen	Legges inn i undervisningen
A - 3	Reflekskampanje i barnehagen med foreldre	Kommunen	Barnehagen	Legges til foreldremøter
A - 4	Gå trening i trafikken, lære seg skoleveien.	Kommunen	Barnehagen/ helsestasjon	Legges inn i undervisningen

SKOLEBARN 6-13 ÅR

Tiltak	Beskrivelse	Inkluderer	Ansvarlig	Ressurskrav
A - 5	Gjennomføre "Aksjon skolestart"	Kommunen, Politiet, Statens vegvesen	Barneskolen	Gjennomføres i dag
A - 6	Informere om riktig og nødvendig bruk av refleks, hjelm og annet sikringsutstyr.	Kommunen	Skolen	Legges inn i undervisningen
A - 7	Foreldremøter benyttes til å informere foreldre om trafikksikkerhet og trafikkultur.	Kommunen	Skolen	Legges til klassemøter
A - 8	Informere om mulighet for skoleskyss også utover hva sentralt regelverk tilsier. Henvist til vedtak i kommunestyret 15.06.06	Kommunen	Skolen	Sendes ut før skolestart K-vedtaket koster ca kr.350.000,- pr år.
A - 9	Gjensidige Marker deler ut hjelmer til fjerdeklassingene	B. skolen	Gjensidige	Gave fra Gjensidige
A - 10	Trafikkopplæring ihht kunnskapsløftet	Kommunen	Skolen	Legges inn i undervisningen
A - 11	Utdeling og bruk av refleks/refleksvester		Skolen	Legges inn i undervisningen

UNGDOM 14-19 ÅR

Tiltak	Beskrivelse	Inkluderer	Ansvarlig	Ressurskrav
A - 12	Informere bruk av refleks.	FTU/Trygg Trafikk	U. skolen	Legges inn i undervisningen
A - 13	Oppfordre Bjørkelangen ungdomsskole til å gjennomføre trafikksikkerhets kampanje. For eksempel "Ikke tøft å være død"	Trygg Trafikk	Kommunen	Legges inn i undervisningen

VOKSNE

Tiltak	Beskrivelse	Inkluderer	Ansvarlig	Ressurskrav
A – 14	Trafikksikkerhet må innarbeides i kommunens HMS-plan	Kommunens ansatte	Rådmann	1 dagsverk + ansattes tid
A – 15	Radar- og bilbelte kontroller		Politiet	
A – 16	Ansatte i kommunal sektor skal rygge bilen på plass ved parkering	Kommunens ansatte	Rådmann	Legges inn i personalmøter

FYSSISKE TILTAK PÅ RIKS- OG FYLKESVEIER

Tiltak	Prosjekt	Total kostnad	Merknad	2013	2014	2015	2016
F – 1	Kantklipping må utføres min 2 ganger pr år. Dette for at siktførhold i avkjøringer og kryss langs fylkesveiene opprettholdes.	SvØ	Årlig	X	X	X	X
F – 2	Fv 126 endres til forkjørvei.	SvØ				X	
F – 3	Ombygging av FV 21 fra Leirvik til Engabakka	SvØ				X	
F – 4	FV.21.Gang- og sykkelvei fra Vestre Tømby til Eidet	SvØ				50.000,-	6 mill
F – 5	FV.21. Etablere busslomme ved Eidet	SvØ					300.000,-
F – 6	FV.21. Reasfaltering av fylkesveien gjennom bygda	SvØ				X	
F – 7	FV 21. Utbedring av telehiv	SvØ				X	
F – 8	FV 21. Senke hastigheten til 50 km/t fra Eidet til innkjøringen til Østkroken	SvØ			X		

FYSISKE TILTAK PÅ KOMMUNALE- OG PRIVATE VEIER

Tiltak	Prosjekt	Ansvarlig	Merknad	2013	2014	2015	2016
F - 9	Årlig siktrydding ved kommunale veier og plasser.	Kommunen v/teknisk		10.000,-	10.000,-	10.000,-	10.000,-
F - 10	Gatebelysning på kommunale byggefelt (iht vedtak K12/10)	Kommunen v/teknisk			500.000,-	500.000,-	500.000,-
F - 11	Skilting av fartsgrense på kommunale veier	Kommunen v/teknisk			15.000,-		
F - 12	Det skiltes og monteres bilsperre i gangveg mellom eldresenter og Steinbyfeltet	Kommunen v/teknisk		50.000,-			
F - 13	På syd/vestre hjørnet av kommunehus merkes et felt med parkering forbudt.	Kommunen v/teknisk		5000,-			
F - 14	Lagring av snø må utføres slik at dette ikke er til hinder for sikten i veikryss.	Kommunen v/teknisk					

Rømskog kommune

ROMSKOG KOMMUNE TEKNISK	
02 NOV. 2012	
J.nr.:	236/12
Ark nr	501

Rømskog 28.oktober 2012

HØRINGSSVAR VEDRØRENDE TRAFIKKSIKKERHETSPLAN 2012 – 2023 FOR RØMSKOG

Foreldreutvalget (FAU) ved Rømskog skole har mottatt og vurdert trafikksikkerhetsplanen for Rømskog kommune.

Våre innspill til planen:

- Ved snøfall blir skoleplass, parkering ved skolen og kommunehuset tidlig brøytet. Gangveiene i begge retninger, fra skolen blir derimot ikke brøytet samtidig. Dette medfører at noen skolebarn velger å gå i riksveien på vei til skolen, for å slippe å gå i snø. Disse situasjonene kan innebære en betydelig sikkerhetsrisiko. FAU ønsker at gangveiene blir brøytet hver morgen, før skolebarna er på vei til skolen.
- Gangvei til Skuråsfeltet benyttes ofte som bilvei. FAU ønsker at det gjøres tiltak som hindrer dette.
- Det parkeres biler på hjørne av kommunehuset, mot skolen, utenfor oppmerkede plasser. Dette medfører at sikten blir dårlig for barn som krysser til/fra gymsal. FAU ønsker at dette feltet blir markert/skravert eller lignende for å sørge for god nok sikt for barnas ferdsel.
- Trafikksikkerhetsplanen foreslår at det innføres aldersgrense fore sykling til skolen. Flere barn kan i dag trygt sykle til og fra skolen. Foreldrene må selv få bestemme og vurdere om og når deres barn er modne til å sykle til skolen. FAU stiller seg ikke bak forslaget om aldersgrense for sykling til skolen.

Utover dette stiller FAU ved Rømskog skole seg bak trafikksikkerhetsplanen og ønsker at de tiltak og forslag som denne i sin helhet legger opp til, for hele Rømskog, blir iverkast og fulgt opp-

Bjørnar Holmedal

Leder FAU Rømskog skole

RØMSKOG KOMMUNE TEKNISK	
25 OKT. 2012	
J.nr.:	225/12
Ark.nr.:	501

Rømskog kommune
Teknisk

1950 Rømskog

Vår ref: UD
Journalnr:
Arkiv: 501
Deres ref: KF
Dato: 24.10.2012

Høringsuttalelse, forslag til kommunedelplan, Trafikksikkerhetsplan 2012-2023

Barnetalspersonen i Rømskog ønsker å uttale seg om følgende i forslag til trafikksikkerhetsplan:

1. side 9:

"Sikring av barn i bil":

Dette står under punktet om barn 0-5 år, men jeg mener det er høyaktuelt også for barneskolealderen. Vi vet at foreldrene er sterke modeller for barna sine, og hvis de ikke selv bruker sikkerhetsutstyr er det vanskelig for barna å skjønne viktigheten. Riktig sikkerhetsutstyr er viktig også for barn over 5 år. Forslaget om foreldremøter i skole og barnehage med tema sikring i bil støttes. Dette kan gjøres felles, det er viktig å få inn en fra politiet og/eller for eksempel Trygg Trafikk. Forslaget om kontroller støttes også.

2. side 10 og 11:

"Refleks":

Refleksvett er viktig i ALLE aldersgrupper. Det finnes firmaer som gjennomfører profesjonelle og realistiske refleksdemonstrasjoner. Dette koster noen kroner, men jeg mener det vil være en god ide å leie inn et slikt firma for å ha en felles demonstrasjon for barn og foreldre i barnehage, skole og fritidsklubb. Foreldrerådene vil helt sikkert stille opp med hjelp til praktisk gjennomføring.

3. side 11:

"Ungdom (14-19 år)

Det er flott å prøve å påvirke Bjørkelangen skole til å kjøre kampanjen "Ikke tøft å være død". Kampanjen ville vel også passe godt på fritidsklubben, ev. andre arenaer der ungdom ferdes på fritiden?

1. side 13:

"Utbedring av trafikale forhold på skoletoppen"

Kommentar: I tillegg til at barn og elever krysser veien fra skole og til barnehage/SFO samt til garderobes og gymsal, krysses veien utallige ganger hver dag i forbindelse med lek i skogen og aking i akebakken. Dette er det viktig å ta på alvor. Det er ikke nok å sørge for tiltak enkelte ganger hver dag (barna blir for eksempel fulgt til og fra SFO), det er viktig å vite at dette pågår hele dagen. Barnetalspersonen støtter at det nedsettes en arbeidsgruppe for å se på forholdene.

For å redusere biltrafikken forbi skolen, må det være en ide å stoppe gjennomgangstrafikken fra Steinbyfeltet/Skuråsfeltet (som vel opprinnelig var en gangvei). Dette må kunne gjøres enkelt, som for eksempel med skilting og en grov kjetting over mesteparten av veien.

Parkeringen på skoletoppen bør også opp til vurdering. Parkeringsplassene "på hjørnet" ved kommunehuset bør sperres, eller de kan gjøres om til HC-plasser. HC-plasser er ikke så ofte i bruk. Slike enkle tiltak vil bidra til å øke oversiktligheten.

Med hilsen

RØMSKOG KOMMUNE

Unni Degnes
barnetalsperson

Rømskog kommune
Teknisk
1950 Rømskog

RØMSKOG KOMMUNE TEKNISK
18 OKT. 2012
J.nr.: 218/12
Ark.nr.: 501

Deres ref. KF

Vår ref.

Dato: 18.10.2012

Uttalelse fra Rømskog skole ang. "Forslag til kommunedelplan, Trafikksikkerhetsplan 2012-2023, høring".

Rømskog skole har på personalmøter 25.09., 5.10. og 16.10. gått gjennom forslaget og har følgende merknader:

1.

Side 10:

I 3. siste avsnitt bør ordlyden forbedres til "For å sikre god progresjon og tilnærming til ..."

2.

Side 11:

1. avsnitt rettes til: "1. klassinger får refleksvest av NAF Øvre Østfold"

3.

Side 10:

Nest siste avsnitt lyder "Skolen bør vurdere om det er kun barn over en viss alder som får lov til å sykle til skolen pga av de trafikale forhold."

Til dette er å si at elevene i alle år har fått sykle til skolen når foreldrene selv mener de er modne for å sykle til skolen. Ordensreglene som kommunestyret vedtok i juni 2012 sier at elevene skal bruke hjelm når de sykler til skolen, det sies ingenting om aldersgrense for å sykle til skolen.

Bosetningsmønsteret til elevene er ulikt, noen har skolevei mange kilometer langs fv. 21, andre har et par hundre meter langs gangvei. Å innføre en absolutt aldersgrense for sykling til skolen synes derfor urimelig.

Sett fra et folkehelseperspektiv bør en legge til rette for at flest mulig beveger seg til skolen, ikke sette begrensninger. Vegdirektør Terje Moe Gustavsen utfordret da også i september 2012 mange skolars regler om at barn ikke får sykle til skolen før de har nådd en viss alder og mente regelverket som gjelder på mange skoler i dag er for stramt og for lite fleksibelt.

I samtale med både FAU-leder og helsesøster fremkommer det at dagens ordning ved Rømskog skole om at foreldrene selv bestemmer når deres barn får sykle til skolen fungerer godt.

Rømskog skole vil derfor ikke ta initiativ til at det innføres aldersgrense for sykling til skolen, tvert i mot stimulere til at flest mulig går og sykler til skolen.

4.

På side 10 nevnes en del tiltak som er igangsatt, her kan også nevnes at alle elever ved skolestart får med seg et informasjonshefte hjem. Der står det blant annet at elever som skysses til skolen med bil settes av i busslomma, dette for å redusere antall biler inne på området i "rushtiden" ved skoledagens begynnelse. Andre tiltak som er igangsatt de senere årene er at busker utenfor biblioteket holdes nede for å bedre sikten, det er etablert sykkelparkering i stedet for bilparkering ved biblioteket for å bedre sikten, lærere rygger inn ved parkering, elever med morgen-SFO hentes og følges til skolen, det er inspiserende lærer ved bussen ute før skolestart og inspiserende lærer ute ved skoleslutt, samt at elevene skal bruke hjelm ved sykling.

5.

Forslag til tiltak for å redusere ulykkesrisikoen ved skolen.

a)

Jfr. kommunens nettside er det i dag kun brøyteberedskap for arealet ved kommunesenteret. Det er ønskelig at denne beredskapen utvides til også å gjelde gangveien. Denne brøytes ofte lenge etter at veien er brøytet, og for å forhindre at elevene som går/sykler til skolen i stedet velger å gå langs veien ønskes gangveien brøytet på et tidligst mulig tidspunkt om morgenen slik at elevene tar seg greit frem langs gangveien på vei til skolen.

b)

For å redusere biltrafikken forbi skolen ønsker vi at det sperres for gjennomgangstrafikk fra Steinbyfeltet/Skuråsfeltet via gangveien. Vi har forstått det slik at dette opprinnelig var en gangvei, men her kjører det biler stadig vekk. Gangveien bør skiltes med at det er gangvei, helst bør det også settes opp en bom. Hvis bom gjør det vanskelig for snøbrøyting om vinteren kan bommen stå fra påske til november, med skilting om at det er gangvei bør de fleste da få med seg at det faktisk ikke skal kjøres der fra november til påske heller.

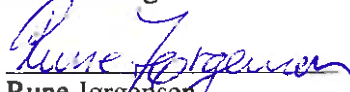
c)

For å bedre sikten ved kryssing mellom skolen og gymsal/sfo bør det ikke parkeres utenfor de oppmerkede feltene ved hjørnet på kommunestyresalen. Her parkeres ofte store biler som gjør sikten dårlig for elevene. Feltet bør skraveres, eventuelt skiltes med parkering forbudt.

d)

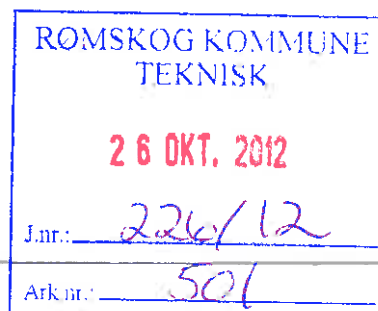
Ved parkering på skoletoppen bør det rygges når en parkerer, ikke foreta ryggingen når en skal hente bilen igjen. Når en kommer kjørende for å parkere har en god oversikt og ser godt hva som er rundt seg. Når en skal hente bilen går det nødvendigvis noe tid fra føreren ser hva som er rundt bilen til ryggingen foretas. Derfor bør en alltid rygge inn ved parkering. Alle kommunalt ansatte bør pålegges å rygge inn ved parkering, foreldre som henter/leverer barn i barnehage og sfo bør oppfordres til å gjøre det samme. Ved en del private bedrifter får en faktisk bot hvis en parkerer med fronten inn slik at rygging må foretas ved utkjøring.

Med vennlig hilsen

Rune Jørgensen
rektor ved Rømskog skole

Kjell Flenstad

Fra: Rita Tørnby på vegne av Rømskog kommune
Sendt: 26. oktober 2012 10:35
Til: Kjell Flenstad; Anne Kirsti Johnsen
Emne: VS: Høringsuttalelse til trafikksikkerhetsplan 2012-2023

Vennlig hilsen

Rita Tørnby
Rømskog kommune
Tlf. 98 26 76 50

Fra: Claudius Jørn [mailto:jorn.claudius@vegvesen.no]

Sendt: 25. oktober 2012 14:37

Til: Rømskog kommune

Kopi: ellena@ostfoldfk.no; Husvik Lars Helge; Vefferstad Margrete; Larsen Raymond Bredo; Bjerkan Odd-Ketil; Jansen Helge; Bechmann Elisabeth

Emne: Høringsuttalelse til trafikksikkerhetsplan 2012-2023

Hei

Statens vegvesen, fylkesavdeling Østfold har i samarbeid med Fylkestrafikksikkerhetsutvalget (FTU) i Østfold gjennomgått forslag til trafikksikkerhetsplan for Rømskog 2012-2023 og avgir følgende uttalelser:

Sammendrag/konklusjoner

1. Det er meget positivt at Rømskog kommune har valgt å lage en kommunal trafikksikkerhetsplan. Det bidrar til å synliggjøre behov og virkemidler for å nå framtidig mål, samt at det utløser muligheter for å få fylkeskommune tilskuddsmidler til gjennomføring av ulike tiltak. Det ser ut til at kommunen har lagt opp til en god prosess med tverrfaglighet som ivaretar barns- og unges interesser.
2. Fysiske tiltak på riks- og fylkesveger anses som ønsker og innspill til Statens vegvesen/Østfold fylkeskommune, og disse vil bli vurdert ved prioritering av tiltak.
3. Planen kan gjøres enda bedre og ved å være mer konkret i beskrivelsen av nå-situasjon (ulykkeskapittelet) - formulering av målbare mål for hva som skal oppnås – tiltak som skal gjennomføres.
4. Planen bør også si noe om hvem som skal lage/følge opp årlige programmer.

Kommentarer/innspill

Særutskrift av saksbehandlingen

I saksframstillingen under «4. Sakens fakta» står det: «Det er ingen lovhemmel eller prosedyre for hvordan kommunene skal drive sitt trafikksikkerhetsarbeid.» Det er ikke helt korrekt. Etter lovendring 12. august 2011 er det kommet et nytt 3. ledd i Vegtrafikkloven § 40 a som lyder: «Departementet kan i forskrift gi regler om at kommunen pålegges å utarbeide og gjennomføre ulike tiltak i tilknytning til skoleskyss.» Endringen innebærer at det i løpet av planperioden kan komme forskrifter som får betydning for planen.

Så til selve planen:

2.1 Vegtrafikkloven

I siste setning bør endringene som nevnt i VTL § 40 a tas med, og kommunen bør kanskje si noe om hvordan eventuelle nye forskrifter i tilknytning til skoleskyss vil bli ivaretatt i planen.

4.1 Trafikksituasjonen

ÅDT-målingene er utført og resultatene skal være sendt til kommunen. Hvis så ikke er tilfelle kan kommunen kontakte Tommy Opheim direkte på mobil 454 02 471 eller e-post tommy-opheim@vegvesen.no

4.2 Ulykkesituasjonen

Som følge av kommunens egen visjon og planens målsetting bør ulykkeskapittelet inneholde noe om sykkelulykker, fallulykker og hverdagsuhell. Jeg har i e-post av 5. juni kommentert hvor kommunen kan finne nødvendige opplysninger om dette.

5.2 Visjon

Det er meget bra at kommunen har formulert en egen visjon i tillegg til den nasjonale 0-visjonen. Som det uttrykkes i planen skal visjonen vise retningen i TS-arbeidet. Etter min mening gjenspeiles dette ikke godt nok i planens målformuleringer.

5.3 Mål

Etter min mening er det ikke godt nok samsvar mellom planens visjon og mål. Det gjelder spesielt strategien om ulykker og hverdagsuhell. Jeg antar at det vil bli tydeligere dersom dette beskrives bedre i ulykkeskapittelet. I tillegg er det en stor fordel å formulere målene slik at det er mulig å si noe om graden av måloppnåelse.

5.3.1: Hva med hverdagssuhell?

5.3.2: I en tidligere versjon av planen sto det «*Alle elever skal ha en trygg skolevei.*». Nå bruker kommunen begrepet *sikker skolevei*. Jeg har tidligere kommentert at kommunen må være bevisst på forskjellen mellom *trygghet* og *sikkerhet*, men det betyr ikke at trygghetsbegrepet skal unngås. Jeg mener at det bør stå «*Alle elever skal ha en trygg og sikker skolevei*», og at trygghet i denne sammenheng skapes ved å gi barna gode kunnskaper og ferdigheter.

5.3.3 Dette er ikke målbart, og målet er lite styrende for valg av aktiviteter/tiltak som skal føre til måloppnåelse.

6 Aktuelle tiltak

Bra med inndeling i hovedgrener. En liten presisering når det gjelder tilskuddsmuligheter:

Statens vegvesen har egne poster for trafikksikkerhetstiltak på riksveger. I tillegg forvalter Statens vegvesen fylkeskommunale midler for tiltak på fylkesveger. Kommunen kan komme med innspill/ønsker/behov for tiltak på riks- og fylkesveger. Alle slike innspill vurderes av Statens vegvesen i forhold til prioritering av tiltak.

Østfold fylkeskommune har tilskuddsordninger som forvaltes av Fylkestrafikksikkerhetsutvalget (FTU). Det omfatter:

- Skolevegtiltak, gjelder tiltak på kommunale veger for sikring av skoleveg eller andre veger hvor barn ferdes
- Lokale TS-tiltak, gjelder atferdsrettede tiltak for barnehager, skoler og lag og foreninger i privat- og offentlig regi
- Spesielle TS-tiltak, gjelder tiltak og prosjekter i samarbeid med FTU

6.2: I følge Kunnskapsløftet skal alle skoler lage lokale undervisningsplaner for hvordan kompetansemålene skal nås. Erfaringene er at svært få skoler har lagd slike undervisningsplaner, og at skolene derfor ikke er i stand til å bedømme i hvor stor grad kompetansemålene i trafikk blir nådd. Etter min mening bør dette innarbeides i TS-planen, og på den måten kan TS-planen bidra til større sammenheng mellom kommunens øvrige planer.

Skolebarn: Planen bør også inneholde «gå/sykle-til-skolen-tiltak» Det er tiltak som fremmer folkehelse, klima og miljø, og som vil få stort fokus i framtiden.

Refleksvester: Det er ikke Trygg Trafikk, men FTU som gir gratis refleksvester til alle førsteklassinger i Østfold. Disse blir delt ut i forbindelse med refleksdemonstrasjoner på skolene.

Trafikksikkerhet i HMS-arbeidet. «*Det kan være verdt ...*» er en svak formulering. Hvorfor ikke et konkret tiltak som for eksempel: «*Annet hvert år gjennomføres HMS-trafikksikkerhetskurs for alle ansatte i kommunen som bruker bil i arbeidstiden eller til/fra arbeid.*». Et slikt tiltak kan godt formuleres som et prøveprosjekt i samarbeid med FTU for å komme hverdagsulykkene til livs.

7. Handlingsplan

O-1/O2: Vår erfaring er at kommunen bør oppretter en gruppe eller et team som får i oppgave å følge opp og rapportere på hvordan tiltakene gjennomføres, samt gir innspill til rullering av programmene.

A-10: Dårlig beskrivelse av tiltaket. Se kommentarer til 6.2

A-11: Bør gjennomføres i forbindelse med refleksdemonstrasjon for førsteklassinger

A-12: Bør kombineres med utdeling av refleks og tiltak som øker bruken. Her kan FTU og Trygg Trafikk bidra

A-14: Se kommentarer over

A-16: Kan inngå som et ledd i et konkret opplegg under A-14

F-1: Dette er et generelt punkt. Menes vanlig vedlikehold og kantklipp, eller andre forbedringer fra dagens situasjon?

F-2: Statens vegvesen har i det siste sett på muligheten for å forkjørregulere flere veger i Østfold. Mange veier er vurdert, men Fv. 126 har ikke vært en av dem. Det er derfor lite sannsynlig at Fv. 126 vil bli forkjørregulert i løpet av denne perioden.

F-3: Dette er en veldig gammel plan. Dette er en fylkesveg, og dersom planen skal bli gjennomført må den fremmes på nytt i fylkeskommunen. Det er lite sannsynlig at denne planen vil få prioritet i fylkeskommunen.

F-4: Gang- og sykkelveg i Rømskog står ikke på handlingsprogrammet nå. det blir en vurdering når Statens vegvesen skal utarbeide handlingsprogrammet for 2014-2017 (-2023).

F-5: Må sees i sammenheng med F-4

F-6 / F-7: Reasfaltering og forbedringer ved telehiv er planlagt utført i 2013, men om dette blir gjennomført er avhengig av hvor mye midler som blir tildelt til slike tiltak.

F-8: Når det gjelder fartsgrenser må kommunen ta utgangspunkt i de generelle reglene gitt i vegtrafikkloven og trafikkreglene. Fartsgrense 50 km/t kan kun unntaksvis brukes utenfor tettbygd strøk etter særskilte kriterier. Som eksempel kan nevnes at spesielt stor trafikk, stor aktivitet av myke trafikanter og liten beskyttelse av disse kan være grunnlag for særskilt fartsgrense 50 km/t, mens vertikal- og horisontal kurvatur er ikke en del av kriteriene for fastsetting av fartsgrenser. Ut fra dette er vår vurdering at det ikke vil være riktig å bruke fartsgrense 50 km/t på denne strekningen.

Med hilsen

Jørn Claudius

Seksjon: Plan og trafikk Østfold

Postadresse: Statens vegvesen Region øst, Postboks 1010, 2605 LILLEHAMMER

Besøksadresse: Værftsgate 7, MOSS

Telefon: +47 69243736 Mobil: +47 91844960 e-post: jorn.claudius@vegvesen.no

www.vegvesen.no e-post: firmapost-osl@vegvesen.no

Tenk miljø - spar papir. Trenger du å skrive ut denne e-posten?

Vedlegg K sak 12/13

Roviltneimnda i region 4
Østfold, Akershus og Oslo

HØRING

Forvaltningsplan for store rovdyr

Gaupe knipset av viltkamera. Foto: John Odden (NINA)

Forord

Leder i rovviltnemnda

Innholdsfortegnelse

1. RAMMER FOR ROVVILTFORVALTNINGEN	4
Politisk behandling	4
Rovviltnemnda	4
Fylkesmannen	5
Andre aktører	6
Bestandsovervåking	6
Skadedokumentasjon	8
Generelt om fellingsregimene	9
Mål, føringer og regelverk	11
2. BEITEDYR OG UTFORDRINGER I REGIONEN	14
Beitedyr	14
Tap av beitedyr	15
Erstatning	16
3. ROVVILT OG UTFORDRINGER I REGIONEN	19
Målsetting	19
Bestandsnivå gaupe	19
Bestandsnivå ulv	19
Bestandsregistrering	20
Konsekvenser for utmarksnæring	20
Hjortevilt	21
Jakthunder	21
Befolkningen og frykt	22
4. AREALDIFFERENSIERING	23
Krav om arealdifferensiering	23
Forvaltningsområdene	23
Forvaltning i tilgrensende områder	26
5. STRATEGIER OG TILTAK	29
Strategier for felles forvaltning av ulv mellom reg. 4. og 5. (Hedmark)	29
Informasjon og kommunikasjon	31
Forebyggende tiltak	31
Konfliktdempende tiltak	37
Forvaltning av landbrukspolitiske virkemidler	38
Rovvilt som opptrer nær bebyggelse eller befolkning	38
Samarbeid med forvaltningsorganer og brukergrupper	39
6. KILDER	40

1. Rammer for rovviltforvaltningen

I dette kapittelet kan du lese om hvordan rovviltforvaltningen er organisert i Norge, og hvilke overordnede føringer og regelverk man må forholde seg til når man skal forvalte rovdyra.

Politisk behandling

Stortinget fastsatte gjennom behandling av St.meld. nr. 15 (2003-2004) om Rovvilt i norsk natur og Innst. S. nr. 174 (2003-2004), rammene for en ny rovviltpolitikk. Målet med den nye rovviltpolitikken var å sikre økt forutsigbarhet og gi økt lokal innflytelse i forvaltningen samtidig som overlevelsen til rovviltet ikke skal trues.

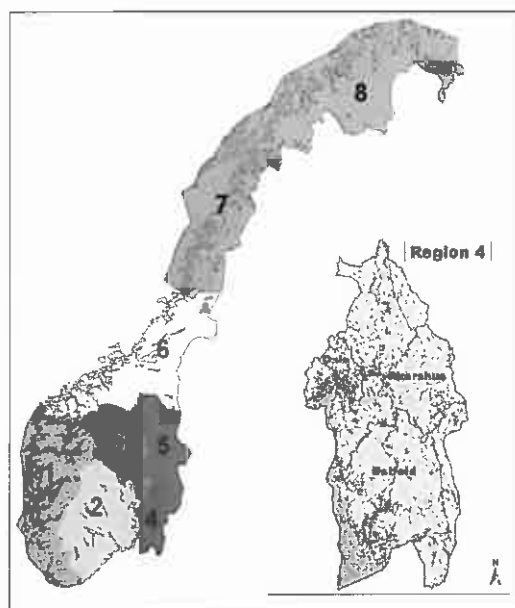
I representantforslag 163 S (2010 – 2011), eller bedre kjent som Rovviltforliket av 2011, viser forlikspartene til "den todelte målsettingen fra rovviltforliket i 2004, og at utfordringen ligger å ivareta begge deler uten at konflikten mellom dem blir større enn nødvendig". Videre pekes det på at "rovdyrforvaltningen må baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til alle de store rovviltartene i norsk natur må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet innenfor den todelte målsettingen".

Det understrekes også at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Dette skal skje blant annet ved at forvaltningskompetansen hos rovviltnemndene skal styrkes, og kapasiteten hos sekretariatene økes. Videre oppfordres kommunene til å ha kompetanse i rovdyrspørsmål, og beitenæring og lokalbefolkning for øvrig skal involveres mer aktivt i bestandsregistrering av rovvilt.

Rovviltnemnda

Det ble i 2004 opprettet 8 forvaltningsregioner med hver sine regionale rovviltnemnder

som har hovedansvar for forvaltningen av rovvilt innenfor sin region. Nemndene ble oppnevnt av Miljøverndepartementet blant representanter fra Fylkestinget og Sametinget. Alle medlemmene skal ha fast plass enten i Fylkesutvalget, Oslo Bystyre eller Sametinget. Oppnevningssperioden følger valgperioden for Fylkestinget, Oslo Bystyre og Sametinget.

Figur 1 Oversikt over forvaltningsregionene

For forvaltningsregion 4, som omfatter Østfold, Oslo og Akershus består rovviltnemnda av fem faste representanter, to fra Østfold, en fra Oslo og 2 fra Akershus med personlig vara-representant. Man kan lese om nemnda på [rovviltnemndas hjemmeside](#).

Rovviltnemnda har hovedansvaret for forvaltning av gaupe, jerv, bjørn og ulv innenfor sin forvaltningsregion, og skal gjennomføre vedtatt nasjonal rovviltpolitikk innenfor denne

regionen. Rovviltnemnda skal ha nær kontakt med berørte kommuner og organisasjoner.

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling dersom bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmål for regionen. Nemndas myndighet skal for ulv og bjørn baseres på de siste dokumenterte data (se [Rovdata](#)) om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriftens § 3 tredje ledd. Tilsvarende skal nemndas myndighet for gaupe og jerv baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt.

For ulv gjelder at nemnda ikke kan fatte vedtak dersom dette vil berøre familiegruppe eller revirmarkerende par der deler av reviret ligger i Sverige.

Rovviltnemndas hovedansvar er:

- Gi kvote for betinget skadefelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv (felles ansvar mellom region 4 og 5).
- Gi kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv (felles ansvar mellom region 4 og 5).
- Gi kvote for jakt på gaupe.
- Sette kriterier og prioriteringer for fordeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak.
- Utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt, hvor det skal etableres en geografisk differensiert forvaltning i regionen.

Rovviltnemndene har hovedansvaret for forvaltning av ulv innenfor forvaltningsregionene 4 og 5, og nemndene skal gjennomføre vedtatt nasjonal rovviltpolitikk innenfor denne regionen. Rovviltnemndene skal ha nær kontakt med berørte kommuner og organisasjoner.

Rovviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling og betinget

skadefelling når bestanden av ulv ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for ulv.

Fylkesmannen

Innenfor hver av de åtte forvaltningsregionene er det fra Direktoratet for Naturforvaltning plukket ut ett fylkesmannsembete som har ansvar som sekretariat for den enkelte rovviltnemnd. Sekretariatet skal drifte rovviltnemnda og ha en faglig rådgivingsfunksjon overfor denne. I forvaltningsregion 4 er det Fylkesmannen i Oslo og Akershus som har sekretariatsansvaret. Forvaltningen skal skje i tett samarbeid med øvrige fylkesmenn innen regionen, som for region 4 også omfatter Fylkesmannen i Østfold.

Det er Fylkesmannen innen det respektive fylket som har ansvar for å iverksette de vedtak som rovviltnemnda bestemmer. Eventuelt de vedtak Direktoratet for naturforvaltning fastsetter, dersom ikke nasjonalt fastsatte regionale bestandsmål for arten er oppfylt.

Fylkesmannens ansvar er:

- Iverksette betinget skadefelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv.
- Iverksette skadefelling av kongeørn.
- Iverksette vedtak om lisensjakt for gaupe, jerv, bjørn og ulv.
- Iverksette vedtak om kvotejakt på gaupe.
- Fordele midler etter søknad til forebyggende og konfliktdempende tiltak.
- Bistå rovviltnemnda i dens forvaltning.
- Ha et overordnet ansvar ved ettersøk etter såret og skadet rovvilt.
- Opplæring av kommunene og etablering av interkommunale/kommunale fellingslag.
- Ha ansvar for økonomisk kompensasjon.

Innenfor ulveforvaltningen er det felles forvaltning mellom rovviltregion 4. og 5. (Hedmark).

I forvaltningsregion 5 er Fylkesmannen i Hedmark sekretariat. I forvaltningsregion 4 er det Fylkesmannen i Oslo og Akershus som har sekretariatsansvaret. Forvaltningen skal skje i tett samarbeid med øvrige fylkesmenn innen regionen, som for region 4 også omfatter Fylkesmannen i Østfold.

Det er fylkesmannen innen det respektive fylket som har ansvar for å iverksette de vedtak som rovviltnemnda bestemmer, eventuelt de vedtak Direktoratet for naturforvaltning fastsetter, dersom ikke nasjonalt fastsatte regionale bestandsmål for arten er oppfylt.

Andre aktører

Direktoratet for Naturforvaltning er overordnet fagmyndighet i rovviltforvaltningen. Kan fatte vedtak om skadefelling, kvotejakt og lisensfelling av eget tiltak eller etter søknad, samt eventuelt uttak av resterende lisenskvote i dialog med rovviltnemndene. Gjelder hovedsakelig dersom bestandsmålet ikke er nådd i den enkelte region eller ved spesielle fellingsoppdrag som hiuttak, skadet bjørn m.v. Er ansvarlig for det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt.

Statens Naturoppsyn (SNO) er ansvarlig for skadedokumentasjon og praktisk gjennomføring av bestandsregistreringer. SNO har også funksjon knyttet til oppsyn og bekjempelse av faunakriminalitet, samt uttak av rovvilt i særskilte situasjoner, men fatter ikke forvaltningsvedtak.

Mattilsynet forvalter lovverket knyttet til dyrevelferd, dyrevern, husdyravl, matproduksjon og mattrygghet, og har ansvaret for å se til at forskriftene følges. Se eget avsnitt om dyrevelferd. Som forvalter av dyrevelferdsloven kan Mattilsynet pålegge dyreholder å gjennom-

føre tiltak for å redusere dyrelidelse, og i konkrete tapssituasjoner har Mattilsynet hjemmel til å fatte nødvendige vedtak. Dersom det er nødvendig med inngripende tiltak, for eksempel beiterestriksjoner, vil Mattilsynet eventuelt ha en tett dialog med Fylkesmannen før vedtak fattes.

Kommunene har ansvaret for etablering av lokale rovviltfellingslag. Skadefellingsforsøk kan gjennomføres av medlemmer av kommunale skadefellingslag, eller av brukeren som får fellingsstillatelsen. Kommunen har ansvaret for administrasjon av fellingsforsøkene i regi av lokale fellingslag, herunder godtgjøringsordningen av jegere i det kommunale skadefellingslaget som deltar i fellingsforsøk (Se Rovviltforskriften).

Fra og med 1. oktober 2010 har Rovdata overtatt ansvaret for formidling, drift og utvikling av det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt, samt for å gjøre resultatene offentlig tilgjengelige. På Rovdatas nettsted kan enkeltpersoner blant annet registrere egne observasjoner (sportegn) av store rovdyr.

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) koordinerer den norske delen av både Scandlynx (det skandinaviske gaupeforskningsprosjektet), og Skandulv (det skandinaviske ulveforskningsprosjektet). Flere forskningsinstitusjoner i både Norge og Sverige bidrar, blant annet Høgskolen i Hedmark, som har ansvaret for å spore ulveflokker, par og stedbundne, enslige individer i Norge.

Bestandsovervåking

Hvor store bestander vi har av rovdyr er et konstant tema for diskusjon, og ofte er oppfatningen hos lokalbefolkningen at det er flere rovdyr enn det forskning og forvaltning hevder. For å få en nasjonal bestandsovervåking som er enhetlig og lik mellom rovviltregionene

har Stortinget bestemt at det Nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. De regionale rovviltnemndene, sekretariatene og fylkesmenene må forholde seg til de data som det Nasjonale overvåkingsprogrammet leverer, dersom det er uenighet om hvor store rovviltbestander det er.

Rovdata ble etablert i oktober 2010 for å styrke arbeidet med å registrere og overvåke de fire store rovdyrene, samt kongeørn i Norge. De har av Direktoratet for naturforvaltning fått ansvar for det faglige innholdet og drift av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, og leverer overvåkingsdata og bestandstall på gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge til blant annet offentlige rovviltmyndigheter. Man kan legge inn egne observasjoner av rovvilt på [Rovdata](#).

Felles overvåkning Norge/Sverige

Direktoratet for naturforvaltning og Naturvårdsverket opprettet i mars 2012 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å foreslå samordnet overvåking av gaupe i Skandinavia. Forslagene er per 1.1.2013 fortsatt ikke implementert i forvaltningen, men Rovviltnemnda gjengir likevel arbeidsgruppens anbefalinger. Arbeidsgruppen mener at overvåkingen av gaupebestanden i Skandinavia også i framtiden skal konsentreres om å registrere familiegupper av gaupe. Gitt de kostnadmessige og resursmessige føringene i mandatet er dette den eneste mulige "enheten" av bestanden som er mulig å overvåke på årlig basis ut fra dagens kjente overvåkingsmetoder.

Det anbefales at grunnpilaren i framtidens skandinaviske overvåking av familiegupper skal være tilfeldig innmeldte observasjoner av familiegupper fra publikum, noe som også vil

bidra til å øke den lokale medvirkningen i overvåkingen av store rovdyr. I tillegg kan det i ulik grad være aktuelt med rettet søk etter familiegupper organisert av Länsstyrelsen eller regionalt ansvarlig i Statens naturoppsyn (SNO) i form av aktivt søk/snoking, områdeinventering, rullende områdeinventering, takseringslinjer og organisert søk med viltkamera.

Arbeidsgruppen anbefaler også at sporobservasjoner fortsatt skal være det viktigste datagrunnlaget for registrering av familiegupper, men at døde gaupeunger, foto og film, radiomerkede gauper og synsobservasjoner som fyller gitte kriterier også inkluderes i datagrunnlaget.

Overvåkingen skal resultere i bestandstall og bestandsoversikter på skandinavisk nivå, og disse resultatene skal rapporteres i en felles årlig rapport i samarbeid mellom de sentrale ansvarlige aktørene i landene (Kjørstad m. fl. 2012).

I tillegg til felles skandinaviske bestandstall er det også nødvendig med bestandstall på lands-, regions- og länsnivå. Som beskrevet i NINAs oppdragsmelding fra 2003 vil man ved fordeling av familiegupper mellom områder vil man komme bort i tilfeller der registreringer er gjort på begge sider av eller i nærheten av grensen mellom områder. I de tilfellene der registreringer av det som er tolket som samme familieguppe er gjort på begge sider av grensen fordeles en halv familieguppe til hvert av områdene. I de tilfellene der det er gjort en tellende familiegupperegistrering tett opp til grensen, men alle observasjonene er på samme side, legges det en sirkel rundt observasjonen. Arealet på denne sirkelen varierer med tettheten av byttedyr. Hvis 25 % eller mer av arealet av denne sirkelen er på motsatt side av grensen fordeles en halv familieguppe til hvert av områdene.

Skadedokumentasjon

Når det gjelder skadedokumentasjon, vil dette fremdeles skje i regi av Statens naturoppsyn (SNO). Ved funn av husdyr eller jakthund, gjerterhund eller lignende skal SNO undersøke dyret for å fastslå hva taps- eller skadeårsaken kan være. På Rovviltnemndas nettside finnes en informasjonsfolder om hvordan en bør opptre ved kadaverfunn.

Bestandsmål

Stortinget fastsatte nasjonale bestandsmål for årlig antall ynglinger av hver rovviltart for hele landet. Ved fastsettelsen av forvaltningsregioner og antall årlige ynglinger av hver rovviltart er det lagt vekt på å sikre sammenhengende rovviltbestander på tvers av regionsgrenser og landegrenser.

Nasjonale bestandsmål for de 5 rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn:

Rovviltart	Nasjonalt bestandsmål (antall årlige ynglinger)
Gaupe	65
Jerv	39
Bjørn	13
Ulv	3 (Innenfor forvaltningsområdet for ulv. Når deler av reviret ligger i Sverige skal familiegruppe av ulv ikke regnes med i målet på 3 årlige ynglinger)
Kongeørn	850 – 1200 hekkende par

Regionale bestandsmål for de fem store rovviltartene for region 4:

Rovviltart	Regionalt bestandsmål (antall årlige ynglinger)
Gaupe	6
Ulv	3 (Innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i samarbeid med region 5. Der deler av reviret ligger i

	Sverige skal familiegruppen ikke regnes med i målet på 3 årlige ynglinger).
Bjørn	Ingen fastsatte regionale mål
Jerv	Ingen fastsatte regionale mål
Kongeørn	Ingen spesifikke regionale mål (Kongeørnbestanden skal forvaltes slik at bestanden på 850 -1200 hekkende par opprettholdes)

For region 4 – Østfold, Akershus og Oslo er det fastsatt et regionalt bestandsmål på 6 årlige ynglinger av gaupe innenfor regionens grenser, samt 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i samarbeid med region 5 – Hedmark. Antall årlige gaupeynglinger fastsettes ut fra gjennomsnittet av de siste tre årenes antall ynglinger. Når det gjelder ulv er det de siste dokumenterte data om det siste årets ynglinger som gjelder.

Når det gjelder gaupe så presiseres det i Rovviltforliket av 16. juni 2011 at " rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antall ynglinger holdes så nært bestandsmålet som mulig."

Forvaltningsområde for ulv

Gjeldende forvaltningsområde for ynglende ulv ble fastsatt av Stortinget i 2004 (Innst. 5. 174 (2002-2004)). Området er avgrenset av fylkene Østfold, Oslo, Akershus med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva, Hedmark med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Åsnes, Våler, Elverum og Åmot.

Figur 2 Viser forvaltningsområde for ynglende ulv

Generelt om fellingsregimene

Skadefelling

Skadefelling er skademotivert felling av enkeltindivider av gaupe, jerv, bjørn eller ulv for å stanse eller forhindre skader på bufe eller tamrein med hjemmel i viltloven § 12. Skadefelling av kongeørn har hjemmel i viltloven § 14, og fellingsvedtak kan fattes i akutte tilfeller der det voldes vesentlig skade på bufe eller tamrein.

Føring for forvaltning av skadefelling:

- Behandling av skadefellingssøknader skal i tråd med signalene i Rovviltforliket av 16. juni 2011 behandles så raskt som praktisk mulig.
- Fylkesmannen skal sette en total ramme for godtgjørelse ved innvilgelse av skadefelling.
- Rovviltnemnda kan gi tilskudd til administrative kostnader forbundet med gjennomføringen av skadefellingstillatelsen til

kommunen. Tilskudd gis eventuelt etter nærmere spesifisert søknad om dette i forbindelse med søknad om skadefelling.

- Det skal prioriteres skulering av etablerte lokale fellingslag hvor det jevnlig tilbys kursing for å øke effektiviteten ved skadefelling av rovdyr ved akutte skadesituasjoner.
- Det skal i regionen jobbes for å øke kompetansen og effektiviteten til fellingslagene, og det er foreslått å etablere interkommunale fellingslag.

Lisensfelling

Lisensfelling er skademotivert felling av et bestemt antall individer av en art med hjemmel i viltlovens § 12, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet.

Føring for forvaltning av lisensfelling:

- Ved vedtak om lisensfelling skal det settes bestemmelser om fellingsområde, antall dyr som kan felles, eventuell fordeling på kjønn og alder og om bestemte typer dyr skal være unntatt, samt nærmere vilkår for gjennomføring av lisensfelling.
- Individer som utviser en uønsket atferd, som tilvenning (habituering) til mennesker eller forsering av rovdyrbeskyttende gjerder søkes tatt ut ved lisensfelling gjennom avgrensning av lisensområde og bestemmelser om type dyr bl.a. på kjønn og alder.
- Kompetansehevende tiltak for å øke effektiviteten ved lisensfelling skal prioriteres.

Kvotejakt på gaupe

Gaupe skiller seg ut blant de store rovdyrene ved at dette er en ordinær jaktbar art. Siden gaupe forekommer i begrenset bestand er det av sentrale viltmyndigheter bestemt at jakten på denne arten skal reguleres gjennom kvoter fastsatt av de regionale roviltnemndene.

Føring for forvaltning av kvotejakt:

- Regulering av uttak via kvotejakt skal basere seg på bruk av hunndyrkvote og anbefalinger til jegerne om ikke å jakte på familiegrupper.
- For å få en så effektiv gjennomføring av jakten som mulig, og for å kunne oppfylle målsettingene om en arealdifferensiert forvaltning, vil antall kvotejaktområder bli sterkt begrenset og i hovedsak knyttet opp til de fastsatte forvaltningsområdene.
- Ved fastsettelse av kvotejakt vil restkvote bli brukt i begrenset omfang, og da i hovedsak for å rette opp uheldige skjevheter i avskytingen mellom de ulike jaktregionene. Grunnlaget for dette er at fastsettelsen av kvote skal bygge på bestandsdata om hvor mange familiegrupper det er innenfor regionen rapportert inn i forkant av jakten fra det Nasjonale overvåkingsprogrammet. Disse bestandsdata kan ikke økes underveis i jakten.
- For å få det uttak av gaupe som forvaltningen ønsker kan tidsdifferensiert kvote brukes som virkemiddel. Det vil si at enkelte jaktområder får en øremerket del av kvoten for en gitt periode.
- For å få det uttak av gaupe som forvaltningen ønsker så kan hele regionen bli slått sammen til et jaktområde i deler eller hele jakttiden.

Det er fra 2012 etablert en ordning med SMS-varsling hvor forvaltningen kan sende ut informasjon om jakten til de som melder seg på ordningen. Dette for å nå ut med informasjon så raskt som mulig, og for å avlaste informasjonstelefonen om gaupejakten. Ordningen vil sannsynligvis redusere faren for overskyting.

Forvaltningen av fåtallige arter krever en høy grad av presisjon. Dette innebærer at opplysninger om kjønn, alder, vekt, reproduksjonsstatus, slektskapsforhold m.v. kan være avgjørende for videre forvaltningstiltak. Forvaltningen vil derfor nytte informasjon fra døde/felte dyr på best mulig måte. Erfaringsmessig er det viktig at informasjon om døde

dyr kommer raskt. Rovviltforskriften første ledd annet punktum regelfester derfor en plikt for den aktuelle jeger til å fremstille dyret for umiddelbar kontroll hos Statens naturoppsyn.

Nødverge

Siden ulven etablerte seg i vår region i 1996 så har mange titalls hunder blitt drept eller skadet av ulv innenfor regionen. Dette har vært svært konfliktdrivende, og det har lenge vært et krav fra store deler av jegerstanden om å få nødvergerett også for hund som blir angrepet av store rovdyr, og da spesielt ulv. Nødvergeretten ble behandlet i Rovviltforliket av 16. juni 2011, og det ble der bestemt at nødvergeretten skulle endres til også å omfatte hund. Bestemmelser om adgang til å avlive vilt i en nødvergesituasjon finnes i dag i naturmangfoldloven § 17.

§ 17 annet ledd lyder som følger: "*Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt under direkte angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.*"

I tillegg er nødvergebestemmelsen utvidet til også å omfatte rovdyr som befinner seg i rovdysikkert hegn, når avliving må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund.

Denne bestemmelsen er nedfelt i naturmangfoldslovens § 17a, og lyder: "*Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive rovdyr som befinner seg i rovdysikkert hegn når avliving må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Hegnet må tilfredsstillende kravene til rovdysikkert hegn fastsatt av myndigheten etter loven. Avliving og forsøk på avliving skal straks meldes til politiet. Kongen kan i forskrift fravike bestemmelsen i første ledd første punktum for spesielt truede arter*

eller spesielt truede bestander av enkelte arter”.

Lokal medvirkning

I Stortingsmeldingen om Rovvilt i norsk natur og påfølgende behandling i Stortinget ble viktigheten av lokal medvirkning og innflytelse i forhold til rovviltforvaltningen fremhevet. Dette er gjenspeilet i Forskrift om forvaltning av rovvilt, fastsatt ved kgl. res. 18.mars 2005. Der er det i §§ 1, 5 og 6 satt krav om at det skal være lokal medvirkning og kontakt med berørte kommuner og organisasjoner. Dette er ytterligere forsterket i rovviltforliket av 2011. Her fremkommer det at beitenæring og lokalbefolkning for øvrig involveres mer aktivt i bestandsregistrering av rovvilt. Samtidig oppfordres kommunene til å ha økt rovviltkompetanse, og til å etablere godt skolerte lokale fellingslag for å øke effektiviteten ved skadefelling.

Mål, føringer og regelverk

Ved behandling av St.meld.nr.15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur*, jfr. Innst. S. nr. 174 (2003-2004), fastsatte Stortinget rammene for rovviltpolitikken. Målet var å opprettholde den todelte målsettingen:

“Alle de store rovviltartene skal sikres overlevelse i norsk natur samtidig som det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Dette innebærer at det fortsatt skal være mulig med småfehold også i områder hvor det er rovdyr, og hvor det samtidig skal legges til rette for å redusere risikoen for rovviltangrep på husdyr og tamrein”.

Dette søkes løst gjennom en differensiert forvaltning og virkemiddelbruk, hvor hensynet til rovvilt og næringsvirksomhet i landbruket vektlegges ulik innenfor geografiske avgrensede områder. Det var videre et mål å gi større

forutsigbarhet og økt lokal innflytelse i forvaltningen. Rovviltpolitikken skal fremdeles bygge på Norges forpliktelser i henhold til internasjonale miljøkonvensjoner.

I rovviltforliket av 16. juni 2011 fastholdes det at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammene av bestemmelsene i naturmangfoldsloven og Stortingets behandling av denne, Bern-konvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette. Samtidig presiseres det at all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap, vektlegging av regional forvaltning, respekt for eiendomsrett og enkeltmenneskers og lokalsamfunnenes livskvalitet.

Rovviltforliket viser til at rovdyrforvaltningen må baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til alle de store rovdyrene må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet innefor den todelte målsettingen.

Dette ønskes løst blant annet gjennom en styrking av bestandsovervåking og registrering, økt forvaltningskompetanse hos rovvilt-nemndene, mer aktiv involvering av beitenæring og lokalbefolkning i bestandsregistrering, styrking av Rovdata og SNO, rask behandling av skadefellingssøknader, etablering av kommunale fellingslag med god kompetanse for å effektivisere skadefelling av rovdyr ved akutte skadesituasjoner, endring av nødvergebestemmelsene samt styrke informasjon knyttet til rovdyr.

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold, naturmangfoldloven, vedtatt 19. juni 2009, omfatter forvaltningen av all natur og alle sektorer som fatter beslutninger som har konsekvenser for naturen. Dette gjelder også for rovviltforvaltningen. Det er denne loven som setter føringen for det øvrige regelverket som

rovviltforvaltningen forvaltes etter, både viltloven og forskrift om forvaltning av rovvilt. Nedenfor prioriteres derfor en gjennomgang av hovedprinsippene i naturmangfoldloven. I § 5, som omtaler forvaltningsmål for arter, presiseres det at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengig av. Dette må ses i sammenheng med de vedtatte forvaltningsmål som er fremmet gjennom St. meld. nr. 15 (Rovvilt i norsk natur, 2003- 2004) og Rovviltforliket av 16. juni 2011. Her fastsettes det nasjonale og regionale bestandsmål for de store rovviltartene. Disse bestandsmålene legger føringer for den regionale forvaltningen av de store rovdyrene, og så lenge en ligger innenfor konkrete fastsatte bestandsmål, er det gitt at en regionalt oppfyller naturmangfoldloven § 5 sitt krav om ivaretagelse av artene og deres genetiske mangfold på lang sikt. En arealdifferensiert rovviltforvaltning vurderes også å være innefor de rammer § 5 setter i forhold til å "forekomme i levedyktige bestander i sine naturlig utbredelsesområder".

Paragraf 7 i naturmangfoldloven slår fast at lovens §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. I tråd med kravene i § 7 har rovviltnemnda lagt prinsippene i § 8 til 12 til grunn ved utarbeidelsen av denne forvaltningsplanen. Det er spesielt § 8,9,10 og 12 som er aktuelle.

§ 8 (*kunnskapsgrunnlaget*). Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på natur-

mangfoldet. Videre skal myndighetene legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. Rovviltnemnda har lagt til grunn tilgjengelig kunnskap om rovviltforekomst og bestandsstatus for rovvilt i rovviltregion 4. Dette er kunnskap hentet fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt og data presentert av Rovdata. I tillegg er kunnskap fra forskningsprosjekter, både Scandlynx og Skandulv, samt annen tilgjengelig kunnskap brukt. Erfaringene med hvordan forvaltningsplanen har fungert siden fastsettelsen i 2007 og frem til i dag er også innarbeidet i revideringen av forvaltningsplanen

§ 9 (*føre-var-prinsippet*). Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan få for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Selv om de store rovdyrene er en artsgruppe hvor det foreligger mye forskning og en omfattende bestandsovervåking, er det fremdeles områder hvor det er usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget. Dette vektlegger rovviltnemnda i sin utøvelse av rovviltforvaltningen.

§ 10 (*økosystemtilnærming og samlet belastning*). En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Når det gjelder den samlede belastningen for rovviltet i vår region, er kunnskapsgrunnlaget godt, men det er fremdeles en usikkerhet knyttet til omfanget av naturlig og menneskeskapt dødelighet. Variasjonen i påkjørsler av rovvilt varierer mye mellom år uten at årsaken til dette er kartlagt. Omfanget av illegal jakt i vår region er usikkert selv om undersøkelser viser at det spesielt for ulv utgjør en betydelig del av den totale dødeligheten i den skandinaviske bestanden. Samtidig er det på grunn av svært

varierende snøforhold knyttet usikkerhet til bestandsregistrering av rovvilt i vår region. Spesielt gjelder dette gaupe som oppholder seg i det mer kystnære og snøfattige kulturlandskapet. Overnevnte er problemstillinger som Rovviltnemnda har stort fokus på og forsøker å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag på.

§ 12 (*miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*). For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater. Den arealdifferensiering med tilhørende forvaltningsstrategier, blant annet innenfor felling av rovvilt som gjør skade, kvotejakt og bruk av forebyggende og konfliktdempende tiltaksmidler er gjort i samsvar med prinsippene i denne paragrafen.

Det er i denne sammenhengen viktig å minne om at regjeringens politikk når det gjelder de store rovdyrene bygger på rovviltforliket, jf. St.meld.nr. 15 (2003-2004), og at vedtak etter Naturmangfoldloven ikke medfører at prinsippene der må endres.

Dyrevelferdsloven

Fra og med 1. januar 2010 trådte den nye dyrevelferdsloven i kraft. Der er det lovfestet at dyr har egenverdi. Ot.prp. nr.15 Om lov om dyrevelferd tydeliggjør dyreholders plikt til å beskytte dyr mot rovvilt og det slås fast at det er store utfordringer knyttet til utmarksbeite

av rein/husdyr og fredet rovvilt. De dyrevelferdsmessige utfordringene i forbindelse med rovviltforvaltningen omtales i Stortingsmelding nr. 12 (2002- 2003) *Om dyrehold og dyrevelferd*, og i forarbeidene til ny lov om dyrevelferd. Bakgrunnen er økningen i tapet av sau og tamrein på beite de siste ti årene. Det dyrevelferdsmessige problemet utgjøres av de store lidelsene som følger av skader, sykdom eller rovdyrangrep.

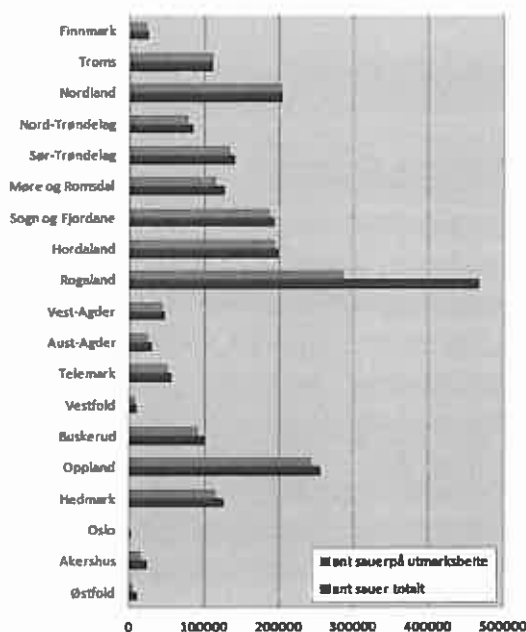
Lov om dyrevelferd med tilhørende forskrifter pålegger dyreholder en plikt til å sørge for at dyrene får godt tilsyn og stell samtidig som det gis nødvendig beskyttelse mot skade, sykdom, parasitter, rovvilt og andre farer. Reetablering av rovviltbestandene gjør at utfordringen med å beskytte dyr mot farer i forbindelse med beitedrift øker i mange områder. Beitedyr skal beskyttes mot rovvilt når det er nødvendig og mulig. De politiske føringene for forvaltningen av rovvilt og beitedyr tilsier at forvaltningen skal gjennomføres på en slik måte at tapene av beitedyr reduseres mest mulig gjennom forebyggende tiltak, omstilling og bestandsregulering, jf rovviltforliket. Økt satsing på forebyggende og konfliktdempende tiltak omfatter også tyngre tiltak som inngjerding av beiteområder og omstilling til annen drift i de områder der det er størst konflikter mellom rovvilt og beitedyr. Det legges stor vekt på å ha god samhandling mellom rovviltforvaltningen, Mattilsynet og beitebruksnæringen.

2. Beitedyr og utfordringer i regionen

I dette kapittelet kan du lese om beitedyr i regionen, skadehistorikk, utfordringer og dyrevelferd.

Beitedyr

Sauetallet i regionen er lavt sammenlignet med andre fylker og regioner i Norge. Totalt for landet ble det i 2011 registrert litt over 2, 2 millioner sau (tall fra søknad om produksjonstilskudd).

Figur 3 Antall søyer og lam fordelt på fylke pr 31.7.11

I region 4 er det til sammen registrert omkring 33 000 søyer og lam fordelt på 391 bruk. Dette utgjør i middel 85 dyr per besetning i beitesesongen. Sauetallet i Akershus er dobbelt så høyt som i Østfold.

Det er store forskjeller på fylkene i beitepraksis både innad i Akershus og mellom Akershus og Østfold. I Akershus foregår fortsatt tradisjonell utmarksbeiting nord- og nordvest i regionen. Østfold har ikke lenger tradisjonell utmarksbeiting. Sauen går på mindre, inngjerdede innmarks- og utmarksarealer. I tillegg har

Østfold har ca 1400 sau på holmebeite, og fylket ligger i sin helhet innenfor ulvesonen.

Fylke/region	Ant. bruk med sau	Ant. sau (søyer og lam)	Ant. sau på tradisjonelt utmarksbeite
Østfold	140	11 719	0
Oslo	7	230	0
Akershus	230	22 000	14 000
Region 4	391	33 230	14 000

Tabell 1 Viser antall søyer og lam fordelt på fylke per 31.7.2011

Med unntak av utmarksbeitene i Øst- og Vestmarka (Asker og Bærum + Enebakk) sammenfaller grensen for ulvesonen i Akershus med skille mellom innmarks- og utmarksbeitene. På utmarksbeite slippes årlig omkring 14 000 sau og lam som utgjør i underkant av 65 % av sauetallet i fylket.

Bakgrunnen for dette har med beitetradisjoner og naturgitte forhold å gjøre. Det har lenge foregått en aktiv utnyttelse av beiteresursene i de større sammenhengende skogsområdene nord- og nordvest i Akershus og over fylkesgrensene til Hedmark, Oppland og Buskerud. Dette er verdifulle beiteområder med stor betydning for beitebruksinteressene i fylket og naboregionene. Dyreeierne har gjennom lang tids bruk opparbeidet beiterett i disse utmarksområdene.

De fleste dyreeiere i landet som slipper storfe og sau i utmark har fra 1970 organisert seg i egne beitelag med ulik størrelse og områdebruk. Hensikten er å legge til rette for mer rasjonell utnyttelse av utmarksbeite, samt å redusere tap av dyr på beite til et minimum. Gjennom dokumentert statistikk fra denne ordningen (organisert beitebruk/OBB), er det

derfor mulig å følge utviklingen for antall beitedyr sluppet og tapt på utmarksbeite.

I Akershus er det registrert 10 beitelag, inkludert Vestmarka beitedriftslag som har beitebrukere fra både Buskerud og Akershus. De andre er fra Eidsvoll (3), Nannestad (2), Hurdal (1), Gjerdrum (1), Enebakk (1) og Fet (1). I Østfold er det registrert ett beitelag, i Hvaler kommune.

Felles for alle beitelagene i Akershus, unntatt beitelaget i Enebakk, er at sauene beiter over fylkesgrensene og blander seg med sau fra Hedmark, Oppland og Buskerud.

Siden 2000-tallet har sauetallet på utmarksbeite holdt seg stabilt på omkring 14 000 dyr.

Eidsvoll er den største beitekommunen med over 6 000 sau på utmarksbeite.

Tap av beitedyr

Av de rundt 2,2 millioner sau som hvert år blir sluppet på utmarksbeite i landet går rundt 130 000 dyr tapt. Gjennomsnittstapet for søyer og lam er rundt 6,5 %. De fleste av sauene som slippes på utmarksbeite på landsbasis dør eller blir borte av andre årsaker enn rovdyr. Det blir innvilget rovdyrerstatning for rundt 30 000 sau hvert år. Dette er 1,5 % av alle sauene som blir sluppet ut på beite.

De fleste beite- og sankelagene i landet ble etablert på 1970-tallet. Gjennom bedre organisering, økt tilsyn og ulike tapsforebyggende tiltak, ble tapene på utmarksbeite holdt på et forholdsvis lavt nivå. Etter den tid er tapene

bortimot fordoblet, noe som i hovedsak skyldes en vesentlig økning i rovviltbestandene og medfølgende skader på beitedyra.

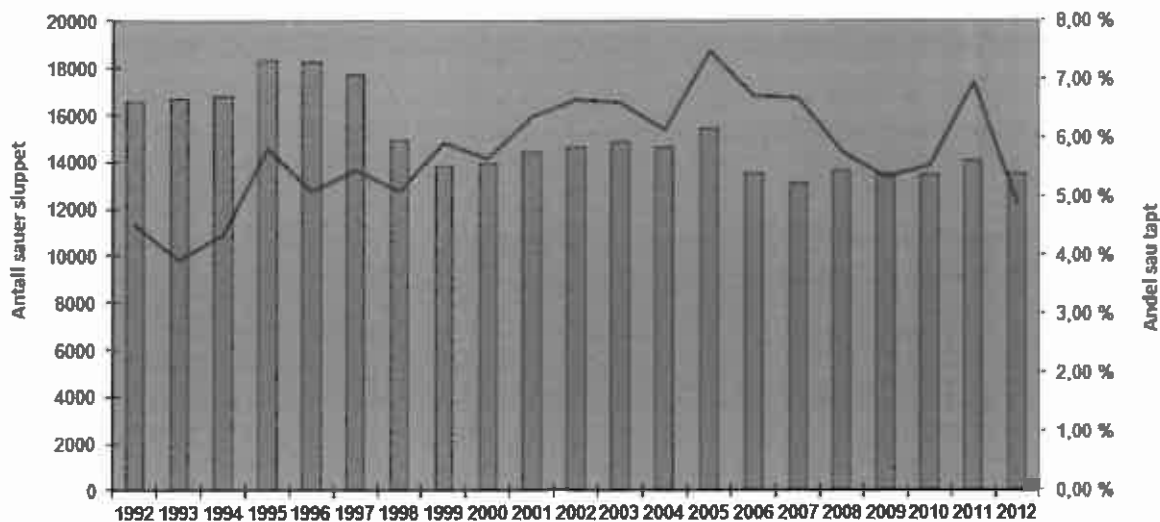
Normaltapet er tapet av husdyr som erfaringsmessig inntreffer i en besetning på utmarksbeite uten forekomst av rovvilt. Dette kan være sykdom, parasitter, skader og tap til andre dyr (hund og rev). I Akershus er normaltapet for sau på skogsbeite 1 og 3 prosent for hhv. søyer og lam i Øst- og Vestmarka og 2 og 4,5 prosent i resten av fylket. Normaltapet er regnet ut fra data fra organisert beitebruk fra perioden før 1990 da det var lite rovvilt i regionen.

Av rovviltartene regnes gaupe som den klart største skadegjøreren i regionen, men ulv har de siste årene tidvis gjort store skader. I 2011 ble for første gang ulv den største skadegjøreren på utmarksbeite i Akershus.

I Akershus har skadeomfanget vært størst i Eidsvoll kommune, men også Nes, Hurdal, Nannestad, Enebakk, Aurskog-Høland, Ås, Fet, Asker og Bærum har vært berørt. Enkelte år har tapene vært svært høye i Østmarka i Enebakk og Vestmarka i Asker og Bærum. I 2000 kom ulven for første gang inn som skadegjører i Aurskog-Høland og bidro til spredning av skadebildet i fylket. Det er registrert tap av beitedyr hvor bjørn og kongeørn er påvist eller mistenkt som skadegjører, men omfanget har til nå vært begrenset. Det er ikke registrert jerveskader i fylket.

Det er en tydelig nedgang i antall tapte dyr i Akershus fra 2011 til 2012 (se figur 5).

Oslo har kun hatt sporadiske tap til gaupe.

Figur 4 Viser totalt antall sau sluppet og totalt antall sau tapt på utmarksbeite uansett årsak i Akershus i årene 1992-2012. Innmarksbeiting i regionen er ikke inkludert.

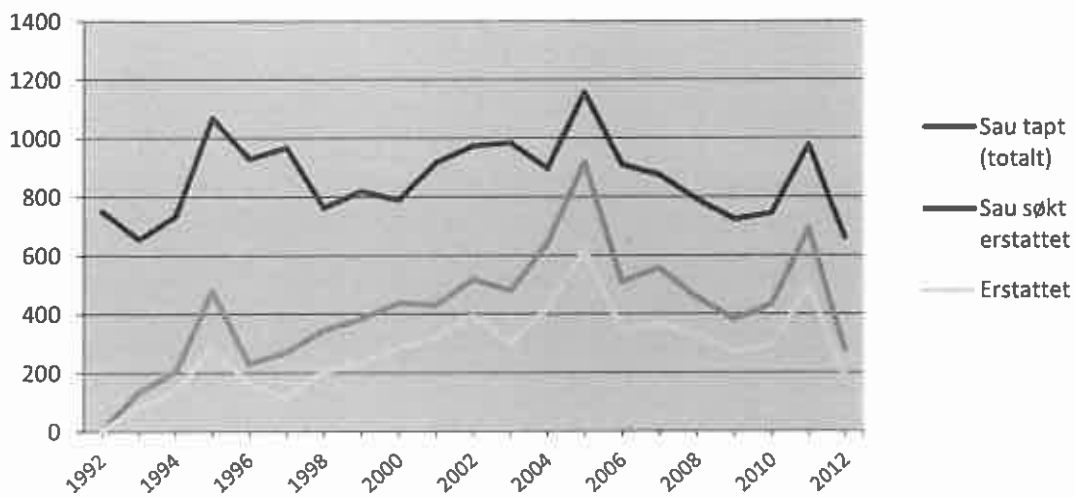
Østfold har til tider hatt store tap av beitedyr til ulv. I 1997 var første tilfelle av registrerte ulveskader på husdyr i Østfold i nyere tid. Skadene skjedde da innenfor reviret til den etablerte Halden-Ed-flokken. Siden har fylket nesten årlig hatt skader, knyttet både til enslige individer og etablerte flokker. Særlig har skadene vært store innenfor det tidligere Mossereviret. I 2002 ble hele 158 sau tatt av ulv fordelt på 15 tilfeller spredt over hele reviret. Østfold har også hatt tap av beitedyr til gaupe i kommunene Spydeberg, Hobøl, Marker, Trøgstad og særlig i de østre deler av Aremark kommune har det vært registrert betydelige tap av sau i flere år. Bjørn, jerv og kongeørn har ikke vært påvist eller mistenkt som skadegjørere på husdyr i Østfold.

Erstatning

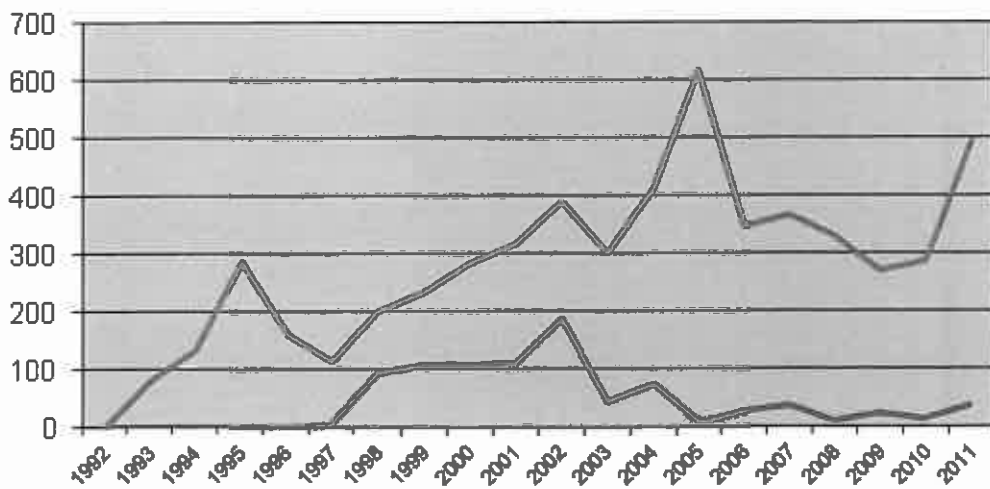
Dyreiere har en lovfestet rett til full erstatning i de tilfeller der rovdyr kan dokumenteres som

skadegjørere. Kadaverundersøkelser med dokumenterte eller antatte årsaker kvalifiserer til full erstatning etter søknad fra dyreeier. Søknad kan fremmes på Direktoratet for naturforvaltning sine [nettsider](#) med søknadsfrist 1. november. I tilfeller hvor det ikke er funnet kadaver eller det ikke er mulig å fastslå skadeårsak, kan det utbetales erstatning etter en skjønnsvurdering. I en slik vurdering inngår en rekke faktorer som blant annet kunnskap om den enkelte besetning, om beiteområdet, om rovviltforekomst i området og tidligere tap for området og tilgrensende områder.

I 2010 ble det nedsatt et nasjonalt utvalg for å evaluere erstatningsordningen. En av hovedkonklusjonene i [rapporten](#) er å beholde dagens ordning med en del justeringer.

Figur 5 Oversikt over sau tapt, søkt erstattet og erstattet i Akershus i perioden 1992-2012

Figur 6 Viser antall sau erstattet i Akershus (blå linje) og Østfold (rød linje) i perioden 1992-2011

Utfordringer

Nærheten til Norges mest befolkningstette områder utøver et stort press på utmarksarealene med henhold til utbygging, jakt og friluftsinnteresser og kan lett føre til interessekonflikter.

Gaue har tradisjonelt vært den rovviltarten som har stått for de største skadene på sau i regionen. Ut fra bestandsstørrelse og utbredelse vil også i fremtiden gaue være en betydelig skadevolder i årene fremover. Dyreeiere har gjennom lang tids bruk opparbeidet hevd og dermed beiterettigheter til sine utmarksarealer. I disse områdene vil det også i fremtiden i større eller mindre grad være overlapp mellom gaupas utbredelse og områdene hvor utmarksbeite praktiseres. All erfaring tilsier at dette vil medføre tap av beitedyr.

I takt med en økende skandinavisk ulvebestand så har antall angrep av ulv også økt i vår region. Innenfor områder hvor det har vært eller er fast forekomst av ulv i region 4, er det lite eller ingen sau på utmarksbeite. Innmarksbeitene innenfor disse områdene er i stor grad sikret med rovviltavvisende gjerder. Dette gir lite skader i disse områdene. Utenfor

etablerte ulveområder derimot så ser en at skadene fra ulv i enkelte beitesesonger har vært både gjentakende og omfattende. Dette er en trend en må forvente vil fortsette dersom ulvebestanden i Skandinavia fortsetter å ha den størrelsen den har i dag eller øker.

Beitenæringen nord- og nordvest i regionen er derfor svært sårbar overfor ytterligere press fra rovdyr, og for store konflikter kan fort føre til opphør og nedleggelse av beitedriften i disse områdene. Streifende ulv og bjørn opptrer uforutsigbart og ofte langt fra etablerte revir. Disse kan forårsake store tap i viktige beiteområder for beitedyr. På grunn av vandringsskapasiteten vil det være umulig å forutsi hvor streifdyr av ulv og bjørn kan dukke opp i løpet av beitesesongen, noe som gjør effektiv skadeforebygging til en utfordring. Dette stiller store krav til at forvaltning og næring har en effektiv beredskap som gjør at en kan iverksette tiltak raskt ved større akutte rovviltskader.

3. Rovvilt og utfordringer i regionen

I dette kapittelet kan du lese om forekomst av rovvilt i regionen, konsekvensene dette får for utmarksnæringen, hjortevilt, jakthunder og frykt i befolkningen.

Målsetting

I tråd med nasjonale målsettinger har rovvilt-nemnda i region 4 fastsatt en regional målsetting de ønsker skal gjelde for sin region:

”Rovviltnemnda i region 4 ønsker å forvalte rovviltet i regionen slik at konfliktene mellom rovvilt og husdyr, mellom rovvilt og befolkning og mellom rovvilt og utmarksnæringen blir lavest mulig. Målsettingen søkes løst gjennom en aktiv forvaltning med stor grad av tilgjengelighet og forutsigbarhet, lokal medvirkning og tett dialog med berørte parter”.

Bestandsnivå gaupe

Bestanden av gaupe har variert rundt bestandsmålet på 6 familiegrupper. Man regner i underkant av 6 individer per familiegruppe, noe som gir en bestand på rundt 30-40 individer.

Det presiseres i Rovviltforliket av 16. juni 2011 at ”rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antall ynglinger holdes så nært bestandsmålet som mulig.”

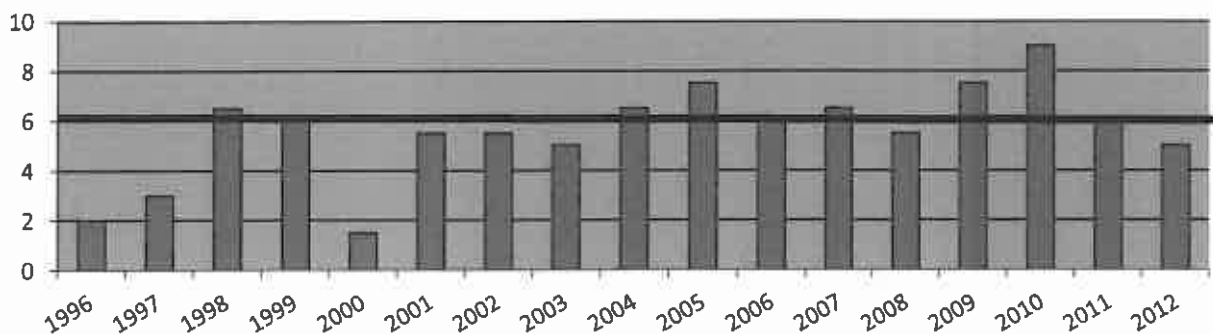
Bestandsnivå ulv

Vinteren 2011-2012 ble det registrert 28 til 32 ulver som kun hadde tilhold i Norge, mot 32 til 34 vinteren før. Region 4 har felles mål med region 5 (Hedmark) om 3 årlige familiegrupper av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv. I 2011 ble det født valpekull i tre helnorske revir, samt tre kull i grenserevir og 22-25 kull i helsvenske revir. Dermed ble Stortingets bestandsmål om tre årlige ulvekull i helnorske revir innenfor forvaltningsområdet for ulv nådd for andre året på rad.

Bjørn, jerv og kongeørn

Den opprinnelige norske bestanden av bjørn ble utryddet på 1900-tallet på grunn av omfattende jakt over lengre tid, og individene som i dag er innenfor Norges grenser stammer fra Sverige, Finland og Russland. Bjørn kommer år om annet innom, men spesielt i de nordlige deler av regionen. Arten har status som sterkt truet på Norsk Rødliste for arter 2010.

Antall familiegrupper med gaupe i region 4

Figur 7. Antall familiegrupper av gaupe og bestandsmålet vist som sort linje.

Jerven er det største mårdyret i Norge og vi finner den først og fremst i fjellområdene langs grensen mot Sverige og Finland, fra Hedmark og nordover. Den lever også i sentrale fjellstrøk i Sør-Norge, konsentrert rundt Snøhetta på Dovrefjell. Jerv har vært registrert nord i regionen, men dette er svært sjelden. Jerven har status som sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2010.

Kongeørn er den nest største rovfuglen vi har i Norge. Bare havørna er større. Den lever i par som har faste territorier og arten er utbredt over store deler av landet. Unntaket er i den sørøstlige delen av landet, hvor den bare opptrer sporadisk. Den norske bestanden (bestandsmålet er rundt 850-1200 hekkende par) er regnet som livskraftig, og arten står derfor ikke oppført i Norsk rødliste 2010.

Det er ikke fastsatt regionale bestandsmål for bjørn og jerv i region 4.

Bestandsregistrering

Oslo og Akershus inngår i et overvåkingsprosjekt hvor det er fastsatt et nettverk av 3 km lange indeklinjer hvor det blir registret gaupepor på sporsnø. Metoden gjør det mulig å overvåke utviklingen i bestanden over tid gjennom endringer i sporkryssingsfrekvens.

I Østfold har man gjennomført organiserte sporinger over hele fylket når snøforholdene har gjort dette mulig. Det er en målsetning at denne praksisen blir videreført.

Det nasjonale overvåkingsprogrammet baserer seg i stor grad på innmeldte spor- og rovviltobservasjoner. Lokal deltakelse og forankring er derfor helt avgjørende for at en skal ha gode bestandsoversikter. Utfordringen for forvaltningen er å følge opp innrapporteringer på en grundig og troverdig måte, og sørge for å spre bestandsinformasjon og informasjon

om rovdyrenes biologi og atferd på en målrettet og tilpasset måte til de målgrupper en ønsker å treffe.

Bestandsregistrering av ulv og spesielt gaupe er utfordrende i rovviltregion 4 på grunn av svært vekslende snøforhold. Enkelte år og i enkelte områder er det så lite snø at tradisjonelle bestandsregistreringsmetoder med sporing av familiegrupper på snø ikke lar seg gjennomføre. Rovviltnemnda i region 4 har derfor siden 2010 gitt betydelig økonomisk støtte til et prosjekt i regi av Norsk institutt for naturforskning, som går ut på oppsetting av såkalte kamerafeller for å forsøke å styrke bestandsregistreringen av gaupe. I sentrale deler av Akershus og Østfold er det derfor satt opp et betydelig antall med kameraer ved kjente gaupetråkk. Ved å ta bilder av passerende gauper og sammenligne flekkmønsteret og fargetegninger så kan forskjellige individer skilles fra hverandre. Sammenliknet med annen registreringsmetode og bestandskunnskap tyder foreløpige resultater på at dette kan gi en god bestandsregistrering i områder med varierende eller manglende sporingsforhold på snø.

Konsekvenser for utmarksnæring

Det er en økende bekymring blant mange grunneiere, jaktrettshavere og jegere at store rovdyr påvirker utmarksnæringen negativt. Ved etablering av store rovdyr i et område vil en andel av hjorteviltet bli gjenstand for predasjon, samtidig som interessen for småviltjakt med hund ofte reduseres. Særlig gjelder dette i områder med ulv. Dette kan i sin tur gi seg utslag i reduserte inntekter for jaktrettshavere og jaktbasert utmarksnæring, samt reduserte jaktmuligheter for jegerne. For annen opplevelsesbasert turisme er bildet mer tvetydig og enkelte aktører forventer en økt etterspørsel som følge av etablering av rovvilt.

Hjortevilt

Konflikten ved økende rovdyrbestander i forhold til hjortevilt er først og fremst knyttet til at predasjon kan redusere jaktavkastningen, enten ved at den reduserer den høstbare tilveksten eller at den vanskeliggjør jaktutøvelsen.

Effekten av rovvilt på hjorteviltet vil være avhengig av tetthet av rovvilt og tetthet og tilvekst av hjortevilt. Størst vil effekten være i områder med et høyt antall rovdyr og lav tetthet og tilvekst i hjorteviltbestanden. Spesielt høyt predasjonstrykk forventes og observeres innenfor ulverevir. Her kan en stor andel av tilveksten av elg tas av ulv, spesielt i områder med lav elgtetthet.

I områder med både gaupe og ulv kan den samlede predasjonen ha en klart begrensende effekt på rådyrstammen. I innlandsstrøk hvor tettheten og tilveksten av rådyr er lav, kan predasjon fra gaupe og rev alene begrense rådyrbestanden og føre til at det blir lite rådyr igjen å høste for jegeren.

Med i vurderingen av store rovdyrs betydning i forhold til hjorteviltet må vi også ta det faktum at bestanden av elg har økt veldig frem mot slutten av 90-tallet. I Norge i dag er både tettheten og tilveksten av hjortevilt historisk høy, mens tettheten av store rovdyr er lav. For landet sett under ett fører dette til at kun et lite antall hjortevilt av den årlige tilveksten tas av rovdyr (ca 5 %). De resterende, som ikke avgår av andre naturlige årsaker, dør som følge av jakt (90 %) eller trafikkulykker (ca 5 %). Det vil imidlertid kunne være store regionale og lokale forskjeller i denne sammenheng.

I mange områder er elgbestanden større enn det beitegrunnet er, og predasjon fra store rovdyr er således ikke utelukkende negativt i forhold til å skape en sunnere elgbestand, som er mer i samsvar med tilgjengelig beite. Når

det gjelder rådyr har også denne bestanden hatt en kraftig vekst frem mot begynnelsen av 90-tallet. Siden har det vært en markert nedgang, og bestandsnivået i 2005 lå omtrent ved det som var bestandsnivå mot slutten av 80-tallet. Denne nedgangen får ofte rovviltet skylden for alene, men flere forhold som snørike vintre og stor predasjon fra rev har like stor eller større betydning for rådyrbestanden.

Jakthunder

I Norge har mange hunder blitt skadd eller drept av ulv siden 1995. De fleste hundene er tapt i områder der ulv hevder revir. Det er hovedsaklig losende hunder som elghunder og harehunder som er dokumentert tatt av ulv.

Bruk av løshund under jakt er en tradisjon i Oslo, Akershus og Østfold, og ved det økte omfanget av skadde og drepte jakthunder i ulverevir, kan dette innebære en begrensnings i jaktmulighetene. De videre effektene av dette kan være mindre interesse for kjøp av jaktkort og leie av jaktterreng med påfølgende tapte inntekter for jaktrettshaver. I tillegg til tapet av jaktinntekter og jaktmuligheter kan følelsene i forbindelse med tapet av en jakthund være sterke. Hunden kan være en verdifull jakthund, samtidig som den er et kjært familiemedlem.

Sommeren 2012 vedtok Miljøverndepartementet, i tråd med Rovviltforlikets bestemmelser, nødverge for hund som blir angrepet av rovdyr. Hundefeier har nå anledning til å avlive rovdyr som går til direkte angrep på hund.

År	Østfold	Akershus	Totalt antall i region 4
1998	1	1	2
1999	1	4	5
2000	3	4	7

2001	6	1	7
2002	2	1	3
2003	1	0	1
2004	1	5	6
2005	2	0	2
2006	1	0	1
2007	0	0	0
2008	3	0	3
2009	4	0	4
2010	5	1	6
2011	0	1	1
2012	0	1	1
Totalt	30	19	49

Tabell 2 Antall jakthunder dokumentert drept av ulv fordelt på fylke og år i region 4

Befolkningen og frykt

Tilstedeværelse av store rovdyr vil påvirke folk på forskjellige måter. Noen vil se på rovdyr som et positivt element i naturen, mens andre reagerer med frykt. Dette vil kunne påvirke folks bruk av naturen. Tilstedeværelse av store rovdyr vil kunne få en del mennesker til å slutte å bruke marka som friluftsområde og skape generell angst mot å la barna ferdes fritt ute i områder hvor rovvilt holder til. Konfliktene som har fulgt nyetableringen og veksten i rovviltbestandene har vært preget av at de ulike partene mangler forståelse for hverandres ståsted. I tillegg har mangel på et felles kunn-

skapsgrunnlag når det gjelder størrelsen av rovviltbestandene, skadeomfang og hva som er en levedyktig bestand skapt gjensidig mistillit og lite forståelse for den andre partens synspunkter.

Det er nærliggende å tro at det også fremover vil være størst oppmerksomhet knyttet til individer av ulv og bjørn som observeres nær bebygde områder. Rovviltforliket presiserer at det er viktig at informasjon om rovdyrs atferd og hvordan man skal forholde seg til dem blir tilrettelagt og presentert på en god måte til de ulike målgruppene. Videre pekes det på at rovviltforvaltningen skal ta folks frykt for rovdyr alvorlig, og at det er nødvendig med mer kunnskap om møtet mellom folk og de store rovdyrene, og kunnskap om frykt- og konflikt-dempende tiltak.

Forholdet mellom befolkningen og rovviltet, og den frykt rovviltet skaper er noe som rovviltneemnda ønsker å prioritere. Det er derfor de siste årene blitt brukt midler til konflikt-dempende tiltak, spesielt rettet mot barn og unge, for å bringe ut saklig og faktabasert informasjon om de store rovdyrene. Områdene med fast forekomst av ulv og gaupe har blitt prioritert. Det arbeides med å tilrettelegge for informasjon om rovvilt i Fetsund Lenser, og det arbeides for noe tilsvarende i Østfold.

4. Arealdifferensiering

Dette kapittelet omhandler arealdifferensiering i regionen, om de ulike forvaltningsområdene og strategiene for disse.

Krav om arealdifferensiering

I følge St.meld. nr.15 (2003-2004), *Rovvilt i norsk natur* og forskrift om forvaltning av rovvilt, skal rovviltnemnda i den enkelte region legge vekt på en langsiktig geografisk differensiering som innebærer et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt basert på avveining av de kryssende hensyn som skal ivaretas. For ulv er et slikt forvaltningsområde allerede bestemt på nasjonalt nivå og innebærer at ulven skal prioriteres innenfor dette området. I forvaltningen av de andre rovviltartene er det opp til rovvilt-nemndene å bestemme hvilke områder hvor det skal være ulike forvaltningsregimer. Det innebærer at forskjellige interesser, som hensynet til beitedyr, utmarksnæring og rovvilt, prioriteres ulikt innen geografisk avgrensede områder.

I Norge vil vi med dagens vedtatte bestandsmål og vår geografiske nærhet til Sverige ikke kunne ha helt rovviltfrie områder. Rovviltet vil naturlig nok bevege seg på kryss og tvers av de administrative grensene. Geografisk differensiering innebærer at man målretter virkemidlene og gjennom dette forsøker å redusere skadene på husdyr og tamrein. Inndeling i prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder med ulik virkemiddelbruk tar utgangspunkt i hvor en fortrinnsvis ønsker og kan oppnå yngling av rovvilt i henhold til bestandsmålene, og hvor man finner de viktigste beiteområdene.

Forvaltningsområdene

Forvaltningsområde 1 - Områder med husdyr på utmarksbeite

Dette området er valgt på grunn av at det er et stort antall beitedyr innenfor området, få effektive forebyggende virkemidler og store tap av husdyr til rovvilt. Det er i all hovedsak sau som beiter i utmark, og årlig slippes omkring 14 500 sauer og over 1000 storfe. Skadepotensialet vurderes derfor som svært høyt i disse områdene kontra områder med sau på inngjerdet innmarksbeite. Dette må få konsekvenser i forhold til forvaltning virkemiddelbruk.

Området med husdyr på utmarksbeite sammenfaller med området utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, og er således et område som det allerede er differensiert etter. Forvaltningsområdet for ulv er lagt utenfor de kommunene som har stor konsentrasjon av beitedyr på utmarksbeite.

Aktuell grense for differensiering av husdyr på utmarksbeite følger ulvesonen. I tillegg kommer de områdene hvor det er husdyr på utmarksbeite i Asker og Bærum øst for E16. Selv om disse områdene er innenfor forvaltningsområdet for ulv så har områdene så stor betydning som beiteområder at det er naturlig å forvalte områdene likt med de områdene som ligger utenfor forvaltningsområdet for ulv. I Enebakk er det et område på ca. 14 000 daa med inngjerdet skogsbeite. Dette området vurderes som for lite til å inngå i det området som skal forvaltes ut fra husdyr på utmarksbeite.

Forvaltningsområde 1 - Område med husdyr på utmarksbeite
 ■ utmarksbeite

Strategier i forvaltningsområde 1

Innenfor dette forvaltningsområdet skal beitedyra prioriteres og rovvilttrykket reduseres.

- Kvotejakt på gaupe skal være et aktivt virkemiddel for å redusere bestanden i forvaltningsområde 1.
- Lisensfelling skal brukes som et virkemiddel for å redusere det totale rovvilttrykket innenfor forvaltningsområdet.

Skadefelling

- Lav terskel for innvilgelse av skadefellingstillatelse i forhold til alle arter.

Området er lavere prioritert ved tildeling av midler til forebyggende tiltak på grunn av at det er vanskelig å gjennomføre effektive forebyggende tiltak i områder med husdyr på utmarksbeite.

Området prioriteres i forhold til bruk av beredskapsmidler.

- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade

- Akutt sanking ved større skadesituasjoner
- Tidlig sanking ved større skadesituasjoner seint i beitesesongen

Forvaltningsområde 2 - Forvaltningsområde for ynglende ulv

I henhold til Forskrift om forvaltning av rovvilt fastsatt ved kgl. res. 18. mars 2005 er forvaltningsområdet for ynglende ulv definert til områdene: Østfold, Oslo, Akershus med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva, Hedmark med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Åsnes, Våler, Elverum og Åmot.

Forvaltningsområde 2 - Forvaltningsområde for ynglende ulv
 ■ Forvaltningsområde ulv

Strategier i forvaltningsområde 2

Innenfor forvaltningsområdet skal rovviltet få utvikle seg mer naturlig i forhold til byttedyrtilgang og gode leveområder.

- Kvotejakt på gaupe skal tillates men med en lavere kvote enn i øvrige forvaltningsområder.
- Ynglende ulv skal få etablere seg innenfor forvaltningsområdet så lenge bestanden ligger innenfor fastsatte regionale bestandsmål.
- Lisensfelling av ulv brukes som et virkemiddel til å regulere bestanden når den er høyere enn fastsatt regionalt bestandsmål.

Skadefelling

- Lav terskel for å innvilge skadefelling av jerv og bjørn.
- Høy terskel for å innvilge skadefelling på ulv.
- Skadefelling av gaupe skal brukes som et aktivt virkemiddel innenfor dette forvaltningsområdet for å ta ut individer som gjentatte ganger gjør skade.

Området er prioritert ved tildeling av midler til forebyggende tiltak.

- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade.
- Det skal innenfor forvaltningsområdet jobbes mot et permanent skille mellom rovdyr og beitedyr med rovdyrbeskyttende gjerder for alle rovdyrutsatte besetninger.
- Ved akutte skader prioriteres permanente sikringstiltak som rovdyrbeskyttende gjerder.

Området er prioritert ved tildeling av midler til konfliktdempende tiltak.

Forvaltningsområde 3 - Områder med flere rovviltarter

Når det gjelder arealdifferensiering ut fra områder med flere rovviltarter og følgelig høyt rovvilttrykk, er det konflikter forbundet med i forhold til utmarksnæring og jaktutøvelse. Konflikten ved økende rovdyrbestander i forhold til hjortevilt er først og fremst knyttet til om predasjonen reduserer jaktavkastningen, enten ved at den reduserer den høstbare til-

veksten eller at den vanskeliggjør jaktutøvelsen. Ved forekomst av flere rovviltarter har det betydning for hvordan hjorteviltbestanden påvirkes. Forekomst av bjørn i et område der det er ulv, vil kunne ha betydning for elgbestanden. Forekomst av gaupe i tillegg til ulv vil ha større negativ betydning for rådyrbestanden. Det vurderes som uheldig for utnyttelsen av utmarksressursene dersom det totale rovvilttrykket i deler av regionen oppleves for høyt. Rovviltnemnda ønsker derfor å redusere det totale antall rovvilt innenfor dette området, og ser at det innenfor forvaltningsområdet for ulv er naturlig å redusere gaupebestanden for å redusere konflikten i forhold til befolkning, jakt og annen utmarksnæring.

Området øst for Glomma på grensen til Hedmark og Sverige har flere rovdyrarter og har en høyere konfliktgrad i forhold til jaktavkastning på hjortevilt og annen utmarksutnyttelse. Det er i dette området at flest jakthunder er drept av ulv. Dette gjelder de deler av forvaltningsområdet for ulv hvor det er tilhold av revirmarkerende par og familiegrupper av ulv samt en gaupebestand som er påvirket av innvandring fra Sverige.

Aktuell grense for differensiering settes langs de kommunene som har fast tilhold av revirmarkerende par eller familiegrupper av ulv, fast forekomst av enslige ulver eller hvor større geografiske elementer danner naturlige skiller. Dette forvaltningsområdet vil vurderes endret etter som ulven endrer områdebruk av rovviltnemnda ut fra dokumentasjon verifisert av det Nasjonale overvåkingsprogrammet.

Strategier i forvaltningsområde 3

Innenfor dette forvaltningsområdet skal det totale rovvilttrykket reduseres ut fra hensynet til utmarksnæringen. Dette søkes løst gjennom reduksjon av gaupebestanden innenfor områder med etablerte ulverevir.

- Ynglende ulv skal få etablere seg innenfor forvaltningsområdet så lenge bestanden ligger innenfor fastsatt nasjonalt bestandsmål.
- Lisensfelling av ulv brukes som et virkemiddel til å regulere bestanden når den er høyere enn fastsatt nasjonalt bestandsmål.
- Kvotejakt på gaupe skal være et aktivt virkemiddel for å holde gaupebestanden lav innenfor etablerte ulverevir i dette forvaltningsområdet.

Skadefelling

- Skadefelling av gaupe skal brukes som et aktivt virkemiddel innenfor dette forvaltningsområdet for å ta ut individer som gjentatte ganger gjør skade.

Området er høyest prioritert ved tildeling av midler til konfliktdependende tiltak da forvaltningsområdet har høyt rovvilttrykk som følge av flere rovdyrarter.

Området er høyest prioritert ved tildeling av midler til forebyggende tiltak.

Det skal innenfor forvaltningsområdet jobbes mot et permanent skille mellom rovdyr og beitedyr med rovdyravissende gjerder for alle rovdyrutsatte besetninger.

Ved akutte skader prioriteres permanente sikringstiltak som rovdyrbeskyttende gjerder.

Forvaltning i tilgrensende områder

For å få et mer helhetlig bilde på forvaltningen kan det være nyttig å få et lite innblikk i forvaltningen i de tilgrensende regionene Buskerud, Oppland og Hedmark. Følgende informasjon er sakset fra forvaltningsplanene for disse regionene, sist revidert i henholdsvis 2009, 2012 og 2007.

Buskerud (region 2)

Gaupe kan påtreffes over det meste av regionen unntatt i høyfjellet. Fast bestand og størst tetthet finner vi i skogsområder og sentrale dalfører i Telemark og Buskerud. Nasjonalt mål for regionen er 12 årlige ynglinger. Ulv forekommer regelmessig, særlig i sør (Aust-Agder), og senest vinteren 2009.

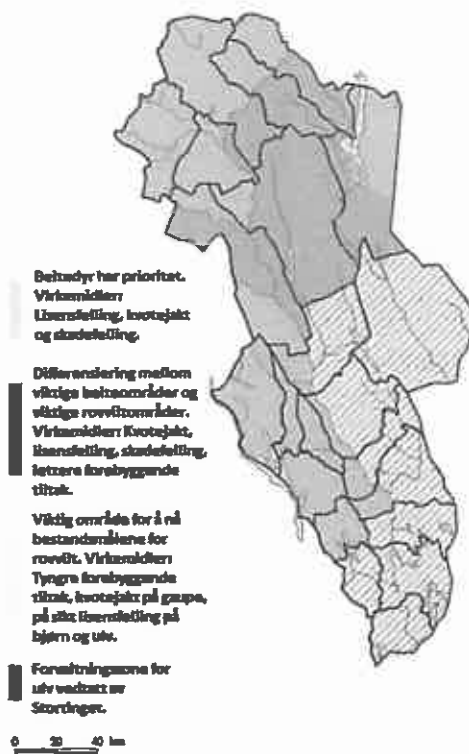
Det er svært få observasjoner av gaupe i regionens grenseområder til region 4 (se figur 8), foruten noen få observasjoner i Hole, Lier og Ringerike kommune. Hole kommune har også forekomst av kongeørn.

Oppland (region 3)

Gaupebestanden i Oppland er en delbestand av et større område for gaupe der også blant annet Hedmark, Akershus/Østfold, Buskerud og Telemark inngår, og bestandsmålet i regionen er på 5 årlige ynglinger. Ulven har hatt en svært begrenset forekomst i Oppland i nyere tid.

I de tilgrensende kommunene til Akershus, Lunner, Gran og Østre Toten, er det prioritert gaupeområde.

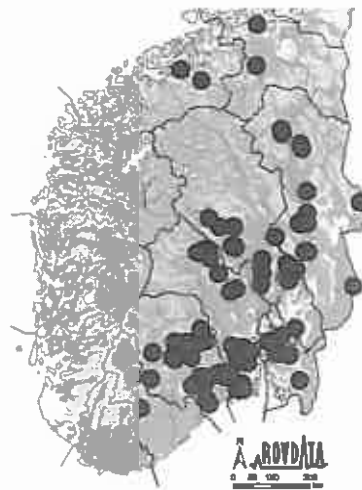
Hedmark (region 5)

Figur 8 Kart som viser inndelingen av de ulike forvaltningsområdene i Hedmark (region 5)

I Hedmark, som har forekomster av alle de fire store rovdynere, er bestandsmålene 10 årlige ynglinger av gaupe og 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i samarbeid med region 4. I området der Akershus grenser til region 5 finner vi kommunene Sør-Odal og Eidskog som begge ligger innenfor forvaltningsområde for

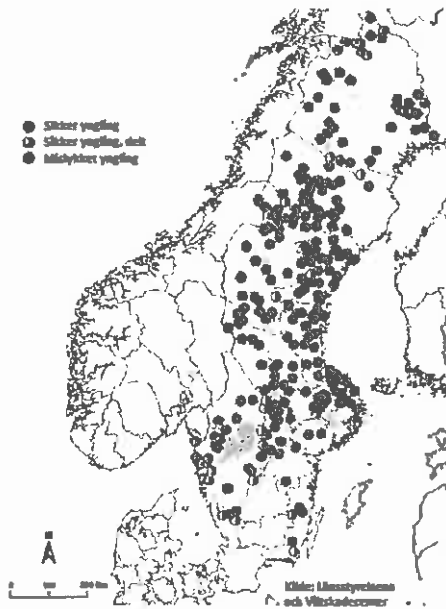
ynglende ulv, tillegg til Stange, hvor beitedyr har prioritet.

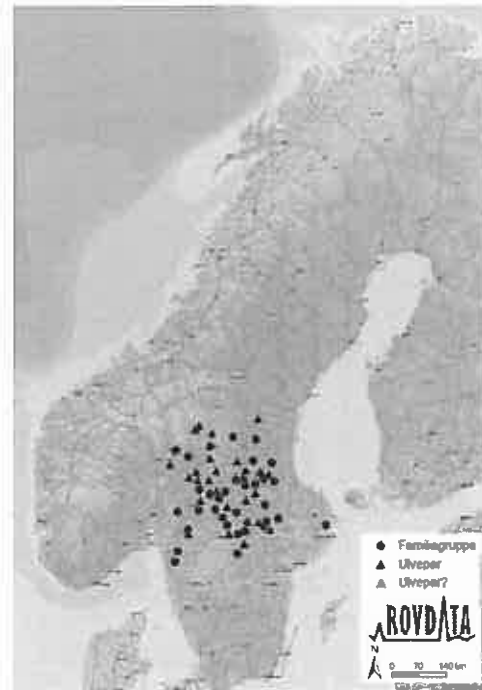
Figur 9 Registrerte familiegrupper av gaupe i Norge i 2012

Sverige

I Sverige hadde de totalt sett 222 ynglinger av gaupe i sesongen 2011/2012. Områdene som grenser til region 4 er Västra Götaland og Värmland. I Västra Götaland anslås det å være 17-20 familiegrupper av gaupe, noe som tilsvarer 100-120 individer (2011/2012), og det ble gitt kvote på to dyr. I Värmland er det anslått å være 23 familiegrupper (130-140 individer), og det ble gitt en kvote på syv dyr. Minimumsbestanden i Värmland er på 110 individer.

Figur 10 Ynglinger av gaupe i Sverige i perioden 1. oktober 2011 – 29. februar 2012

Figur 11 Ulveflokker og revirmarkerende par av ulv i Skandinavia vinteren 2011-2012

5. STRATEGIER OG TILTAK

I dette kapittelet kan du lese om ulike former for forebyggende tiltak og om føringer, mål og tiltak som rovviltnemnda ønsker å prioritere.

Strategier for felles forvaltning av ulv mellom reg. 4. og 5. (Hedmark)

ULVESONEN OG FORVALTNING AV DENNE ER TIL REVISJON – KAPITTEL OM DETTE TAS INN ETTER AT DETTE ER FASTSATT

Konfliktdempende tiltak

Yngling av ulv og streifdyr byr på særlige utfordringer med hensyn til gjennomføring av konfliktdepende tiltak innenfor ulvesonen i region 4 og 5. Det vises bl.a. til erfaringene fra Prosjekt rovviltkunnskap.

Det må arbeides aktivt med kunnskapsformidling og dialog med ulike grupper av brukere av utmarka, barn, unge og berørte for øvrig. Nemndene satser på å videreføre en strategi om aktiviteter og kunnskapsformidling innenfor disse to regioner.

Nemndene vil prioritere ulike informasjonstiltak som kan bidra direkte til å dempe konflikten knyttet til faste forekomster av ulv, eksempelvis ulvetelefon eller kunnskapsprosjekter, når det gis støtte til konfliktdepende tiltak. Det arbeides med å få avsatt midler til leie av jaktterreng for å dekke eventuelt tap av inntekter knyttet til jakt innenfor ulverevir.

Kommunikasjon og informasjon

Rovviltnemndene i region 4 og 5 skal møtes så ofte det er nødvendig for å fatte vedtak, diskutere strategiene for forvaltning av ulv og for å utveksle informasjon.

Fylkesmennene i region 4 og 5 skal gjensidig informere hverandre om iverksetting av skadefellingstillatelse på ulv.

Rovviltnemndene i region 4 og 5 vil styrke kontakten med kommunene og interessegrupper i rovdryrområdene med sikte på samarbeid om bestandsregistrering og utvikling av konfliktdepende og forebyggende tiltak.

Lisensfelling

Lisensfelling av ulv kan iverksettes når data fra overvåkingsprogrammet viser at bestanden ligger over bestandsmålingen for region 4 og 5. Lisensfelling kan også iverksettes for å ta ut ulv utenfor forvaltningssonen, uavhengig av bestanden for øvrig.

Dersom det er kartlagt revirhevdende individ med særlig viktig genotype (immigrant) innenfor forvaltningsområdet for ulv, skal dette/disse parene prioriteres bevart ved eventuell iverksetting av lisensfelling. Ved vedtak om kvote for lisensfelling skal avgrensning av fellingsområde og kvotefordeling følge prinsippene for den differensierte forvaltningen i regionene.

Ved prioritering av stasjonær ulv eller familiegruppe som tillates tatt ut, skal det legges vekt på områdets betydning som beitemark, potensialet for framtidige skader og muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak. Det skal også legges vekt på å oppnå byrdefordeling ved en utskifting av konfliktfylte familiegrupper når bestandssituasjonen tillater dette, slik at ikke de samme områdene skal opprettholde familiegrupper over lang tid.

Skadefelling

Tillatelse til skadefelling på enkeltindivider, som ikke inngår i etablerte par og familiegrupper og som gjør alvorlige skader på husdyr og tamrein, kan gis på nåværende bestandsnivå.

Kvote fastsettes av rovviltnemndene eller Direktoratet for naturforvaltning.

Forebyggende tiltak

Rovviltnemndene vil ikke gi tilskudd til tiltak som innebærer at småfe slippes fritt på utmarksbeite innenfor kjente ulverevir.

Bestandsregistrering

Fylkesmannen må bidra til at det knyttes kontakter mellom folk lokalt som ønsker å delta på registreringsarbeidet og de som er ansvarlig for gjennomføring av bestandsregistreringen i området.

Bilde 1 Ung hannulv fotografert i Langedrag Naturpark. Foto: Tea Turtumøygard

Informasjon og kommunikasjon

Rovviltnemnda vil legge til grunn at informasjon om forekomster av rovvilt og andre opplysninger blir gjort tilgjengelig fortløpende. Innenfor alle forvaltningsområdene gjelder strategien om at informasjon både i forhold til husdyrbrukere, jegere og befolkningen generelt skal prioriteres. Dette søkes løst gjennom:

- utarbeidelse eller medvirkning til utarbeidelse av skriftlig informasjonsmaterieil.
- aktivt bruk av fylkesmennes nettsider
- årlige informasjonsmøter med kommunene.
- informasjonsmøter med husdyrnæringen og andre interesseorganisasjoner.
- utvikle samarbeid og kommunikasjon med naboregioner og tilgrensende Länsstyrelser i Sverige.
- deltagelse på forespørsel ved lokale eller regionale møter eller arrangementer hvor rovvilt er tema.
- informasjon til barn og unge ønsker nemnda formidlet gjennom etablerte sentre slik som Akershusmuseet avd. Fet-sund Lenser og Inspira Science center.
- Informasjonsarbeidet skal i størst mulig grad koordineres og ses i en helhetlig sammenheng slik at ressursene tidette området blir brukt på en best mulig og mest mulig kostnadseffektiv måte.

Forebyggende tiltak

Formålet med tapsreducerende tiltak er å redusere tapene av sau til et nivå som sikrer økonomisk bærekraftige næringer, og som er forsvarlig ut fra dyrevelferdsmessige hensyn.

For å forebygge tap kan tiltak både innrettes mot rovviltet eller mot beitedyra. Valg av ulike tapsforebyggende tiltak bør gjøres med bakgrunn i den differensierte forvaltningen, og om det enkelte tapsområde er et prioritert

beiteområde eller et prioritert rovviltområde. Den geografiske differensieringen for region 4 er beskrevet i kapittel 4.

I prioriterte beiteområder, hvor drifta må tilpasses en hverdag med økte rovviltbestander i utmark, kan de tradisjonelle skadeforebyggende tiltakene føre til begrensninger og ulemper, som for eksempel i utnytting av beiteretten. Under slike forutsetninger er det vanskelig å finne tiltak som både har tapsreducerende - og konfliktdependende virkning. På utmarksbeite i Akershus har innskrenking av beiteretten foreløpig ikke vært noe stort problem.

I prioriterte rovviltområder i regionen er i hovedsak drifta tilpasset bruk av innmarksbeiter, og det er enklere å iverksette effektive tapsreducerende tiltak her.

Forvaltningsplanen skal vise hvordan rovvilt-nemnda vil prioritere midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak innenfor regionen i tråd med prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Planen skal også gi anbefalinger om bruken av landbrukspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk mot reduserte tap og konflikter. Tildeling av midler til forebyggende tiltak reguleres av:

- Forskrift regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdependende tiltak i forhold til rovviltskader, ny forskrift fra gjeldende 1.1.2013.
- Retningslinjer og prioriteringer gitt av rovvilt-nemnda.

Primær målgruppe for tilskuddsordningen er husdyreiere, samt kommuner og lokalsamfunn.

Lokale, regionale og landsdekkende organisasjoner kan også søke om tilskudd. En forutsetning for å gi tilskudd til husdyreiere er at tilta-

kene med stor sannsynlighet kan forventes å ha en direkte tapsreducerende effekt. Tiltak som omfatter fellesløsninger med flere besetninger eller beitelag skal prioriteres foran tiltak i enkeltbesetninger.

Det kan videre gis tilskudd til tiltak i kommuner som kan gi økt forståelse for rovvilt og rovviltforvaltning. Tiltak rettet mot barn og unge skal prioriteres.

Det er krav om at søknader skal fremmes i et elektronisk søknadscenter som driftes av Direktoratet for naturforvaltning. Ordinær søknadsfrist for regionen er 15. februar. I tillegg kan søknad om tiltak i forbindelse med akutte skadesituasjoner fremmes underveis i beitesesongen.

Direktoratet for naturforvaltning har fastsatt egne standarder for en del av de mest brukte forebyggende tiltakene. Disse skal følges dersom ikke annet er bestemt i vedtak om tilskudd.

- Rovviltavvisende gjerde
- Bruk av vokterhund
- Bruk av beredskapsareal
- Tidlig nedsanking

Se standardene på [Rovviltportalen](#) eller [Norsk Viltskadesenter](#).

Rovviltnemndas prioriteringer

Ved vurdering av søknader om forebyggende tiltak, mener rovviltnemnda at følgende bør legges til grunn for tildeling av midler (tilfeldig rekkefølge):

- Rovviltnemnda ønsker at de tiltak som settes i verk har størst mulig sannsynlighet for å redusere tap av sau, virker konflikt-dempende og uten at dette går på bekostning av rovviltbestandenes overlevelse.

- Tiltak som prioriteres må forventes å ha direkte tapsreducerende effekt.
- Prioriterte rovviltområder har høyest prioritet ved fordeling av midler til skadeforebyggende tiltak.
- Innenfor prioriterte rovviltområder prioriteres tiltak innenfor eller i nærheten av ulvrevir foran områder uten dokumenterte etableringer.
- Tiltak med langsiktig virkning skal prioriteres, for eksempel rovviltsikring av innmarksbeiter.
- I prioriterte beiteområder må områder med store årvisse tap og stort skadepotensial komme i første rekke.
- I prioriterte beiteområder prioriteres bruk av elektronisk overvåkingsutstyr (radio-bjeller) høyt.
- Tiltak som er praktiske og økonomisk gjennomførbare (ikke kostnadskrevende over tid) prioriteres høyt.
- Tiltak prioriteres i rekkefølgen småfe, storfe og andre husdyr.

Forberedte tiltak

Dette omfatter planlagte tiltak som det søkes tilskudd for før beitesesongen starter med ordinær søknadsfrist 15. februar. Tiltakene har stor grad av langsiktighet og kan være både videreføring av tidligere års tiltak og nyetableringer.

Inngjerding med rovviltavvisende strømgjerder

I prioriterte rovviltområder vil det være nødvendig å videreføre tiltakene med rovviltsikring av innmarksbeiter, dvs. hele Østfold og deler av Akershus. Ut fra erfaringene hittil ser det ut til at fysisk skille av ulv og sau er nødvendig der ulvefamilier etableres i områder med husdyr på beite. Inngjerding av innmark og/eller deler av utmark med rovviltavvisende gjerder anses for å være det mest aktuelle tiltaket i slike områder. Tiltaket ser ut til å ha

god forebyggende effekt også overfor andre roviltarter. Oppsett av rovviltavvisende gjerder er det mest benyttede tiltaket innenfor ulvesonen i region 4.

Oppsett av rovviltavvisende gjerde innebærer at tiltaket må oppfylle:

- Egen forskrift om rovviltavvisende gjerder av 1. juli 2012.
- Egen standard for oppføring og vedlikehold av rovviltavvisende gjerder av 22. juni 2012.

Tiltaket omfatter elektrisk forbedring av eksisterende gjerde eller oppsett av nytt elektrisk strekkjerde for beskyttelse av husdyr på innmarksbeite og/eller deler av utmark. Et eksisterende nettinggjerde kan beskyttes med en elektrisk bunn- og topptråd eller et nytt strekkjerde kan oppføres med 6 tråder og minimum 130 cm. Standard for rovviltavvisende gjerder må følges. Det er viktig at gjer-

dingen gjennomføres på en tilfredsstillende måte og gir best mulig effekt mot rovdyr.

Inngjerding av større utmarksarealer er gjennomført i Trysil og Grue. Prosjektene er svært kostnadskrevenne og i flere tilfeller har bjørn og ulv gjort skade innenfor gjerdet. Tiltaket er vurdert i Akershus, men blir sett på som svært konfliktfylt i så folketette områder.

De nye bestemmelsene i naturmangfoldslovens § 17a om nødverge innenfor hegn krever at eldre anlegg med rovviltavvisende gjerder, som i dag ikke tilfredsstiller fastsatt standard, utbedres til denne standard. Dette for å kunne oppfylle kravene til å bruke nødverge innenfor hegnet. Ved tildeling av forebyggende tiltaksmidler må derfor oppjustering av disse anleggene tas med i prioriteringskriteriene. Oppdatering av anleggene må utbedres i løpet av en 5 års periode gitt dagens rammer til forebyggende og konfliktdependende tiltak.

Bilde 2 Viser ferdig oppsatt 6-tråds elektrisk rovviltavvisende strekkjerde. Foto: Leif Larsen

Elektronisk overvåking/sporingsutstyr for beitedyr (radiobjeller)

Tiltaket er mest aktuelt på utmarksbeite i prioriterte beiteområder. Bruk av radiobjeller innebærer at dyrene påmonteres en GPS-enhet som sender posisjonene via GSM slik at man kan lese av det enkelte dyrets posisjon på et digitalt kart. Man kan motta varsel når dyr ligger i ro over lengre tidsrom. Slik kan man raskere oppdage tapssituasjoner, kartlegge tapsårsak og følge dette opp med tiltak for å hindre ytterligere tap. GPS/GSM radiobjeller kan også gi informasjon om områdebruk og atferd hos beitedyrene, noe som blant annet kan bidra til mer effektiv sanking.

Finansieringen kan innebære en viss egenandel for beitebruker siden det også må forven-

tes generelle driftsfordeler med bruk av radiobjeller. Dette er et tiltak på utmarksbeite med mange nytteverdier som næring og forvaltning har stor tro på i framtida. I mange fylker er bruken nå godt organisert ved *utleievirksomhet* gjennom fylkeslag og egne radiobjellelag. Dette skyldes høye enhetskostnader som fortsatt er en stor utfordring i videreutviklingen av utstyret.

Bruk av sporingsutstyr vil forbedre beredskapen og øke dokumentasjonsgraden. Det gir større muligheter for å fastslå om dyret er tapt til rovvilt eller om det skyldes andre årsaker (f. eks sykdom, parasitter).

Bilde 3 Viser radiobjelle i bruk på skogbeite i Romeriksåsen. Foto: *Magnar Haraldsen*

På utmarksbeite i Akershus i 2012 brukes utstyret i 46 besetninger fordelt på over 800 søyer.

Forsinket slipp på beite

Tiltaket har som formål å skille rovvilt og beitedyr i tid og rom i områder med tidligere eller forventede rowviltskader. Omfatter utsatt slipp på utmarksbeite for en avtalt periode og kan gjennomføres både som planlagt og akutt. Tilskudd for førkompensasjon utbetales med en sats pr dyr og dag. Tiltaket er benyttet i noen få tilfeller i region 4.

Ekstraordinært tilsyn

Ekstraordinært tilsyn kan planlegges og omsøkes både som et forberedt og et akutt tiltak. Tiltaket kan omsøkes som forberedt dersom en har dokumentasjon fra Statens naturoppsyn om at rovvilt oppholder seg i beiteområdet. Spesielt vil dette være aktuelt i forhold til at ulv oppholder seg i prioriterte beiteområder. I slike situasjoner er det viktig å få kartlagt om det er rovvilt i området omkring beiteslipp og eventuelt oppdage en akutt skadesituasjon så raskt som mulig om dyr slippes. Tiltaket forutsetter nær kontakt og dialog mellom husdyreiere og Fylkesmann før tiltaket iverksettes, og en løpende dialog så lenge tiltaket varer. Tiltaket kan kombineres med sein slipping. Det skal utarbeides varlingsrutiner som ivaretar hensikten med tiltaket, og stilles krav til rapportering.

Tidlig sankning

Tiltaket tidlig nedsanking innebærer at søyer og lam sankes fra utmarksbeite før beitesesongen er over på grunn av skader fra rovvilt mot slutten av beitesesongen. Dette kan gjøres som følge av store årvisse rowviltskader mot slutten av beitesesongen, f.eks. de siste 3 ukene før ordinær sankning. Tiltaket er mest aktuelt for områder med bjørn og jerv som

erfaringsmessig gjør størst skade mot slutten av beitesesongen. Tilskudd for førkompensasjon utbetales med en sats pr dyr og dag for en avtalt tidsperiode. Nasjonal standard for tidlig sankning skal følges standard for tidlig nedsanking. Tiltaket er kun i noen få tilfeller tatt i bruk i forbindelse med akutte skadesituasjoner i region 4.

Flytting til annet beite

Tiltaket omfatter flytting av sau til områder som er mindre utsatt for tap til rovvilt og hvor det er lettere å holde oppsikt med dyra. Av hensyn til beiterettigheter mm., er det vanskelig å utnytte og flytte sau mellom forskjellige utmarksbeiteområder i regionen. Men å flytte sau fra et usikret innmarksbeite til et rovvilt-sikret beite kan være aktuelt. Øy- og holmebeiting anses for å være mindre utsatt for rowviltskader.

Gjeting og bruk av vokterhund/kadaverhund

I utlandet er det vanlig å bruke vokterhunder i kombinasjon med heltids/deltidsgjeting, men de kan også arbeide alene i lag med sau på inngjerdet beite eller alene på patruljering i utmark. Et effektivt forsvar forutsetter imidlertid at sauene går i flokk. De fleste sauene i Norge beiter spredt i utmarka, og derfor kan ikke uten videre de tradisjonelle vokterhundmetodene benyttes. Aktuelle og utprøvde metoder i Norge er:

- Vokterhunder på inngjerdet beite
- Vokterhunder på patrulje

I region 4 er for første gang en vokterhund tatt i bruk på innmark i 2012. Bruk av kadaverhund for dokumentasjon er ikke utprøvd.

Bioforsk sine standarder og minimumskrav for "Bruk av vokterhund i Norge" kan du lese mer om under standard for vokterhunder.

Bruk av hjemmebeite

Et frivillig eller pålagt tiltak som innebærer at beiteretten i utmark ikke utnyttes i hele eller store deler av beitesesongen. Det vurderes som dyrevelferdsmessig uforvarsvarlig å la dyrene beite fritt innenfor eller i nærheten av ulve-
revir. Tiltaket er kostbart. Tiltaket er mest brukt innenfor ulvesonen i Hedmark.

Omstilling

Siden opprettelsen av ulvesona er det gjennomført noen få omstillinger til annen drift. Dette er kostbare og omstridte tiltak som vanskelig lar seg gjennomføre innenfor dagens bevilgninger. Det er satt økt fokus på omstilling i prioriterte rovviltområder gjennom rovviltforliket. Det skal utarbeides en egen forskrift for formålet i 2013.

Beredskapsarealer

Beredskapsarealer er alternative beitearealer som husdyr kan flyttes til dersom det oppstår større akutte rovviltskader på utmarksbeite. Beredskapsarealet er som hovedregel inngjerdet med sauenetting, men dersom det er fare for rovdyrangrep bør gjerdet oppgraderes med strømførende tråder. Beredskapsarealene bør ha en størrelse som gir tilstrekkelig med fôrtilgang til det dyretall det er planlagt for. Alternativt så må det foreligge en plan for tilleggsforing. Tiltaket er foreløpig ikke benyttet i region 4. I de akutte skadetilfeller det har vært nødvendig å sanke dyr fra utmarksbeite tidligere enn planlagt, er dyrene flyttet tilbake til beitearealene til den enkelte dyreeier.

Akutte tiltak

Dette er tiltak som iverksettes ved større uforutsette skadesituasjoner underveis i beitesesongen. Det vil ofte være snakk om midlertidige tiltak og kombinasjon av tiltak hvor rask iverksettelse er avgjørende. Akutte tiltak kan forekomme både på innmarks- og utmarksbeite.

God kommunikasjon og tett dialog mellom forvaltning og næring er nødvendig.

Beredskap ved akutte situasjoner

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har utarbeidet en beredskapsplan for akutte situasjoner med store rovdyr, og har en operativ strategi for hvordan forskjellige situasjoner skal behandles. Målsettingen er å forenkle og utvide denne beredskapsplanen til å gjelde for hele region 4, samt å utarbeide en regional beredskapsplan som gjøres tilgjengelig på de to fylkesmennenes nettsider. Informasjon om beredskapsplanen distribueres til politi, kommuner og andre involverte slik at de som har roller eller myndighet innefor rovviltforvaltningen er kjent med hvem som gjør hva og hvordan i gitte situasjoner.

Det er innenfor region 4 etablert en rutine hvor det innenfor fylkene Oslo og Akershus er en 24 timers beredskap i beitesesongen i forhold til forvaltning av akutte rovviltssituasjoner enten dette er skader på beitedyr, påkjørsel/skade på rovvilt eller rovvilt som kommer i konflikt med befolkning eller bebyggd område. Det er fra 2012 etablert en ordning med SMS-
varsling hvor forvaltningen kan sende ut informasjon til de som melder seg på ordningen. Dette for å nå ut med informasjon så raskt som mulig.

Akutt nedsanking ved større skadesituasjoner

Tiltaket omfatter nedsanking av sau som følge av akutte skadesituasjoner forårsaket av gaupe, ulv, bjørn eller jerv og som kan oppstå når som helst i beitesesongen. Hensikten er å begrense skadeomfanget for en kortere eller lengre periode avhengig av hvordan rovviltssituasjonen utvikler seg. Dyrevelferdsmessige hensyn og potensialet for ytterligere skader vil være avgjørende for om akutt sanking skal gjennomføres. Det kreves nær dialog mellom beitebrukere og fylkesmannens personell m. fl. før det kan gjøres vedtak om akutt nedsanking fra utmarksbeite. Det anbefales bruk av mobile sankekve for rask og effektiv sanking. Akutt sanking krever at det er tilfresstillende med beredskapsarealer. Det bør innen hvert beitelag lages en plan hvor det fremkommer hva som finnes av beredskapsarealer og behovet for slike beitearealer.

Ekstraordinært tilsyn

Tiltaket omfatter iverksettelse av ekstraordinært tilsyn på utmarksbeite utover ordinært tilsyn etter oppdaget skadesituasjon i løpet av beitesesongen. Det kreves dokumentasjon av rovviltsskade fra SNO og tett dialog med Fylkesmannen. Tiltaket/tiltakene kan avtales muntlig med Fylkesmannen, men må i etterkant omsøkes og rapporteres i elektronisk søknadssenter før utbetaling av tilskudd. Sankelaget må gjennomføre ekstraordinært tilsyn så raskt som mulig.

Ved akutte skader på innmarksbeite prioriteres ekstraordinært tilsyn sammen med andre sikringstiltak som redusert beiteareal, sikring med rovviltavvisende gjerde, bruk av nattkve mm.

Bruk av nattkve

Ved akutte rovviltsskader kan det som et aktuelt tiltak være behov for å samle dyrene i sikre nattkve eller å ta dyrene inn om natten. Tiltaket kan gjennomføres som strakstiltak og ses i sammenheng med permanente gjerdetiltak.

Flytting til andre beiter

Flytting av sau til beiter utenfor etablerte ulverevir for kortere eller lenger tid vil kunne gi skadereduksjon. Brukere i Østfold, med tilgang til flere beiter, har selv gjort dette som tilpasning til skadesituasjoner.

I Akershus er det flyttet sau fra inngjerdet utmarksbeite til rovviltfrie øyer i Nordre Øyeren Naturreservat. I dette beiteområdet var det gaupe som var skadevolder. Tiltaket vurderes å ha tapsreduserende effekt.

Konfliktdempende tiltak

Regelverket fra 2005 åpner for at det innen kommuner med store belastninger med rovviltarter som ulv og bjørn kan søkes om midler til konfliktdempende tiltak.

Hensikten med tiltakene er at de skal bidra til å gi økt kunnskap om rovvilt og rovviltforvaltning, spesielt blant barn og unge. For vår region er områdene øst for Glomma mest aktuell. I tillegg til nevnte rovdyrarter vil det være naturlig å fokusere på gaupe da vi har en tett gaupebestand i dette området mot Hedmark og Sverige.

Kommuner og lokalsamfunn som berøres av rovvilt, særlig bjørn og ulv, prioriteres foran andre områder. I regionen vil dette foreløpig gjelde øst for Glomma.

Tiltakene skal bidra til økt kunnskap om og forståelse for rovvilt og rovviltforvaltning.

Tiltak rettet mot barn og unge skal prioriteres.

Forvaltning av landbrukspolitiske virkemidler

Det er gjennom Meld.St. 9 (2011-2012) om landbruks- og matpolitikken slått fast at matproduksjonen skal øke med 20 % de neste 20 årene. Det fremheves at utnyttelse av utmarksbeite er viktig for å opprettholde et aktivt landbruk i hele landet, og viktig for målet om økt matproduksjon. Forutsatt at beitingen skjer innenfor rammen av naturens tåleevne, bidrar driftsformen til en økologisk bærekraftig matproduksjon. Det bidrar også til å holde kulturlandskapet åpent, opprettholde beiteavhengig naturmangfold og synliggjøre landbruksaktivitet og kulturminner.

Fra og med 2013 vil fylkene i landet etablere nye Regionale bygdeutviklingsprogram (RBP) for å styrke det regionale handlingsrommet på landbruks- og matområdet, og øke mobiliseringen av lokale ressurser. RBP er en overbygning av de tre delprogrammene; regionalt næringsutviklingsprogram, regionalt miljøprogram og regionalt skog og klimaprogram. Hensikten er å samordne regionale planer og virkemidler for å fremme landbruksbasert næringsutvikling, og for å målrette miljø- og klimaarbeidet.

BU - tilskudd

Dersom bygdeutviklingsmidler (BU-midler) nyttes til tiltak i rovviltutsatte områder, skal det tas utgangspunkt i anbefalingene fra den regionale rovviltnemnda, sett sammen med andre mål og rammebetingelser som gjelder for vedkommende region. Innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, kan det kun innvilges BU-midler til etablering eller utvidelse av småfebesetninger når beiting foregår innenfor rovviltavvisende gjerder.

SMIL - tilskudd

Regionalt miljøprogram (RMP) legges til grunn for miljøarbeidet i landbruket generelt og for forvaltningen av regionale og lokale virkemidler. Virkemidlene er rettet mot å hindre forurensning og fremme kulturlandskapsverdier. Kommunene utarbeider tiltaksstrategier for de kommunale midlene. Regionalt miljøprogram har mål og økonomiske virkemidler som skal stimulere til beiting i viktige kulturlandskapsområder og i utmark. Kommunale SMIL-midler (Spesielle miljøtiltak i landbruket) kan nyttes til å gjerde inn innmark.

Ved nyanlegg eller opprusting av eksisterende gjerder for innmarksbeite, skal bruk av landbrukspolitiske og miljøpolitiske tilskudd ses i sammenheng slik at gjerdene tilfredsstiller krav til rovviltavvisende gjerde.

OBB -tilskudd

Formålet med organisert beitebruk (OBB) er å legge forholdene til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark og redusere tap av dyr. Ordningen er viktig for å opprettholde beitebruken i utmark og for pleie av kulturlandskapet i våre skogsbeiteområder. Tilskudd kan innvilges til drift av beitelag og til investeringer i beitefelt (sperregjerder, sankekve mm.). Søknadsfristen er 15. februar til Fylkesmannen.

Rovviltnemnda anser det som viktig å støtte opp om beitelagene og deres arbeid.

Det er et mål å få til en optimal samordning av landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemidler i områder med faste bestander av rovvilt.

Rovvilt som opptrer nær bebyggelse eller befolkning

Når det gjelder rovvilt, i første rekke bjørn og ulv, som opptrer nær bebyggelse eller befolkning, og det vurderes å være akutt fare for liv

og helse, så er det politiet som fatter avgjørelse, hvis mulig i samråd med Fylkesmannen, om eventuell avliving av rovvilt. Dersom rovvilt tilegner seg et levesett, som er truende overfor folk eller hvor de lever tett innpå bebodde områder og skaper konflikter i forhold til mennesker, så ønsker nemnda å fjerne slike individer. Dette vil skje gjennom søknad til Direktoratet for naturforvaltning, eller ved lisensfelling dersom det er et aktuelt virkemiddel.

Dersom bjørn opptrer nær bebyggelse vil det i første omgang være aktuelt å forsøke å skremme den bort. I slike spesielle tilfeller vil Staten naturoppsyn bli bedt om å bistå.

Samarbeid med forvaltningsorganer og brukergrupper

I Stortingsmeldingen om Rovvilt i norsk natur og påfølgende behandling i Stortinget er viktigheten av lokal medvirkning og innflytelse i forhold til rovviltforvaltningen fremhevet. Dette er gjenspeilet i Forskrift om forvaltning av rovvilt, fastsatt ved kgl. res. 18.mars 2005. Der er det i §§ 1, 5 og 6 satt krav om at det skal være lokal medvirkning og kontakt med berørte kommuner og organisasjoner. Dette er ytterligere understreket i Rovviltforliket av 16. juni 2011.

I henhold til Rovviltforliket av 16. juni 2011 så legges det til grunn at rovviltforvaltningen utøves på en slik måte at det ikke er behov for beitenekt etter dyrevelferdsloven i prioriterte beiteområder. Det presiseres også at det vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt skal gis full økonomisk kompensasjon til dyreeier fra dag en.

Strategier

Rovviltnemnda ønsker å etablere et nært og godt samarbeid mellom nemnd, sekretariat,

involverte fylkesmenn og næringsorganisasjoner, ulike interesseorganisasjoner og befolkningen for øvrig. Dette søkes oppnådd ved å ha årlige møter med organisasjonene, og ved å delta etter behov på møter hos organisasjoner med flere, samt avholde årlige informasjon/kontaktmøter med kommunene.

Gjennom etablering av et godt samarbeid og dialog med omkringliggende rovviltregioner vil vi forsøke å skape en omforent rovviltforvaltning i grenseområdene mellom region 4 og naboregionene.

Før beitesesongen gjennomføres møter med beitelag, rovviltpersonell i Statens naturoppsyn og lokalt Mattilsyn angående beredskap og forvaltningsmessig oppfølging gjennom beitesesongen.

Det gjennomføres møter med Dyrevelferdnemndene og Mattilsynet årlig for å etablere en gjensidig forståelse og kunnskap om hvilke tapsforebyggende tiltak som er eller vil bli gjennomført, hvilke beredskapsordninger som er etablert og hvordan vi i fellesskap kan nå målsettingen om en god dyrevelferd for beitedyr og husdyr som holdes ute.

Selv om formell myndighet i forbindelse med forvaltningen av de store rovdyrene ligger utenfor kommunenes ansvarsområde må tiltak måtte gjennomføres lokalt. Kommunene har gjennom lokalkunnskap og lokalkompetanse på vilt-, miljø- og næringssiden, viktige funksjoner knyttet til bl.a. planlegging av forebyggende tiltak mot rovviltskader, medvirkning i bestandsregistrering, skadedokumentasjon, og oppgaver i sammenheng med kvotejakt og skadefelling m.m. Det er derfor viktig at kontakten mellom rovviltnemnda og kommunene styrkes. Det samme gjelder kontakten mellom fylkesmennene og kommunene. Rovviltforliket oppfordrer kommunene i rovviltområdene til å ha kompetanse i rovdyrspørsmål. Det er statens ansvar å bidra til opplæring for å sikre dette.

6. KILDER

- Kjørstad, M., Ledström, G., Nordin, H., Odden, J., Pedersen, V., Svensson, L. & Tovmo, M. 2012. Forslag til samordning av overvåking av gaupe i Norge og Sverige. – NINA Rapport 880.
- Fylkesmannen i Oppland
- Fylkesmannen i Buskerud
- Fylkesmannen i Hedmark
- Rovdata
- Direktoratet for Naturforvaltning
- Norsk Viltskadesenter
- Norsk Institutt for Naturforskning
- Mattilsynet
- Länsstyrelsen Värmland
- Länsstyrelsen Västra Götaland
- Viltskadecenter

SAK: ÅRSMELDING FRA KONTROLLUTVALGET 2012

Behandler organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark.nr.
Kontrollutvalget	29.01.2013	13/2	U62
Kommunestyret	14.02.2013	13/13	U62

Saksbehandler: Anne Kirsti Johnsen

1. HVA SAKEN GJELDER:

Årsmelding fra Kontrollutvalget 2012.

2. VEDTAK:

2.1 KONTROLLUTVALGETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

Årsmeldingen 2012 for kontrollutvalget i Rømskog kommune tas til orientering.

2.2 VEDTAK I KOMMUNESTYRET:

3. SAKENS FAKTA:

Kontrollutvalgets årsmelding er behandlet i Kontrollutvalget og oversendes kommunestyret til orientering. Årsmeldingen er avgitt i tråd med forskrift om kontrollutvalg.

4. RÅDMANNENS VURDERING:

Årsmeldingen viser hvilke saker utvalget har behandlet.

5. AKTUELLE VEDLEGG:

Årsrapport fra kontrollutvalget i Rømskog kommune 2012

6. UTSKRIFT SENDES:

Revisjon

Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS

ÅRSMELDING 2012

FRA

KONTROLLUTVALGET

I

RØMSKOG KOMMUNE

4. KONTROLLUTVALGETS ARBEIDSFORM

Kontrollutvalget i Rømskog kommune har i 2012 hatt 4 møter og behandlet 20 saker.

Møtene holdes for lukkede dører (jf. Forskrift om kontrollutvalg § 19).

Ordfører og revisor har møte- og talerett i utvalget. Rådmannen har ikke møterett, men innkalles av utvalget.

Sekretærfunksjonen for kontrollutvalget blir dekket av Indre Østfold kontrollutvalgssekretariat IKS. Anita Rovedal ble ansatt som ny daglig leder i selskapet i mai 2012, i 100% vikariat for Iren Madsen som fikk innvilget 1 års permisjon.

Utvalget vedtar en møteplan for hvert halvår.

5. KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER

Kontrollutvalgets oppgaver fremgår av forskrift om kontrollutvalg og kommentarene nedenfor er knyttet til de enkelte punktene i denne paragrafen:

➤ TILSYN MED REVISJONEN

Indre Østfold Kommunerevisjon IKS er revisor for Rømskog kommune. Kontrollutvalget har holdt seg løpende underrettet om revisjonens virksomhet og arbeid. Oppfølgingen av revisjonens arbeid foregår ved muntlige og skriftlige orienteringer fra oppdragsrevisor i kontrollutvalgsmøtene. Kontrollutvalget har i tillegg fått seg forelagt de saker som skal behandles i henhold til lover og forskrifter, samt saker som utvalget har bedt om blir tatt opp.

➤ TILSYN MED FORVALTNINGEN

Kontrollutvalget har på grunnlag av revisjonens rapportering og annen informasjon ført tilsyn med den kommunale forvaltningen.

Følgende fra administrasjonen har vært i kontrollutvalgets møter for å orientere om temaer utvalget har bedt om:

- Rådmann orienterte om Rømskog kommunes budsjett for 2012.
- Rådmann orienterte om Rømskog kommunes årsregnskap for 2011.
- Rådmann orienterte om Rømskog kommunes skatteregnskap for 2011.

Det er behandlet en forvaltningsrapport og en oppfølgingsrapport i kontrollutvalget:

- Forvaltningsrevisjonsrapport «*Samarbeidsprosjekter*». Rapporten er sendt kommunestyret til behandling.
- Oppfølging av rapport om «*Ressursstyring i pleie og omsorg*». Rapporten er sendt kommunestyret til behandling.

6. BEHANDLEDE SAKER

Sak nr.	Tittel
12/1	Protokoll fra kontrollutvalgets møte 29.11.2011
12/2	Oppfølging av rapport om «Ressursstyring i pleie og omsorg» i Rømskog kommune
12/3	Fremdriftsplan forvaltningsrevisjon for året 2012
12/4	Årsmelding 2011 for kontrollutvalget i Rømskog kommune
12/5	Eventuelt
12/6	Rømskog kommunes årsregnskap for 2011- uttalelse
12/7	Rømskog kommunes skatteregnskap for 2011
12/8-	Forvaltningsrevisjonsrapport «Samarbeidsprosjekter», Rømskog kommune
12/9	Referater
12/10	Eventuelt
12/11	Rullering overordnet analyse
12/12	Eventuelt
12/13	Protokoll fra kontrollutvalgets møte 28.08.2012
12/14	Plan for forvaltningsrevisjon
12/15	Vurdering av revisors uavhengighet
12/16	Overordnet revisjonsstrategi 2012 – Rømskog kommune
12/17	Indre Østfold kommunerevisjon IKS – ressurser, oppgaver og planlagt tidsforbruk 2012 i Rømskog kommune
12/18	Budsjett for kontroll og tilsyn
12/19	Møteplan for kontrollutvalget i Rømskog kommune
12/20	Eventuelt

Rømskog 29.01.2012

Lars-Erik Ottosson
Kontrollutvalgets leder
(sign.)